

308974 ప్రతిది నోము ప్రకటింపబడును

VOL. 4. చెన్నపట్టణము 1917 సం॥ నవంబరు నెల 28 వ తేది శుక్రవారము No. 150
నంపుటము. ౪. పింగళనామ సంవత్సర నిజభాద్రపదమాస శుద్ధ ద్వాదశి ౧౩. సంచిక ౧౫౦

మంచిసమయము! వేసవేలు ఖర్చుపడినవి!! వెనుక దొరకవు!!!
2 పంచలు కొనువారికి ఆల్టెరాబ్బాటును కోర్వని
కోడంద్రాప్రలాపము ఆరు గ్రంథమొకటి ఇనాము.

మేలైన జపాణ పట్టుపంచలు.

అనేకపంచలు ఖర్చుపడినందున
ప్రస్తుతము ధరలు తగ్గించియున్నాము.
వాచటారా! శృంగారమున్న
నాగరికతయున్న గల మేలైన అసల్
పట్టుపంచలు పండుగదినముల ఆనంద
ముకొరకు తెప్పించి విక్రియించుచు
న్నాము. ఇందులో ఎరుపు, పచ్చ, ఆకుపచ్చ, రోహ, మేఘ వర్షం,
ఇత్యాది రంగులు గలవి. క్లాసునీయమైనవి, త్వరపడుదు.
5 1/2 మూరనిదిని 2 1/2 మూర వేదల్పుగల పట్టుపంచె 1-కి 2.0-0
ఐపాణ చుట్టుబాలరు చొక్కము 2 మూరలు ... 1.5-0
8 చొక్కములు తెప్పించుకొనిన పాన్ టెన్ కేనా ఇనాము.
అన్నిటికి పోటీజీ ప్రత్యేకము.
(586) చిరునామ:- రాజలక్ష్మి కంపెనీ,
8, కందప్ప మొదలి నీధి, తిరువల్లి క్షేత్ర, మదరాసు.

అత్యద్భుతమైన జోస్యము

మీ జననకాలమును తేదీనిగాని లేక మీ వయస్సును
నక్షత్రముగాని లేక మీ జాబును వాగ్దానమువేళను గాని
తెలియజేయుదు. మీ జీవితఫలములు సంపూర్ణముగ ఒక గం
వత్సరమునకు తెలుపబడును. ఇందులకు గాను మీ రొకరూపా
యిన మాకు పంపవలెను. మా జోస్యముయొక్క శ్రేష్ఠతను
గూర్చి కుంభకోణములో మోక్షోద్ధరకీలుగనున్న టి. కే. శివ
రామయ్యురు బి. ఏ. బి. ఎల్. గారిట్లు వాగ్దానమున్నారు:-
మీరు చెప్పిన భవిష్యత్తు అత్యద్భుతముగ ఈ సంవత్స
రమునందు ఇనుమంతయు విరుద్ధములేకుండగ నిజమైన దృష్టాం
తము నిచ్చినది.

దీ కలిగి అస్సోలొజికలు బ్యూరో

902

చోడవరము, విశాఖపట్టణముజిల్లా.

ప్రాణము గల బొమ్మలు

బయస్కోపులు - ఫిలుములు - డేరాలు - గ్యాసు దీపములు -
బొమ్మల కాడ్లు - గారడీ పుస్తకములు విక్రియించెదము.
క్యాటలాగు కావలెనా? (592)
బి. ఈశ్వరప్ప అందు సన్ను, విశాఖపట్టణము.

యాలము నోటీసు.

ఇందువల్ల యావస్థానికి తెలియజేయడం
మేమంటే:- తిరుతని శ్రీసుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామి
వారి హుండ్డి ఆందిన బాబట్టు యిరువురలోనుండు
ఈక్రింద కనుబరచిన బంగారు, వెండి, అకరెంటు
రూపాయలు వీట్లను కార్యేటిసగరము యెట్టేటు
గార్డయ్ వారు తిరుతని దేవస్థానమువద్ద (కొండ
మీద) 1917 వ సంవత్సరం అక్టోబరు నెల 6 తేది
మధ్యాహ్నము 12 గంటలకు బహిరంగమైన
యాలము వేయబోవుచున్నారు. యాలకాలములో
కావలసినవారు హాజరై కోరవచ్చును. యాల
కండిషన్లు యాలకాలములో చదివి వినిపించ
బడును. అందుకు సమ్మతించేవారు యాలములో
కోరవచ్చును. 898

బంగారు.	వెండి.	అకరెంటు
తులములు 284 ¹⁵ / ₁₆	15671 ³ / ₈	86 ⁵ / ₈
గార్డయ్ వారి అఫీసు.	W. A. వరదాచార్యులు,	గార్డయ్ వారు,
కార్యేటిసగరం యెట్టేటు,	తిరుతని దేవస్థానం-ట్రస్టీ.	
కార్యేటిసగరం 8-9-17.		

ఆత్మజ్ఞానా

శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి.
వయస్సుల సద్భావమును గురించిన కాశ్మీర చర్చ
గ్రంథకర్త:- పా. జగన్నాథస్వామిగారు, బి.ఏ.
చిన్నవైజు చక్కనిగ్రంథము తెలుగు. 0-3-0.
మేనేజరు, ఆంధ్రవత్రికా కార్యాలయము
పోస్టుచాక్సు 212, మదరాసు.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము
చక్కని డబ్బీలో సహా సీసా 1-కి వెల 0-8-0.
తలనొప్పులమాన్యును.

పార్శ్వపు నొప్పుల బాక
దోలును. వాయువు
పోట్ల బాగోట్టును.
సువాసనగలిగి యుండును.

ప్రతియుంట నుండిబడినది
వనమూలికలచే హిందూ దేశ నుందు
నియోజ్యమేయబడు మంచిమందు.
దీనిని విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.
అమృతాంజనం డిప్లో. 109, ఫోరీకోడ్డు, బొంబాయి,
7, తంబులెట్టి వీధి, మదరాసు.

శ్రీమంతుల కొక హెచ్చరిక

పూర్ణమగు దేహపటుత్వమును కలిగియున్నారా?
తేనెచో మాడివ్వు విగర్ ఆను బొంబరాజమును వాడిమాడండి
అమితత్వము నేతిగలిగిన బలహీనత, మనోవికారము,
నరపటుత్వము లేమి మున్నగునవి యే కాణములచే గలిగిన
వయినను సరే దీనివలన స్వస్థత జెందును. అకాల వృద్ధాప్య
మును రానీక పురుషుల పరిపూర్ణ యావనకంతులచేయును.
చొక్కల్యమును పోగొట్టి దృఢకాయాల జేయును. క్రొత్తరక్త
ముద్బవించి, ఉత్సాహము కలిగించి నూతన పురుషునిజేయును.
గొప్పవిలువగల మూలికలచేసిద్ధము చేయబడినది. 48 మాత్రలు
గల డబ్బీ వెల రు 10-0-0 మాత్రమే. పోటీజీ ప్రత్యేకము.
నేడొక డబ్బానుకొని వాడి, దాని చతుర్త్వారనుగు ఫలము
లను పరిశీలించుము. అనేక మందులు పనిచేయుని పట్ల నిది
ప్రఖ్యాతిగాంచినది. ప్రత్యేకి విర్భాతకులు,
మాడివ్వు మ్యూనుఫ్యాక్చరీంగు కంపెనీ,
(863) 886 మెయిన్ స్ట్రీటు మకాం పూనా.
MADIX MANUFACTURING Co.,
(Dept 36, MAIN STREET, Camp, POONA

మిక్కిలి మనోహరమగు సువాసన 126
(రిజిస్టరు కాబడినది) ఆటో దిల్ బహార్. (రిజిస్టరు కాబడినది)
ఇప్పటికాలపు రుచి కనువగునది, సాటిలేని చునోజ్జమగు సువాసనగలది.
అల్పాహులుగాని, చారాయముగాని, చేర్చబడకయే సిద్ధము
చేయబడిన కేవల పుష్పసారము.
నీ తువాలవై కొన్ని బిందువులు చిలుకరించినచో, మనోగ్యమగు
సువాసన ని స్ఫులగరించును.
ఈక్రింది పరిమాణముల సీసాలలో నుండును.
చిన్నవైజు (అర డ్రాం) సీసా 1-కి రు 0-8-0
మధ్యరకము వైజు 1-1/2 డ్రాం " " 0-12-0
వేరొకవైజు 2 " " " 1-4-0
వెద్దవైజు 4 " లేక 1/2 బౌన్సు " " 2-0-0
వి. పి. ఖర్చులు రు 0-4-0 ప్రత్యేకము.
పల్లెల, పట్టణములందలి ప్రసిద్ధమగు ప్రతిహాపులలోను దొరకును. దీనికి
అనేకమగు నకలు సెంట్లు కలవు. కావున, తాము కొనువపుడు సీసావైన
న, కార్డువైనను ఆటోదిల్ బహార్ అను పేరును పరిశీలించుము. ఈఆటో
దిల్బహారుయొక్క సలక్షణములను పరిశీలనచేయ గోరువా రీ దిగువవారికి
వ్రాసినచో ఆజాకిమ్మకుగల సువాసనకార్డు ఉచితముగ పంపుదురు.

పోల్ వజంట్లు ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అందు తెమికల్ కో; నెం. 155, జమ్మామసీదు బొంబాయి.

కుం కుమ పువ్వు
స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమ పువ్వు
మానవదొరకను. కొనువారు సూర్యమార్కును
గమనింపును. కరస్పాకావెచ్చ మొదలగునవి
ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:-
ఎన్. నారాయణ అందు కంపెనీ,
(53) 21, హమ్మం నీధి, బొంబాయి.

సామ్రాజ్యశాసన సభ.

(నిన్నటి తరువాతి)

రాజప్రతినిధి ప్రసంగము

శాసనసభా సమావేశము లిప్పటికి ముగిసినవని వెల్లడించుట మాత్రమే మిగిలియున్నది. మాంచేగుగారి యెదుట బెట్టవలసిన విషయములను నిష్పక్షపాత చేతనున్నరై శాంతభావముల సభ్యులు విచారించును గాక! వివాద పూర్వకములగు ప్రశ్నానుసంఘములను గూడ సభలోనికి రానిచ్చుట కీ సభలే ప్రథమములై యున్నవి. సభయందలి చర్చల మూల్యములై కొన్ని విషయములు మిక్కిలి సామర్థ్యముతోడ సభలో విపుల పరపబడినవి. సభను ముగించుటకు పూర్వ మొకటి రెండు విషయములను గూర్చి ప్రసంగింప వలసి యున్నది.

సభయందలి చర్చలు హిందూదేశమునకు మాగదర్శకములై యుండవలయునని నేనెంతయు నాశ్రయించితిని. శ్రీర వివాదాంతమును గూడ వారితమువా రధికమగు మిత్రత్వమున చర్చించిరి సభాకార్యక్రమమును బట్టి విదితము కాగలదు. మితి మీరకుండ సభకును భాషలో, సభ్యులందఱును తమ వ్యావహారికమును సభిప్రాయములను వెలువరించకొనుటకు స్వేచ్ఛలేకయుండినచో సభయందలి చర్చసత్వమునకు దూరమై వేషధారణ మగునని నా విశ్వాసము. ఇట్టి విషయముల యందు సభవారియందు సహనబుద్ధి విశేషమై యుండవలయును. అభిప్రాయ వ్యత్యాసములు గాఢమైయున్నను హిందూదేశపు రాజకీయ వ్యాపారస్థులలో గౌరవ లోప ముండగూడదని నాతలంపు. ఈ సందర్భమున పంజాబు లెట్టి నెలలు గవర్నరు గారు 19 తేది సభయందు నూచించిన యుద్ధాభావ మొంతయు ప్రశంసనీయును. దైర్ఘ్యవంతులై మర్యాదస్థులగు తగు మనుష్యులు వర్తన మీతరుననుండును, ఇట్టివర్తన మాదరణ పాత్రమై, గౌరవ నివాసమైయున్నది. మైకేలు ఓడ్యారుగారు కనుపరచిన యుద్ధాసన భావము మీ సభలోని గౌ. సభ్యులొకరియందుగూడ వారివిషయమున సమానమగు వాదార్థ్యమును నెలకొల్పినందులకు నేనెంతయు హర్షమునొందితిని. గౌ. సభ్యులింకను తమవాక్యమును రద్దుచేసికొనలేదు. కాని మన వారచిరకాలముననే తమవచనములను రద్దు పరచుకొందు రనుటకు నాకు సంతోషమగుచున్నది.

ఇటీవల సంభవించిన కొన్ని యంశములనుండి తప్పద్రోవ త్రొక్కించు ఖండము వెలువడియున్నది. ఈ ఖండము ఇండియా దొరతనమువారికిని ఇండియాకార్యదర్శి రాష్ట్రీయ పాలకవర్గముల అన్యోన్యసంబంధములకు సంబంధించియున్నది. నేను రాజప్రతినిధిత్వమును స్వీకరించినది మొదలు ఇండియా కార్యదర్శులతోడ గాఢమైత్రిగలిగి తత్కార్యదర్శులు మాతో గూడి సామధూతితోడ పనిచేయు సంసిద్ధులైయుండిరి. రాష్ట్ర పాలకులతోడ గూడ నిండియాదొరతనము వారి సంబంధములు వైతరుననే యున్నవి. ఈ సంబంధమున ఆనిబెంటుమ్మగారిని గూర్చి ప్రస్తావించవలసియున్నది. వర్తమాన రాజ్యాంగవిధానమును అవలంబింపక పూర్వము వ్యవస్థ చాలచిక్కుగనుండెను. నూతన శకము ప్రారంభమగుటకు మా కలవడిన యవకాశమును మేము ప్రతి పూర్వకముగ నంగీకరించితిమి. మాంచేగుగారి రాక సందర్భమున దేశమున శాంతి వర్ధిల్లియుండుటకు తాను సహకారమునునని బీంటుమ్మ వాగ్దాన మొనర్చి యుండెను. ఆమె యట్లు వాగ్దాన మొనరించి యుండినట్లు సోమవారమునాటి సభలో వెలువరింపబడెను. బీంటుమ్మగారి వాగ్దానమును నే నంగీకరింతును. తన సామర్థ్య సంపద నామె తన వాగ్దానమును నిలుపుకొనుటకు వినియోగించునని నా విశ్వాసము గాని మా రాజ్యాంగ విధానము ప్రజలసఖ్యి ప్తేషించిన దగుటచే, ఆరాజక వర్గము యెడ మాభావము మారిపోయినదని సభ్యులు తలంపరాదు. యుద్ధ సమయమున దేశమును శాంతముగ నుంచుటయే దొరతనమువారి ప్రధానధర్మము. ఈ ధర్మము నిండియా దొరతనమువారే తుణమున నైన నేమరగు.

గతము నటుంచి, యిక భావినిగూర్చి ముచ్చటించును. వెనుకటివలె గాక నేడు మన గమ్యస్థానము స్ఫుటమై యున్నది. ఈ గమ్యస్థానమును తేర మన యావచ్చుకై వినియోగ పరుపవలసి యున్నది గనుక తాత్కాలిక మగు కొన్ని యంశములను పునర్నిర్మించుకొని మన మీ గమ్యస్థానమును మన దృష్టిపథము నుండి తొలగనియరాదు. భారతవర్షము నందలి ప్రతి సంఘమువారును తమయభిప్రాయములను మాంచేగుగారికిని నాకును విన్నవింప నవకాశ మీయవలెను. ఈ యభిప్రాయములు సామ్రాజ్య దొరతనమువారే వర్తరచిన రాజ్యాంగ విధానముతోడ ననుకూలించి యుండినచో, యివి యాదరమున సంపూర్ణముగ విమర్శింప బడును. తమ వాణిజ్య వ్యాపారములు భద్రమగు నట్టి ఏర్పాటు లొనరింపబడునని యూరోపియను వర్తక సంఘములు నిర్భీతి చరింప వచ్చును. యూరోపియను వర్తక సంఘముల భారత వర్షమున కెట్టి లాభముకలిగి యున్నదియు, భారతవర్ష పురోవృద్ధి యందీ తెగ యేస్థానము నాక్రమించునదియు భారతీయులు, యూరోపియనులు ఎల్లరును గ్రహించి యున్నారు. యూరోపియను సంఘమేగాక, యే యితరసంఘమున కైన ఆస్థాయ మొనర్చు నేనెన్నఁగరణ విధానమైన బలహీనమని నాతాత్పర్యము. గనుకజ్ఞాన సంపన్నులందఱును అన్ని సంఘములును దొరతనము వారికితోడ్పడనగును. ఈవిషయమును గూర్చి నేను వివిధ ప్రసంగింప నవసరములేదు. ఏలనన ఇట్టి సహకార మావశ్యకమని వర్తమాన కాలమే అన్ని తెగలవారికిని విజ్ఞప్తి నొనరించుచున్నదని చెప్పుచు రాజప్రతినిధి సభను ముగించెను.

పాట్నా హైకోర్టువారి యుత్తరువులు.

హెచ్.బి.దాదాభాయి గారిట్లు ప్రస్తావించిరి:—(1) పాట్నా హైకోర్టువారు గత 22వ మొయి తేదిని బీహారు ఒరిస్సాలలో నుండు జిల్లాజడ్జిల కందరమును ఒక సమ్మెలయను బంపియుండిరి. సమ్మెలయ ప్రకారము యితర హైకోర్టువక్తీష్టు బీహారు ఒరిస్సాలలోని కోర్టులో వాదించవలయునన్న వారికి క్రింది రెండుమాగ్గులు గనుపరపబడినవి. i అట్టి వక్తీష్టు పాట్నా హైకోర్టు వక్తీష్టుగా నమూన చేయించుకొనవలయును. 1917 సం॥ ము జేసని నెలవులలోపున వక్తీష్టు కలకత్తా హైకోర్టు న్యాయవాదిత్వమును రద్దుపరపించుకోవలయునని గూడవిధింపబడినది. ii లేక వక్తీష్టు మామూలు ప్రకారము యీ హైకోర్టువక్తీష్టుగ నమూన చేయించుకొనవలెను. ఇతర హైకోర్టు వక్తీష్టును గాన పాట్నా హైకోర్టునకు సంబంధించిన కోర్టులలో న్యాయవాదిత్వము నొనర్తునని వాదింప వీలులేదు. దొరతనము వారీ సమ్మెలయను గమనించియున్నారా? (2) లీగుల ప్రాక్టీషనరు శాసనము 4 కేక్ మనుతోడ వై ప్రకటనము పొందుపడునా? (3) శాసనమునకు భిన్నమైనచో దొరతనమువారు చిత్తుగు చర్యను జరపుదురా?

వై విషయమునుగూర్చి దొరతనమువారి కెట్టి సమాచారమును చేరియుండలేదు. కాని తమ యాజమాన్యముక్రింద నున్న కోర్టులలోనికి న్యాయవాదుల ప్రవేశమును గూర్చి నిబంధనముల మొనర్చ హైకోర్టువారి కధికారమున్నది. గనుక నీ సందర్భమున హైకోర్టు కలగజేసికొనుటకు దొరతనమువారి కధికారము లేదని 97 విల్లియము విస్సెంటుగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

వంగ రాష్ట్రమున ఇండియా రక్షణ శాసనముక్రింద బంధితులైనవారిలో నిరువుర మరణమును గూర్చి మాల్వ్య గారినిన ప్రశ్నకు విస్సెంటుగారిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి:—

గత రెండున్నర సంవత్సరములలోను వంగ రాష్ట్రమున 978 రు రక్షణశాసనముక్రింద శిక్షితులైరి. వీరిలో 179 రు వర్తమానమున తమ బంధువులమధ్యమమున నున్నారు. 555 రు మాత్రము స్వజనమునకు దూరముగ నున్నారు. తక్కినవారిలో కొందఱు విడుదలయైరి. వీరిలో నొకడు స్టేషన్మెన్టుచే జెన్నూనసాదరు వై ద్యశాలలో చనిపోయెను. తన నివాసస్థానముననుండి పారిపోయి వేరొకస్థలమున బందిపోటు నొనర్చుచుండగ నొకడు చంపబడెను. ఇరువు రాత్మహత్య గావించుకొనిరి. ఒకని విషయమున ఆత్మహత్యకుండుటన్న కారణము గానరావచ్చును. ఇత డొక దినమునకు ఆత్మహత్య గావించుకొనుననగ పోలీసు నూపరింపెండెం టీతనిని సందర్శించెను. మైగా నా రాత్రియంతయు బంధితుని సోదరు డాతనితోడనే యుండెను. రెండవ ఆత్మహత్య సందర్భమున బంధితునకు జ్వరమువచ్చి నింపాదియయ్యెను. జ్వరమువిడిచి యనంతరమున కలిగిన నిరుత్సాహముచే నత డాత్మహత్య గావించుకొనెనని మేజిస్ట్రేటుగారు తీర్పుజెప్పిరి. మూడవ నిబంధనముక్రింద బంధితులైనవారిలో ఆత్మహత్య మున్నగు మరణములు లేవు.

కడచిన 21 వ తేదిని కర్నూలునందు శ్రీరామ భక్తజన సమాజపు ద్విత్వము వార్షికోత్సవము జరిగెను. ఉదయము నుత్సవము జరిగెను. రాత్రి యయన్నగారి యధ్యక్షత క్రింద సభ జరిగెను. జయప్రదా చరిత్ర హరికథా రూపమున చెప్పబడెను. వేంకటస్వామి గుప్తగారు భజనావశ్యకతను గూర్చి యుపన్యసించిరి.

తిరుచునాపల్లి సిపాయిల కేసు.

మధురా నగరమునుండి తిరుచునాపల్లికి వచ్చి నాటకములను ప్రదర్శించుచుండిన రాజాం బాలుకంపెనీవారు గత జూలై నెల 24-వ తేదీని 'కోలీలను చరిత్ర'మును ప్రదర్శించిరి. ఆరాత్రి కొందఱు సిపాయిలు బలవంతమున నాటకముల్ని బ్రవేశించి అల్లరి గావించినట్లును, ఆ యల్లరిలో 4 గురు మనుష్యులు హతులైనట్లును, సుమారు 1300 ల రూ॥ ల కంటే నెక్కువ విలువగల కంపెనీవారి తెగలు, బెంచీలు కుర్చీలు మొదలగునవి చెడినట్లును పోలీసువారిచే సిపాయిలపై కేసు చేయబడెను. కేసు విచారణలో 12 గురిపై నేరము మోపబడి మిగిలినవారు విడుదలచేయబడిరి. కేసు తిరుచునాపల్లి జిల్లా మేజిస్ట్రేటుగారు విచారణ చేయుటచే 12 గురిపై కేసు కరూరు జాయంటు మేజిస్ట్రేటుగారుచే విచారణ చేయబడెను. 36 గురు సాక్షులు పోలీసువారి తరపునను, 23 గురు సాక్షులు సిపాయిల పక్షమునను విచారణ చేయబడిరి.

పోలీసువారి తరపున సభి ఇనస్పెక్టరు ఏ. కె. సుబ్బయ్యగారు యిట్లు సాక్ష్యము చెప్పిరి.

“నేను 24-వ తేదీ రాత్రి 10-10 నిమిషములకు నాటకశాలకు బోతిని. నాటక ముప్పడే ప్రారంభమైనది. మరికొన్ని నిమిషములకు శాలపై రాళ్లుపడ నారంభించెను. మరికొన్ని నిమిషములకు శాల ఆవరణ గోడ పై నుండి లోనికి పోదాబుట్లు పడ నారంభించెను. గోడదాటి మెయినురోడ్డుపైకి దిగి పోలీసుస్టేషను నుండి కనిపేటలను తీసుకురాదలచితిని; గాని నన్ను కొందఱు సిపాయిలు కొట్టుటచే సాహసంపక పోతిని. రోడ్డుపైనుండిన గానులైటులన్నియు పగులగొట్టి వేయబడెను. ఒకరి మొగ మొకటి అగు పడనంత చీకటిగ శాల వెలుపల భాగమున నుండెను. సిపాయిలు అల్లరి గావించు చున్నారని తెలిసినప్పడే లోనివారందఱును ద్వారములయొద్ద కాచియుండినచో సిపాయిలు లోన బ్రవేశించుటకు అవకాశము లేకయుండును. వారు లోనికి వచ్చినప్పడే నను లోనివారెవరను సిపాయిల దౌర్జన్యము నాపి వేయుటకు యత్నించురైరి. కొందఱు పారిపోయిరి. మరికొందఱు స్తేజబల్ల కూర్చు అడుగున దాగిరి. కొంత సేపటికి సిపాయిలు పారిపోయిరి. వారందఱును కాకేవర్తలకు, బూడ్సు జోళ్ళను ధరించి, హాకీ కట్టలను చేతులలో పట్టుకొనిరి.”

“గత ప్రదర్శనమున తోడివారికి జరిగిన అపుమానమునకు పగ దీర్చుకొనుటకు గాను సిపాయి లిట్టి యల్లరి గావించిరిని నేను తలచుచున్నాను. గత ప్రదర్శనమునకు వారిలో కొందఱు 4 అణాల టిక్కెట్లతో పోయి కుర్చీలపై కూర్చుండినందున వారిని టిక్కెట్లు సోదా చేయవారు చాపలపై గూర్చుండ బెట్టుటచే వారికి కోపమువచ్చి రేపటి ప్రదర్శనము యెట్లు జరుగునో చూచెదమని కేకలు వేసినట్లు బుబ్బులు అగుటచే అల్లరిని బయలుదేరదీసిన వారి నాయకులగు సి. ఎస్. కృష్ణ నాయరు, అబ్దుల్ రహిమాన్, అరునబాల పండితేవాన్, అనంతన్ అనునీ యెరుగురికిని ఒక్కొక్కనికి 2 సంవత్సరముల కఠినశిక్ష విధించితిని. మిగిలిన 7 గురిని విడుదల గావించితిని అని మేజిస్ట్రేటుగారు తీర్పుచెప్పిరి.

23 వ తేదీని చీరాలపురజనులలో కొందఱు విద్యార్థికులు పఠనమందిర భవనమున సమావేశమై ఆపురమున “ఆంధ్ర విద్యాభివర్ధన సంఘము” అను పేరుతో నొకపుస్తక భాండాగారమును పఠనమందిరమును స్థాపించిరి. ఉదారభావులగు ఇద్దరు వైశ్య శ్రేష్టులు దీనికిగాను భవనమును ఉచితముగా నిర్మింతుమని వాగ్దానము చేసియున్నారు. ఈసంఘమునకు శ్రీ టి. హరినారాయణరావు పంతులుగారు, ఎల్. ఎం. ఎస్. డాక్టరుగారు అధ్యక్షులుగా నుండిరి. వీరి ప్రోద్బలముచేతనే నీపురమున సీసంఘము నెలకొలుపబడిన దని చెప్పువచ్చును. తగిన స్థలమును దీసికొని భవనమును నిర్మింపవలెనని గట్టిపట్టుదలతో నున్నారు. ఈపురమున శ్రీ పూనుకూరి వేంకటేశ్వరు శ్రేష్టిగారి కృషివలన నొకలోవర్ సెకండరీస్కూలు నూతన గా నేర్పరపబడినది. దీనినల్ల నీపురమున కొందఱు విద్యార్థికు : నేర్పడిరి. 23 తేదిన జరిగిన సభకు శ్రీవాసుదేవ రావుగారు (రివిన్యూ ఇన్ స్పెక్టరు) అధ్యక్షులుగా నుండిరి. పాలపత్రి రామమూర్తిగారు (గుంటూరు) మునిపల్లి సుబ్బయ్యగారి కోరికపై గ్రంథాలయములు, పఠనమందిరములయొక్క యుపయోగమును గూర్చి యుపన్యసించిరి. శ్రీ టి. హరినారాయణరావు పంతులుగారు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. (ఒక విలేఖరి)

రాజామోహనరామయ్యగారి

85 వ సాంవత్సరీకోత్సవము.

దక్షిణభారతీయ బ్రహ్మసమాజమునారి పక్షమున రాజామోహనరామయ్యగారి 85 వ సాంవత్సరీకోత్సవము నిన్నటి దినమున 5-80 గంటలకు గోఖలే భవనమున మా జన్మితు అబ్బురు రహీముగారి అధ్యక్షతక్రింద జరుపబడెను. సభాభవనమంతయు నిండిపోయెను. కొందరు భారతాంగనలు కూడ సభకు విచ్చేసిరి. సభ కేటించిన వారలలో ముఖ్యులు బీసెంటమ్మగారు, అరండేలు, పి. కే. తేలాంగు, మొక్కపాటి సుబ్బారాయణుడు, కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు, సప్తయ్యపాస్నేనుగార్లు మున్నగువారు.

రామయ్యగారు తమ మృదుమధురకంఠముతో శ్రవణానందముగ ప్రార్థనము చేసినతరువాత సభ ప్రారంభమయ్యెను.

చటాపాధ్యాయకన్య బి. ఏ (అనన్య) గారు కార్యాంతరమున రాజాలనందున, ఆమె సోదరి యగు రామసతిగారు తమ సోదరివ్రాసిన ఈ క్రింది వ్యాసమును చదివెరి.

రామమోహనుని మానవ సౌభ్రాతృత్వము.

రామమోహనుడు తనకాలపు వారికంటె యెక్కుడున్నతాశయములను, యుదారభావములను కలిగియుండి, మిగుల ఘనతమగు దేశసేవ చేసియున్నాడు. ఆ ధునిక విజ్ఞాన సంపన్నుడు. ఈ మహనీయుడు, జాతిమత భేద వివక్షత గణింపక యెల్లర నేక రీతిగ సోదర భావముతో నాడరింపు నుండెను. రామమోహనుని మానవ సౌభ్రాతృత్వము శ్రీ భూమిపాలన, ప్రాగ్భూమి దేశజాలను యెల్లర నేకముగాంచివనె. నోకలై భారత లలనల పక్షము వహించి, వారికి స్వాతంత్ర్యము చేకూరుటకై యెంతయు నీ మహామహుడు పాటుపడెనవాడు. విరోధియనుల యెడల నతడు వర్తించిన విధము సంప్రదనీయును. మొట్టమొదట బ్రిటిషు పాలనమునకు విముఖుడుగా నున్నను, తరువాత బ్రిటిషు పరిపాలనా లాభముల గ్రహించి వారి కనుకూలుడయ్యెను. రామమోహనునికి ఆత్మగౌరవమున, స్వాతంత్ర్య స్వభావమును మొండు. ఆ కాలమున వంగ దేశపు కవర్నరుగు విలియము బెంటింకు ప్రభువు రామమోహనుని బెంటింకు ప్రభువు రాకొరుచున్నారని పిలువనంప నాతడు రానిరాకరించెను. పిమ్మట గవర్నరుగారు తమ తప్పితమును తెలిసికొని విలియము బెంటింకుగారు మిమ్ముల చూడ గోరుచున్నారని పిలువనంపె నట. రామమోహనుడు బ్రహ్మసమాజమును స్థాపించి, శ్రీకళ్యాణము ప్రతిష్ఠాపించెను. ఈత డన్ని చతుములను సమానముగ నాదరించుచుండెను. తరువాత పి. చెంచయ్య బి. ఏ. ఎస్. ఎల్ గారిటు లుపన్యసించిరి.

రామమోహనుని దేశభక్తి

రామమోహనునకు స్వాతంత్ర్యభిలాష మొండు. ఇందు మూలముననే దేశమున నున్న రాజకీయసమస్యల నన్నిటిని గూర్చియు యాతడు యోచించి యున్నాడు. భారతదేశమున స్వేచ్ఛా ముద్రజాలయ ముండవలెననియు, దేశమభివృద్ధి గాంచవలెననిన ముద్రజాలయత్రాసనము లుండరాదనియు యాతడు పోరాడెను. ప్రజాభిప్రాయమును గమగొనకుండగ ప్రభుత్వము వారెట్టి కార్యములను చేయరాదని యీ మహనీయుని ఆభిప్రాయము. బాధ్యతగల యున్నతములగు ప్రభుత్వోద్యోగములు భారతీయుల కొసంగబడవలెనని యీతని యుద్దేశము. ఈ మహనీయుని ప్రయత్నముల వలననే దేశములో గల అన్ని కక్షలపాదును ఏకమత్తము నందగలిగిరి.

తరువాత పి. కే. తేలాంగు గారు లుపన్యసించిరి.

రామమోహనుడు, సంస్కర్త

ఆధునిక భారతదేశమునకు రామమోహనుడు పితా సమానుడని చెప్ప నగును. దేశమున నిష్కడు విజృంభణము గాంచుచున్న జాతీయోద్యమము లన్నిటికిని రామమోహనుడే కారకుడు. ప్రాచీన భారతదేశము ప్రపంచమునకు సేవ చేసినదనియు, అందుచే నిక భూనికాలమున గూడ మానవాభ్యుదయమునకు తోడ్పడవలయుననియు రామమోహనుని ఆశయము. రామమోహనుని చిత్రానేతృత్వధిగము. పాశ్చాత్య నాగరకశాస్త్రము లన్నియు మనప్రాచీనులే గని నెట్టియున్నారని అతడు ధృవపరచెను. కావున మనము మనపూర్వుల ఆచారాలులను వర్జింపక, కొనుగోసుకొనుకొని వానిని మార్పు నొందించుట నుంచిది.

తరువాత అభ్యుత్థులు లేచి రామమోహనుడు మత సంస్కర్త, రాజనీతిగుంధును మాత్రమే కాక, విద్యావిషయ మునకూడ చాలా కృషి సత్వనిని చెప్పిరి. రామమోహను

ప్రజాభిప్రాయములు

I

ప్రత్యేకాంధ్ర మహాజనసభ.

అయ్యో, రేపు అదివారమునాగు బెజవాడ పురమున ప్రత్యేకాంధ్రమహాజనసభను జయప్రథముగా జరిగించుటకు ప్రయత్నములు చేయుచున్న ఆహ్వాన సంఘమువారు చందనీయులు. వారి ఆహ్వానము సంగీకరించి ఆంధ్రులెల్లరు మాతృపూజార్థమై విజయవాటిక కానాడు విచ్చేయుదురని నమ్ముచున్నాము. మన మా దినమున చర్చించవలసిన విషయము లనేకములు గలవు. అందు శ్రీయుత ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ పంతులుగారు తేబోవుచున్న తీర్మానము చాలా ముఖ్యమయినది. ప్రకృతము దొరతనమువారు, మాంటాగు మ త్రిగారు మన దేశములోనికి వచ్చులోగా రాజకీయ వాతావరణము కాంతి కరముగా నుండవలయునని నభిలషించుచున్నారు. వారి ఆభిలాషను కార్యరూపముగా దెచ్చుటకు అనివీసెంటు జేవిగారు వారి యనుచరులు వాడియా, అరండేలు గార్లను నిర్బంధపాసమునుండి విడుదలచేసి ప్రజాకాంతికి కొంత ప్రోత్సాహ మొసంగిరి. ఇంతటితో ప్ర జా వాంఛలు పూర్తియైనవా? సస్య క్యాసులమయి లక్షలకొలది విదేశీయులకు స్థావర మొసంగుచున్న భారతవర్ష మున నిలువ నీడలేక దేశభక్తులు లాలాలజలిరాయి, ఆరవింద భూషణగార్లు విదేశీయులలో కరణు జొరవలసిన దుస్థితి మనకు సంభవించినది. ముసల్మాను సింహములు తమ కేళియుల కష్టసుఖముల వెల్లడిచేసినందులకయి దోష మారోపింపబడి యెచ్చటనో నొకమూల నిర్బంధవాసము ననుభవించవలసి వచ్చినది. మహనీయు లనేకులు మన కొరకు ఎన్నియో యిడుమలబడుచుండ మనకేమి సంతోషముండగలదు. ఆ మహనీయులు మన మధ్య తేనియెడల మన కెన్ని వరముల ప్రసాదించినను ఏమి లాభము?

కాన మాంటాగు మంత్రిగారు మన దేశమునందు సంచారము చేయు మొదలిడు లోగా మన నాయకులు మన మధ్య నుండవలయును. మన కష్టనిష్ఠురముల వారే మంత్రిగారికి నివేదించవలయును. ఈ మధ్య అనివీసెంటు జేవిగారికి లండను నుండి వచ్చిన తంత్రివాద్రుస బట్టిమాడ రాజకీయ కారణముల వలన నిర్బంధ వాసముల కరిగిన మహనీయు లందరిని దొరతనమువారు వెంటనే విడుదలచేయుటకు నిశ్చయించుకొనినారని తెలియుచున్నది. ఈ వార్తయే కార్యరూపము దాల్చిన భారతమాత కృతార్థరాలు. కాబట్టి రేపాంధ్ర మహాజనసభలో శ్రీయుత లక్ష్మీనారాయణ పంతులుగారి తీర్మానమును చర్చించి మన నాయకుల నిర్బంధవాసమునుండి విడుదల చేయుటకు ఆంధ్రులు ప్రయత్నించెదరు గాక! దేశీయుల స్వాతంత్ర్యమును కాపాడుదురు గాక!

ఎం. వి. ఎన్. శర్మ.

డన్ని మతముల యెడలను సమానబుద్ధితో వర్తించెను. ఈ మహనీయుని మనదేశజులు మాత్రమే గాక అన్ని దేశముల వారును పూజింపుచుండిరి. ఆ కాలముననుండియు రామమోహను డట్టి యున్నతభావములను దూరదృష్టిని యెట్లు కలిగియుండెనో నేను తెలిసికొన జాలకున్నాను. ఆ కాలమున నితర దేశములలో గూడ నిట్టిమహనీయుడు కానరాదు. ఇంగ్లాండుదేశమున జరగడి విషయములను తనదేశములోనే సంభవమగునట్లు మిగుల నాత్రమతో రామమోహనుడు తిలకింపుచుండెడివాడు. ఈతడు ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రముల పఠించి, వానిని మాతృభాషా మూలకముగనే అభ్యసించవలెనని ఆభిప్రాయము గలిగియుండెను.

తరువాత బీసెంటమ్మగారు అభ్యుత్థులకు సభవారి పక్షమున నమస్కృతు లొనర్చుటకు లేచి రామమోహను వకును, మన అభ్యుత్థులకును ఆనేకవిషయములలో సామ్యము గలదని చెప్పిరి. వీరువురకును అసాధారణమగు వైర్యము కలదు. రామమోహనుని వలెనే; రహీముగారును భారతీయుల నెల్లరను సోదరభావముతో వీక్షింపు చున్నారు. వీరు భారతజాతి యైక్యత నభిలషింపు చున్నారు. ఇక నొక విషయము. ప్రజాస్వామ్యాభి ప్రాయముల యందు కూడ వీరువురను సమానులే! ఇస్లాము పుత్రులగు రహీము గారు దేశమున వైక్యత నొడగూర్చి దేశాభ్యుదయమునకు తోడ్పడుచున్నారు.

II ప్రత్యేకాంధ్రమహాజనసభ.

అయ్యో, ఈనెల 80 తేదీని బెజవాడయందు జరుగ నైయున్న ప్రత్యేకాంధ్ర మహాజనసభకు ఆంధ్రుల నందరిని ఆంధ్రదేశము నకు అధిక సేవ చేయుచున్న ఆంధ్రప్రతికారత్నము ఆహ్వానము అంగీకరించని ఆంధ్రు డుండడు.

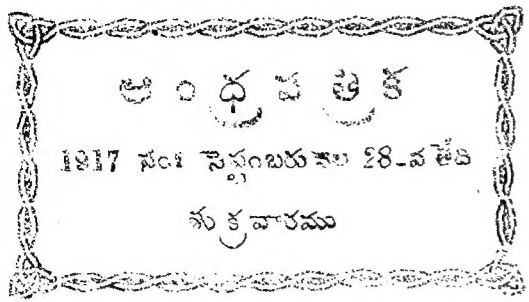
ఆంధ్రదేశమునందు గల హూణవిద్యార్థికులలో కొందలు హూణభాష రానివారు పశువులని పల్లెటమీటింగుల సమయమందు కూడ భావించుచున్నారు. దేశములో ఏరాజకీయ వ్యవహారములలో నైనను తామే నాయకులుగా నుండగోరువారును వీరే. న్యాయవాదులుగాని స్వాధ్యాయులైన దేశభక్తులు ఎందరో గలరు. పశుతుల్యులని భావించునపుడు తాము ఏసంతతివాదైనది మైచరుచట ఆంగ్లభాష నేర్చినందువలన గలిగిన అభ్యాసముచే గాక మరి ఏమైయుండును? అందుకు ఇదితరుణముగాదు. ప్రత్యేకాంధ్రమహాజనసభయందు చండపముయొక్క సింహద్వారమువద్ద అడుగుపెట్టినది మొదలు తిరిగి ద్వారము దాటి వెలుపలికి వచ్చేవరకు లోపల ఆయా సమయములలో ఆంధ్రభాష నే అందరు నుపయోగపరచవలసిన దనియు ఆభాష తెలియనివారికి విషయము తెలుపవలసినచున్నెడల ముందు ఆంధ్రమున తెలిపినపిమ్మటనే వారివారి స్వభావములలో తెలుపవలసిన దనియు శ్రీయుత అయ్యోకి నేకంతురమణయ్య పంతులుగారును తమరును స్థిరపర్చినవో హూణవిద్యార్థికులు ఆంగ్లమున మాట్లాడి అది నేరవని ఆంధ్రదేశభక్తులకును మాతృభాషకును లోపల అగౌరవపర్చుటకు అనకాకము ఉండదు. ఈ సందేహము విముక్తియినచో అనేకమంది ఆంధ్రప్రతులు సభ నలంకరించెదరు.

మయిలవరపు తిమ్మప్ప.

ఆంధ్రవిద్యార్థి మహాసభ

వైసభ నెల్లూరిలో జరుగనందున, దానికి పునరుజ్జీవన మొసంగి, జరిపించుట కుద్యుక్తులైన బందరు విద్యార్థుల యుత్సాహము కడు క్లాఘాపాత్రము. కాని వారాసభను దశారాపండువులందు జరుపుట మాత్ర మంత సమంజసమని నాకు తోచలేదు. ఏలనన మన రాజధానియందు పాఠశాలలలో గవర్న మెంటువారివిగాని, మిషనరీలవిగాని పెక్కులు. అట్టి పాఠశాలలకు మైకలనును నెలవు లొసంగెదరుగాని దశరారపండువులకు నెలవుల నియ్యరు. కాన చాలమంది విద్యార్థులు మహాసభకు వచ్చుటకు వీలుండదు. అందువల్ల వై మహాసభ డిశంబరుమాసమున జరిపిన, అందరును వచ్చుటకు అవకాశముండునని నూచించుచున్నాడ. డిశంబరుమాసమున కాన్డ్రేసుమహాసభ జరుగుటవలన మన నాయకులు వచ్చుటకు వీలులేదను కారణ మున్నయెడల, ఆసభ డిశంబరు అంత్యమున జరుగుటచే మనసభ డిశంబరు మధ్యభాగమున జరిగినయెడల అన్నిటికిని బాగుండు నని నూచించుచు, దసరాలో ఈ సభను ఆపి డిశంబరులో జరుపుటకు ప్రయత్నించెదరని బందరు విద్యార్థుల ప్రార్థించుచున్నాడ. — నెలనూతల సుబ్బారాయుడు బి. ఏ

అధినివేశములమంత్రి సాక్ష్యమిచ్చుట:— కొలంబోలో అధినివేశములమంత్రి ఆర్. ఇ. ప్రబ్బు, సి. ఎం. జి. గారి భార్యగారును సొకదానిని ఒకడు దొంగలించి ఏలిన్ అప్పు అను నాతనియొద్ద దాచెను. ప్రబ్బుసతిగారు దొంగయ్యిని దాచివేసినట్లు ఆప్సగారిపై కొలంబో పోలీసుకోర్టులో కేసు చేసిరి. కేసువిచారణ కాలమందు ప్రబ్బుగారును వారి సతీయు సాక్ష్యము నిచ్చిరి. తామెక గొలుసును ఇంగ్లాండులో 4 గినిలకు కొనినట్లును ఆగొలుసు ప్రస్తుతపు తాయదాగొలుసు అయినట్లును ప్రబ్బుగారు చెప్పిరి. గత ఏప్రిలు నెలలో తాము సవారాలో నుండినపుడు తమగొలుసు పోయినట్లును, తరువాత కొన్నిదినములకు తియడోరిన్ కంపెనీలో మరి యొక గొలుసును కొనుట కు వెళ్లగ సాపు వారిచే తమ కగుపజుచుడిన గొలుసులలో పోయిన తమ గొలుసు యుండినట్లును, దానిని గూర్చి సాపువారిని తగాయదాచేయగ దానిని ఒకరు తమకిచ్చి విక్రయింప వలెనని చెప్పిరిని సాపువారు తమతో చెప్పినట్లును, ప్రబ్బుసతిగారు సాక్ష్యము చెప్పిరి. సాపులో ఇట్లు వాటాదారు లుండినపుడు ఒకనిపై కేసు చేయుట న్యాయ విరుద్ధమని యూహించి మేజిస్ట్రేటుగారు కేసును కొట్టివేసిరి.

ఆంధ్రుల యుత్సాహము

ఇక రెండవములో ప్రత్యేకాంధ్రమహాజనసభ విజయవాడపురమున సమావేశమగును. సభాసమావేశ మవ్యవధిగ దలపెట్టినను, కార్యోత్సాహముబూని, విజయవాడ పౌరులు భారము వలెయు వహించుట, వారి ఆంధ్రోద్యమాభిమానమును చాటుచున్నది. ప్రపంచమంతయు స్వాతంత్ర్యనివాదముచే ప్రబోధింపబడుచుండ, హిందూదేశముగూడ యాచివాదము నాలకించినది. నూతనాశయములు ప్రజ్వలిల్లినవి. స్వాతంత్ర్యవాంఛనలుగడల నల్లుకొనెను. ఇట్టి శుభోదర్శ సమయమున, ఆంధ్రులు వెనుకంజనైచినటుల గాన్పించినను, దేశీయాశయములు ఫలించుటకు సిద్ధముగ నున్న సమయమున, తీరిగి సంచలనము జూపుచున్నారు. స్వాతంత్ర్యవాంఛలో పాల్గొనుచున్నారు. విజయవాడలో జరుగనున్న ప్రత్యేకాంధ్రమహాసభలో, ఆంధ్రులు దమ మనోనిశ్చయమును, కార్యపరత్వమును నెల్లడిజేసెదరు. ఇట్టి ప్రబోధము మరియొకమారు సందిగ్ధతరుణమున నాంధ్రులలో జనించుటజూడహిందూదేశ భావి భాగ్యోదయమునకు, ఆంధ్రుల సంచేతము, నూతన జనసత్వముల నొసగుట భగవత్సంకల్పమై ఊడవచ్చును. ఆంధ్రోద్యమము జాతీయోద్యమముయొక్క నిజస్వరూపము. ఆంధ్రోద్యమము దేశభాషోత్తేజముపై నాధారపడియున్నది. దేశభాషల యవయోగము, పాశ్చాత్య నాగరికతా ప్రభావముచే, మరుగుపడజొచ్చినది. అంగ్ల విద్యాభ్యాసముచే, అంగ్ల సంభవులను ప్రత్యేకజాతి యొకటి జనించినది. వీరికి దేశీయ సాంప్రదాయములు దూరము లయినవి. దేశభాష లుపయోగించుట, వీరికి న్యూనతగ గన్పట్టినది. మాతృభాషను వీడక మెలగుచున్న, ప్రజాసామాన్యమునకును వీరికిని, భాషప్రపంచము వేరియినది. దేశీయుల మనోభావములు వీరికి యగమ్యగోచరము లయినవి. వారి నాగరికత వీరికి యేవగింపును గలిగించెను. ఇట్టి పాతీకూల్యము అనుదినము అభివృద్ధి జెందుచుండెను. ఈ విషమస్థితి యొకను బెరుగుట కవకాశము లుండినచో, భారతజాతి యెట్టి స్థితికి గొంపోవబడి యుండవచ్చునో, యూహించ జాలము. కాని వైవశమున జపాను దేశము మహాసంగ్రామమున రుహ్యనోడించి, యపూర్వముగ విజయములగాంచి, పాశ్చాత్యప్రపంచమును దిగ్భిమ గొలిపెను. పాశ్చాత్యులతో బాటు నాంగ్ల సంభవులు గూడ తమ పరిస్థితుల నొకమారు పరికించిరి. ప్రాచ్యప్రపంచమున గూడ యద్భుతశక్తు లిమిడియున్నవని, వీరి మానసమునకు గోచరమయ్యెను. వంగదేశ విభజనముతో మొదలిడిన జాతీయోద్యమము, జాతీయాభిమానమును ప్రజ్వలింప జేసెను. భారతమాత విశ్వరూపమును జూపెను. సుజలాం, సుఫలాం అను గంభీరమాతృ స్రవము దేశమునందొక్కమారు సంచలనము గావించెను. స్వదేశభిమానము బ్రజలనావరించెను. విద్యాధికుల నుట్టుతలూగించిన, జాతీయ భావమును, ప్రజాసామాన్యమునందు గూడ ప్రసరింపజేయుటకు, ఆంధ్రోద్యమము

యొచ్చినది. “ఆంధ్ర స్వయంసి” యను మహామంత్రము నుపదేశించినది. ఆంధ్రనాగరికతను బునరుజ్జీవింపజేసినది. గ్రంథాలయోద్యమము, కరిషకుద్యమము, భాషోద్యమములకు నూతన ప్రబోధము గావించినది. ప్రజాపరిపాలనము దేశభాషల మూలమున జరుగవలయునని బోధించినది. విద్య దేశభాషల మూలమున గలుపబడవలెనని వక్కాణించుచున్నది. దేశమున భాషల ననుసరించి రాష్ట్రవిభాగము గావలయునని ఎల్లకైత్రీచాటుచున్నది. ఈ యుద్యమములో నేజాతిపై గాని నేతెగపైగాని నైషమ్యములేదు. బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర విభేదము లే యుద్యమమున బెరుగజాలవు. మత విభేదముల కీ యుద్యమమున దాపులేదు. ఆంధ్రరాష్ట్రమున, హిందువులకును మహమ్మదీయులకును క్రైస్తవులకును, సమానస్వాతంత్ర్యములు, సమానభాగ్యములు గలవు. జాతి, మత, నైషమ్యముల దొలగించి, ప్రజల నేకపాశమున బంధింప గలిగినది నేకభాషయే. భాషాస్వరూప దర్శిమయిన విమ్మట, అన్ని మతములవారును యన్ని జాతులవారును భాషామతస్థుని గలసి యారాధింప గలరు. మహాభారతము బ్రాహ్మణ శేఖరుడగుతిక్కనమహాకవిచే రచింపబడిన మాత్రమున, అందలి భాషామాధుర్యమును ఏ బ్రాహ్మణేతరుడు గ్రోలకుండ విడువగలుగును? వసుచరిత్ర బ్రాహ్మణేతర కవిశల్లజుడగు రామరాజ భూషణునిచే రచింపబడిన మాత్రమున, ఏ బ్రాహ్మణు డాగ్రంథము జనువునపుడనందము ననుభవించక యుండగలడు? ఇటులనే మొల్ల రామాయణము, పోతన భాగవతము, కృష్ణదేవరాయల యాముక్తమాల్యద, మంగళగిరి ఆనందకవి వేదాంతరసాయనము మొదలగు యుగ్గంధముల జదివి వాటిమాధుర్యము గ్రోలుటకు, జాతిమత భేదము లడ్డపడగలవా? సరస్వతీ పూజయందు యందరికిని సమానమగు హక్కుగలదు. సమానమగు ప్రేమజూపుట కవకాశముగలదు. అట్టి పూజయందే, జాతీయైక్యత పెంపొందవలెను. నైషమ్యములు సళింపవలెను. దేశభిమానము, జాత్యభిమానము ప్రజ్వలిల్లవలెను. ఇట్టి మహాద్వేషములతో నాంధ్రోద్యమము జనించినది. దేశమునకు స్వాతంత్ర్యము లభించు శుభసమయమున, ఆంధ్రోద్యమమే యంతఃకలహముల బోనాడగలదు. ఆంధ్రోద్యమ సూత్రములు జాతీయోద్యమమున యంతర్లీనమయినచో, స్వాక్షవమగు జాతీయ స్వపరిపాలనము దేశమున ప్రతిష్ఠింపబడుటకు వీలగును. రానున్న ప్రత్యేకాంధ్రమహాసభ యిహ్యహాకార్యమును నెరవేర్చ సమకట్ట వలెను. కార్యభారము మహాత్తరమయినది. వ్యవధి యత్యల్పము. కాని కష్టపరంపరలు విశేషముగ నెదుర్కొను నపుడే, వాటిని జయించుటకు ఆంధ్రజాతీయం దిమిడియున్న యంతః శక్తులన్నియు బయల్పడెను. ఆంధ్రోద్యమప్రభావ మపుడే ప్రస్ఫుటము గాగలదు.

భారతదేశమందలి ప్రముఖుల నేకులు ఆంధ్రోద్యమ సూత్రముల నామోదించు చున్నారు. భారతభిష్టు లనదగిన, సర్. యస్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు, భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర విభాగసూత్రము నంగీకరించియున్నారు. నిన్నటి దినము, రామమోహన వర్ధంతి కగ్రాసనాధిపత్యము వహించిన న్యాయమూర్తి అబ్దులు రహీముగారు శాస్త్రములు, కళలు దేశభాషల మూలముననే నభ్యసించుట యుక్తమనియు, విదేశభాషలలో ప్రావీణ్యముగడించుటకై బడిశిశ్రమ నిరుపయోగమనియు, దేశభాషోత్తేజము, దేశమునకు లాభకరమనియు, అసందిగ్ధవచనములతో నుడివిరి. ఇట్టి ఫలితమును సమ

కూర్చుటకే, ఆంధ్రోద్యమము యత్నించుచున్నది. ప్రత్యేకాంధ్రమహాజనసభకు అధిక సంఖ్యాకులగు నాంధ్రులు వెడలవలయును. ప్రస్తుతస్థితిని బరికింప వలయును. గమ్యస్థానము జేరుటకు వలయుమార్గముల నరయవలయును. స్వపరిపాలనము జేరుటకు ఆంధ్రులు నిరూపించు సాధనములగూర్చి మాంటాగూగారికి నివేదిక మంపవలయును. నారికి విస్పష్టముగను, సహేతుకముగను జాతీయాశయముల నివేదింపవలయును. గాంధీగారి మార్గమును సరించి, సంస్కరణప్రత్యమై ఆంధ్రమహాజనులందఱి సంతకముల దీసికొనవలయును. ఇందుకు ధనమనసరము. కార్యకూరులనసరము. ఇప్పుడు జూపు కార్యదీక్షపైననే, ఆంధ్రుల భావిపరిణామ మాధారపడియుండును.

కామెలరోగికి, స్రక్మతియంతయు పచ్చరంగున గాన్పించునటుల కొందరు విమర్శకులకు, ఏ ప్రయత్నమందయినను విపరీతభావములే పొడగట్టుచుండును. జప్తిసుప్రతికకు విజయవాడలో జరుగబోవు ఆంధ్రమహాజనసభలో బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర విభేదము బాడగట్టినది. నిన్నటి జప్తిసుప్రతికలో నిటుల వ్రాయబడినది. “ఇంగ్లీషు భాషలో బ్రచురించిన ప్రకటనములో ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యముగూర్చి వదలివేయబడినది. తెలుగు ప్రకటనములో నావిషయము జేర్పబడినది. వేంకిట నరసింహరాజుగారు సభ కగ్రాసనాధిపత్యము వహించెదరు. ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము విషయమై వారి యభిప్రాయము దెలియగోరుచున్నారము. కార్యనిర్వాహకులలో విశేషము మంది బ్రాహ్మణులు. బ్రాహ్మణేతరులు కొలదిగ జేర్చబడిరి.”

ప్రతివిషయమును బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర దృక్పథమునుండి జూచుచుండుట, ఆరోగ్యసూచకము గాదు. తెలుగు ప్రకటనమున, ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యవిషయము ప్రకటింపబడిన చాలదుగాబోలు! కార్యనిర్వాహకులుగ శ్రద్ధతీసికొని బనిజేయు వారినేరి యాహ్వాన సంఘమువారు నియమించెదరు గాని మెడలోని జందెమునుదీసి చూచియు, ఋషిప్రవర గనుగొనియు, నట్టి నియామకమునకు బూనుకొనెద రని, యూహించుట కన్న యవజ్ఞత వేఱుండదు. స్వరాజ్యముగోరు వారు వర్ణాశ్రమముల నిర్లక్ష్యము జేయుచున్నారని, వర్ణాశ్రమ పక్షపాతులు వారిపైదాడి వెడలుచుండుటయే, వారి మానసములలో నీ విభేదములు పొడనూపుట లేదనుటకు ప్రబల నిదర్శనము. అగ్రాసనాధిపత్యము వహింప నంగీకరించిన నరసింహరాజుగారు బ్రాహ్మణేతరులగుట యోచించి యయినను, బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర విభేదములు గలవనుట మిథ్యావచనములని యింగితజ్ఞానముగల వారెల్లరు గ్రహింపగలరు. ఇండియను పేట్రీయటు పత్రికలో వ్రాసినటుల “బ్రాహ్మణేతరులు గొందరు పరిపాలనా బాధ్యతను భారతీయులగు సర్. టి. మాధవరావు, సర్. సాలరుజంగు గార్లు వహించుటకన్న ఏస్పిత్తు, సామ్యులుగార్లు వహించుటకన్నతజూపుచున్నటుల గాన్పించుచున్నది. ఇట్టి భావములను వినుటకు అసహ్యకరముగ నున్నది..... మనకు కావలసిన దేది? మనము అభివృద్ధి జెందుటయో, లేక యితరులు అభివృద్ధి జెందకుండుటయో? సంస్కరణములు జరుగబోవు కాలమున, మనము నివసింపుచున్నారము; కొందరు సంస్కరణములకువిముఖులే జూపుచున్నారు. అంతమాత్రముచే నవి యాగిపోవు. తమను తాము నిందించుకొనుటకు, మనుజులు గొందరు సంతస మెందుకు జూపవలయును? ”

ఆంధ్రు లిట్టి దూషణములకు జంకక, తమ ధర్మమును నిర్వహించెద రని గోరుచున్నారము. ప్రత్యేకాంధ్రమహాసభ జయప్రదముగ జరిగి సత్సలముల నొడగూర్చుగాక! కాజప్రతినిధిగారు సామాజ్యశాసన సభాంత్యోపన్యాసమున “ప్రతి సంఘమునకును, మాంటాగూగారి యెదుటను నా ప్రముఖులను సంస్కరణముల గూర్చి తమ యభిప్రాయముల చెలుపుటకు అవకాశము లొసగబడు” నని నుడిచిరి. ఆంధ్రసాంఘికుల యభిప్రాయములు గూడ వారి యెదుట, స్ఫుటముగ, నివేదింపబడు గాక!

(౦)
అస్పృశ్యుగారి యుపన్యాసము.

లిక్కుపత్తనమున యుపన్యసింపుడు, అస్పృశ్యుగారు, సంగ్రామ వైఖరిగూర్చి తమ నిశ్చితాభిప్రాయమును వెలిబుచ్చి, ఆంగ్లేయుల కుత్సాహము గలిగించిరి. జర్మనుల సౌధి రాజుభారములను తిరస్కరింపవలయునని, సందియము లేకుండ నుడిచిరి. ఏ సంద్భియునను, న్యాయమును బోనాడీ, సత్సాంప్రదాయములను, ఆశయములను గమనింపదో, అట్టిసంధికి లోబడుట, నైతికముగ దోషాహవము. ఇట్టి సంధికి లోబడుట చేతనే, ప్రళయసంగ్రామములు దరచు సంభవించుచున్నవి. 1871 వ సంవత్సరమున జరిగిన సంధి, జర్మనులకు అల్పెస్ లోరయియరాష్ట్రము నొసగుటచే, నెట్టి యనధములు వాటిల్లెనో, యిప్పుడనుభవ వైకవేద్య మగుచున్నవి. ఆల్పెస్ లోరయి నురాష్ట్రమును ఫ్రెంచివారి కొనగెదవనియు, జెర్మియరాష్ట్రమునకు తిరిగి స్వాతంత్ర్య మొసగి, నష్టపరిహారము గావించెదమనియు, జర్మను లింతవరకును స్పష్టపఱచి యుండలేదు. ప్రవ్యయపై నిక నిరంకుశము నడచుటయే మిత్రమండలి వారి సంగ్రామోద్దేశము. ఇకముందు స్వల్ప రాష్ట్రముల స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము కలుగకుండ కట్టుకట్టుముల నేర్పాటు జేయుటయే, మిత్రమండలి వారి యాశయము. అట్టి కార్యములు నెఱవేరక ముందు, సంధి జేసికొనుట ప్రతిష్ఠాభంగము గాదా? న్యాయమునకు విరుద్ధముగ నుండదా? ప్రపంచచర్య మున్నందు న్యాయముపై నాధారపడి యుండవలయును. స్వాతంత్ర్యమే యీ న్యాయమునకు బునాదిగ బరిణమింప వలయును. తగవులను పంచాయితీ మూలమున బరిష్కరించికొనుచు, మోటుబలమును జూపుటకవకాశములేకుండ జేయవలయును. విజయము గనుచూపుమేరలో నున్నపుడు సంధికిలోబడుట దగదనియు, సంగ్రామ కార్యములయం జేమాత్రము వెనుకాడక పట్టుదలతో కొనసాగింప వలయుననియు, అస్పృశ్యుగారి యుపన్యాస సారాంశమయి యున్నది.

ప్రపంచమున స్వాతంత్ర్య వాతావరణము గలిగించుటకై అస్పృశ్య మహాశయుడు దేశీయుల హెచ్చరించుచుండ, హిందూదేశమున మాత్రమిట్టి వాతావరణము వ్యాపించకుండునా? మిత్రమండలి వారెపుడు న్యాయముకొరకై, స్వాతంత్ర్యముకొరకై, తమ ధనప్రాణముల సంగరరంగమున నర్పించుట మొదలిడిరో, అది నశమునండియే, హిందూదేశమునకు స్వాతంత్ర్యప్రదాన మారంభమయినది. అందుచే అస్పృశ్య మహాశయుని యుపన్యాసము భారతీయుల కామోదమును గలిగించుననుటకు సందియములేదు.

పురాతన శాసనములు.

III

పురాతనపురాణాలయమువారికి కార్యనిర్వహణయందు పలువురు పెద్ద చునువారు తోడ్పడియున్నారని యిది జాతీ నూచించియున్నాము. శాసనములను తోడ్చి పురాతనచారిత్రకాదివిశేషములను గ్రహింపవలె ననెడి కుతూహలము, చరిత్రకారులకును పురాతనపురాత్రువిద్యార్థులకును మాత్రమే కాక, తదితరమహాజనులకును ప్రజాసామాన్యులకును కూడ కలుగుచున్న దనుట కిది యొకనిదర్శనము. ఈ కుతూహలము విశేషించి యాంధ్రదేశపుర్యముననే కాన వచ్చుచుండుట నునకు ప్రత్యేకసంతోష కారణము. క్రిందటి సంవత్సరము పరిశోధింపబడి ప్రకృతనివేదికయందు వివరింపబడిన శాసనములలో కాకతియసామంతరాజులకు సంబంధించినవి ప్రముఖములు. గుంటూరుతొయకా నుల్లాపురములలో దొరకైన గణపతిదేవుని కొమార్తె చుద్రుదేవి (శకాబ్దములు 1183-1210) యొక్క శాసనము మిక్కిలి యుపయోగకరము. దీనినిగూర్చి 1915 వ సంవత్సరమున జయంతి-రామయ్య పంతులు గారు పురాతనపురాణాలయోప్రదర్శన తెలియజెప్పి యున్నారు. పంతులు గారు వ్రాసి పంపిన ప్రకారము శాసనమును గూర్చి న కొన్ని విశేషములు ఆ సందర్భము ఆయుపద్రుష్ట గారి నివేదికయందు ప్రకటింపబడియున్నవి. ఈ శాసనము ఇప్పుడు పిచ్చిగుల్లనబడు విశ్వేశ్వరాలయమునెట్టి స్థూపమువలె చిక్కబడియున్నది. ఈ విశ్వేశ్వరాలయమున దొకవృత్తమున ధర్మభోజనశాలయు కూడ ప్రతిష్ఠింపబడియుండెను. ప్రతాపరుద్రుడు ఈ రుద్రుడేదేవి దాహిత్రుడగు ప్రతాపరుద్రయ్యున నర్పింపబడియున్నాడు కాని, ఈ శాసనమున నలి వంశానుక్రమణికయందు రుద్రుడేదేవి పుత్రుడుగా నిరూపింపబడినాడు. దశాశ్వజేయందలి గోశక్తి మరయుకు సంబంధించిన శైవాచార్యపరంపరలోని విశ్వేశ్వరేశంభుడు గణపతిదేవుని దీక్షాగురువు. ఈ యాచార్యపరంపరను గూర్చియు రాచగిరిలో వారికి గల పలుకుబడిని గూర్చియు ఈ శాసనమునందు వివరింపబడిన విషయములు మిగుల ప్రయోజనకరములు. విశ్వేశ్వరేశంభుని రాజసింహుడు గణపతిదేవుని దొకవేళ కాదు; చోళ మూలకలయర రాజులు కూడ ఇతని శిష్యుడగుటలోని వారే. కాని, గణపతిదేవుని గురుశక్తి యనన్యసామాన్యము. అతడు సాక్షాత్తు విశ్వేశ్వరేశంభుత్వముడ ననయే చెప్పి కొనెడివాడు. ఈ గురుని ప్రోత్సాహమునల గొడవేపు శైవమతాచార్యులను కవిశ్వేలును అశంఖాకులు రాజసన్యాసమును పొందుచుండెదవారట. విశ్వేశ్వరేశంభుడు గణపతిదేవుని రాజసాధవందలి విద్యాచందము నధిష్ఠించి యుండెడివాడట. గణపతిదేవుడు తన దీపికాలయందే కృష్ణవేణి దక్షిణతీరమందలి వెలునాడు విషయమునకు సంబంధించిన కండవాటి మండలములోని మంద్రగ్రామమును (ఇప్పుడు దీని పేరు మందడము) నది యందలి లంకభూములను విశ్వేశ్వరేశంభునకు వాదానము గావించెను. రుద్రుడేదేవి తన తండ్రి కోరిక ప్రకారము పూర్వోక్త గ్రామమును లంక భూములను గురువునకు సమర్పించుచు, ఆ సమయమున రానుకూడ ఆ మతాచార్యులకు వెలంగలూండి (వెలంగలూండి) గ్రామమును సమర్పించి ప్రకృతశాసనమును వ్రాయించెను. ఈ శాసనము 1183-వ శతాబ్దమునకును దుర్బలి నామ సంవత్సర చైత్ర బహుళ ప్రతిపత్తునకును నరియగు క్రీస్తుశకము 1261-వ సంవత్సర 25-వ తేదీని లిఖింపబడినది. విశ్వేశ్వరేశంభుడు ఈ వాదమును ప్రతిగ్రహించి కావించిన ధర్మప్రతిష్ఠాపనలు ప్రత్యేకప్రశంసాపాత్రములు. విశ్వేశ్వరేశంభుడు మంద్రగ్రామమునకు విశ్వేశ్వరగోళయని పేరుపెట్టి అందు విశ్వేశ్వరాలయమును వైవరమును అన్ని సత్రమును గట్టి మందడము వెలంగలూండి గ్రామమును రెండింటిలోను, కుటుంబమునకు విచ్చిల్లి చోళవంశ, 60 వ్రావిడ బ్రాహ్మణకుటుంబములకు భూదానము గావించి వారి కందు స్థిరావాసముల కల్పించెను. ఆంధ్రబ్రాహ్మణసంఘం బగు స్థలమందు వ్రావిడ బ్రాహ్మణుల కీ భూదానము గావించబడినది. ఆంధ్రదేశములో కాలానుభవ శైవమతము తూర్పుకాశుకర్మరాజుగ రెండవ యమ్మనికాలమునండియు అంగావదన శతాబ్ది మధ్యమునండియు ప్రచారమందున్నది. విశ్వేశ్వరేశంభుని కాలమున కూడ పాశుపత్యవైవరము ప్రజాసామాన్యమున ప్రచారమునకు రాలేదని యూహింపవలసియున్నది. ఎరిమిదవ శతాబ్దియందు దక్షిణదేశమున పాశుపత్యమతము విశేషముగా వ్యాపించుటయే వ్రావిడ బ్రాహ్మణుల కీ భూదానము గావించబడినట్లు కారణము. వ్రావిడబ్రాహ్మణుల కీ భూదానము గావించబడిన భూమిగాక మిగిలిన భూమిని విశ్వేశ్వరేశంభుడు మూడుభాగములుగా విభజించి ఒక భాగమును కపాలయశంకేశుడు నిమిత్తమును రెండవ భాగమును విద్యార్థులయొక్కయు శుద్ధశైవ మతముయొక్కయు సంరక్షణము నిమిత్తము మూడవ భాగమును ప్రసవ వైద్యశాలయొక్కయు వైద్యశాలయొక్కయు బ్రాహ్మణాన్న సత్రముయొక్కయు సంరక్షణము నిమిత్తమును నిర్ణయించెను; భూడు వేదములను తోడ్చుటకు

మువ్వ రుపాధ్యాయులును తర్క సాహిత్యాగమములను బోధించుటకు ఏపు రుపాధ్యాయులును సమర్థుడగు నొక వైద్యుని ఒక కాయస్థుని (అనగా అక్కంటెంటును) ఒక్కొక్కరికి రెండేసిపుట్ల భూవసతి యొసంగి నియోగించెను. ప్రసవవైద్యుల వైద్యశాలకళాశాల—ఇవి ముప్రతిష్ఠాపితము లగు దేవాలయముల కుపాంగము లనుట కీ మల్లాపురము శాసనము మరియొక దృష్టాంతముగా నున్నది. ఈ విశ్వేశ్వరాలయమున సంగీతమును నాట్యమును గూడ ప్రోత్సాహపఱపబడి వనుటకు పాటకులకును నటులకును నిర్ణయింపబడినట్లు శాసనమున వివరింపబడిన భూవసతు శైవమాణము. సంగీతవేత్తలు కాశ్మీరమునుండి రావించబడినట్లుకూడ నూచింపబడియున్నది. ఈ ధర్మప్రతిష్ఠాపనల సందర్భమున నియోగింపబడిన యితరపరిచారకులలో వీరభద్రులను పేరంబరగు గ్రామరక్షకులు గ్రామరక్షకాకార్యమందు తమ తలవైక గోటిపోవునంతటి సాహసము చూపువారుగా నభివర్ణింపబడియున్నారు. వీరు చాతుర్వర్ణ్యములోనివారుగా కూడ పేర్కొనబడినవారు. ఈ ధర్మప్రతిష్ఠాపనసందర్భమున భూవసతులు పొందిన గ్రామపరిచారకులలో వీరముప్పేరిచారకులని యొక తెగవారు గలరు. కంచరము కమ్మరము వడంగము మున్నగు వివిధములగు వృత్తులను నిర్వహించుట ఈ తెగ పరిచారకుల కర్తవ్యము. సాధారణముగా శైవమతావలంబుల నుండి గ్రహింపబడు పన్ను పేరు వీరముప్పే. ఈ శాసనమున దీపద మింకోక యగ్రమం దుపయోగింపబడినది. బ్రాహ్మణులు మొదలు చందాలరక్షణకును అన్నాకుల లగునందఱును ఈ ధర్మప్రతిష్ఠాపనయందు భోజనసతి యేర్పఱచిన విశ్వేశ్వరేశంభుని సర్వసమర్థుని ప్రశంసాపాత్రము. ఈ గుణవిశేషము, ఈ మతాచార్యులకే కాక, శైవమతమున కెల్ల ప్రధానతనమును గుర్తింపవలసియున్నది. ఈ ధర్మప్రతిష్ఠాపనకు పరిపాలించు నిమిత్తము శంభుడుగావించినట్లు శాసనమున వివరింపబడిన యేర్పాట్లు పరిశీలింపదగినవి. ధర్మకర్తగా నుండెడి యుపాధ్యాయుని ప్రసన్న మక్రమముగా నుండునెడల శైవులందఱును దేరి ఆ యుద్వోగమునకు మరియొకరిని నియమించుట కధికారము గలరు. భూవసతులను వ్రావిడబ్రాహ్మణుల కిచ్చినట్లే విశ్వేశ్వరేశంభుడు వీరభద్రులను చోళదేశమునుండి రప్పించినట్లును గణపతులకు ధర్మపరిపాలకులను తన స్వస్థలమగు పూర్వగ్రామమునండి రావించినట్లును కూడ శాసనమున నూచింపబడియున్నది. ఈ పూర్వగ్రామము గొడవేయందలి రాధారాష్ట్రములోని దనియు, రాధారాష్ట్రము ఇప్పుటి వంగదేశమునందుండిన దనియు తెలియవచ్చుచున్నది. బహుశ జిల్లానుందలి కాశీశ్వరములోని యుపల మతమును, శ్రీశైలమునకు ప్రాగుత్తరదిశయందున్న యేలేశ్వరములోని మతమును, మండ్రకూటును చంద్రవల్లిపట్టణము విశ్వేశ్వరనగర నామాంతర మీయడిన యానందపడపురము కొమ్ముగ్రామము—ఈస్థలములందు నెలకొల్పబడిన విశ్వేశ్వరాలయములను విశ్వేశ్వరేశంభుడు స్థలాంతరములందు గావించిన యితర ప్రతిష్ఠాపనలుగా శాసనమున పేర్కొనబడియున్నవి. గణపతిదేవుని దీక్షాగురువుగా ప్రవేశించి విద్యామండపాధికారియై విశ్వసింహుడు శైవ విశ్వేశ్వరేశంభుడు, రుద్రుడేదేవి పరిపాలన కాలములో ఆ పదవియు దుండుటయే కాక, ప్రతాపరుద్రుని వీక్షాగురువు కూడ ఆ యయందు నని యూహింపబడుచున్నది. శాసనాంతరములందు భారద్వాజగోత్రుడును కొట్టయపు కొమ్మన వ్రెగ్గడ కుమారుడును అగు మల్లయ వ్రెగ్గడ విశ్వేశ్వరేశంభుని ధర్మముల కెల్ల సంబంధించిన ధాన్యాధికారిగా పేర్కొనబడి యున్నాడు. 1225-వ శకాబ్దమునకు సంబంధించిన ప్రతాపరుద్రుని శాసనమునల, నాగయగన్నయ కాకుండ, ప్రతాపరుద్రుని యుద్వోగులలో సోమయగన్నయ యను పేరివాఁ డింకోక డున్నట్లు తెలుక పడుచున్నది. ప్రతాపరుద్రుడు ప్రతాపరుద్రయ్యును కృతిచంద, అతని యుద్వోగులు సాహితీమారుడు భాస్కరరామయణమును నాయకగన్నయ మార్గంబేయపురాణమును కృపించి భాషాసోమయ గావించినట్లు ప్రస్తావింపబడి యున్నది.

పరిష్కారాత్ ఆరుత్ నగరము కాలిపోవుట:—పాఠశీకమున ఆరుత్ నగరము కాలిపోయినది. వేలకొలది జనులకు గృహములు లేక వెట్టికొండ నివసించుచున్నారు. గృహములు లేక భాధపడుచున్న వారికి సహాయ మొనర్చుటకు పాఠశీకపురాజు (దా) గారు చంచాల జాలితాను తయారు గావించుచున్నారు. ఉదారభావులగు వాస్తవ్యులు ఎవరైనను తమకు తమకులకు మను నంత ధనమును సహాయము చేసినచో వందన భూమికముగ వైకొనబడును. వేపేటిలో సాంటర్సులోన్లు వెంకటరెడ్డి గృహమును నివసించుచున్న పాఠశీకరాయచారికి చందాల నియ్యగోరువారు తమ చందావైకమును పంపరచ్చును.

రాజకీయస్థితి.

కలకత్తాలో యూరోపియను సంఘము వారి సమావేశము.

ఈనెల 26 వ తేదీన డాక్టర్ పి. మందరమున సభ జరిగినది. 1000 మంది సభ్యులు సభకు వచ్చిరి. అధికారవాదులు కనుపరచబడెను. గత 24 దినములలో 400 మంది యూరోపియనులు సభ్యులకు దరఖాస్తులు పంపిరి. అందులకు ప్రత్యేక సభకుగావించి వారినందరిని సభ్యులుగా నిదివరకే అంగీకరించుటచే 26 వ తేదీ సభలో వోట్ల నిచ్చుటకు వార్యులైరి. ఇట్లుబిలు ఆంధ్రోళనమునకు 1883వ సంవత్సరమున పురమందిరమున జరిగిన సభకు తప్ప మరీవీసభకును ఇంతమంది రాలేదని న్యాయులవారు చెప్పిరి. కలకత్తాలోనున్న అన్ని వర్తకసంఘముల బాంకుల యజమానులందరను వచ్చిరి. సంపూర్ణముడగు డాక్టర్ ఆర్మిబర్మియెరుగా రధ్యక్షత వహించిరి. గౌ. విరమనైకు. గౌ.ప్రాంతకార్యకర్త, డాక్టర్ ఆర్మిబర్మియెరు. (రంగూను) గౌ.డబ్ల్యూ. ఏ. ఆర్మెనాపురు, జే. హెచ్. ఎల్లెటూ, కల్లులు, ఏ. జీ. పూర్ణి (అట్టారనీ). డబ్ల్యూ. ఇ. క్రెం. జే. ఏ. జోన్న (ట్రేబుల్సుమపత్రిక) గార్లు మున్నగు నధికార పాశ్చాత్యులు పలువురుగూడ సభయందు పాల్గొనిరి.

సభాసంకల్పములపట్ల సానుభూతిని దెలుపుచు ఇతర చోట్లనుండి కాఖాసంఘముల వారు పంపిన తంతివార్తలను మొదట కాన్వదర్శి ఎల్లెటూ మార్లు గారుచదివిరి. బొంబాయి - మదరాసు - బేరూ - అస్సాములోయ - సుర్మాలోయ - కావ్యూరు - డార్జిలింగు - మాంఝీరు - సింధునగరముల కాఖులయొద్దనుండి తంతివార్తలువచ్చెను - టిప్పర - చాంద పూరు - నారాయణగంజి పట్టణములయందలి అధికారపాశ్చాత్యులుగూడ తంతివార్తలనుచదివిరి. "విద్యావిహీనులగు చైతుల మధ్య భారతీయుల ఆంధ్రోళనము చేయుటచేతనే చంపరానులో తొందరలకలిగినని దెహరు కాఖవారును, లండనుకాఖను వెంటనే ఏర్పరచుటనని చెన్నపురి కాఖవారును, అనిబిసెంటు మ్యూను వదలగూడదు, డాక్టర్ మైకేలు బి. డ్యూరు, డాక్టర్ హ్యూరీ గార్లు వాదములు సచంజములని ఇతరకాఖలవారును తంతి వార్తల నందిరి.

సర్. ఏ. బర్మియెరుగారి ఉపన్యాసము.

మొదటి తీర్మానము నుపసాదించుచు బర్మియెరుగారింట్ల నుడిచిరి. భరతఖండమునందు ప్రస్తుతము మనమందరమునా టేపింపవలసిన పరిస్థితి కలిగినదని మారందరు సంగీకరింతురని సభ సలహాదక్ష. కేంద్రపుటను గెలుచువరకును వివాదాస్పదములగు విషయములనున్నట్టిని వదలవలెనని యుద్ధారంభమున చేయబడిన ఏర్పాటును హిందూజాతీయమండలి యూరోపియనులు సరిగ ననుసరించిరి. భారతీయులలో పలువురుగూడ సభకునందిరి నుడుకగలుగుటకు చాల సంకేపించుచున్నాము. పంజాబునందలి వీరవంశీయులవారి రాజధక్తిని గురించి సర్ మైకేలుగారు నుడిచిన విషయముల నికట సమావేశమైన వారందరును బలపరచుచు నమ్మెదడు. పంజాబునందలి భావము ఇతర రాష్ట్రములందు వ్యాపింపలేదు. మరియు రాజకీయ సంస్కరణముల కొరకు నిరంతరం డోళనమును ప్రారంభించిరి. ప్రభుత్వమువారిపట్ల నెట్టి రాజధక్తిని చూపించని రాజనీతియు కొందరు దొరతనమువారు యుద్ధమున చిక్కుకొనియున్న సింధునగరమున బట్టి భారతీయుల రాజధక్తికి మూల్యముగ రాజకీయ సంస్కరణముల నియంత్రణని కోరుచు ప్రభుత్వమువారి కిబ్బందిని కలిగింపసాగిరి. ఇట్టి ఆంధ్రోళనము పట్ల చూపవలసిన నిరసన భావమును చూపుటతో మనము తనివి నొందియుండుము గాని అన్యాయ పరులగు నీ ఆంధ్రోళనల ముందు దొరతనమువారు లొంగుచుండుటచే నసాయాధి కలిగినందున మనము హిందూజాతీయమండలి ప్రబలాధికములకు భంగము కలుగకుండుటకును సత్వరి పాలనమునకు లోటు రాకుండుటకును మన భావములను వారు వివరణని హిందూజాతీయ మండలి (బ్రిటిషువారందరును పట్టు బట్టుటకు తగిన సమయ మానన్న మైనది.

ఆంధ్రోళనమునకు లొంగుట.

దొరతనమువారు పలచదనముతో హిందూజాతీయమండలి లొంగిపోవుచుండగ మనము మనము కనించి యిక నెంత మాత్రము నుండబాలము. మన మట్లు సోత త్రవంటిమేని తీర్పు మన మహాత్మునందున తమకు ప్రతికూలముగ నీయబడగలదు. ఈ దేశ వ్యవహారములందు మన కెట్టి సంబంధమును లేని

చందమున దొరతనమువారిదివరకు మనలనెట్లు తృణీకరించిరో ఇక ముందు గూడ నట్లే తృణీకరించుట జరుగగలదు. అట్టి స్థితి మనకు దుర్భర మగును. ఈ దేశమున మనము నిక్షేపించిన ఆర్థికముల నచిర కాలమున కబలింప జూచుచు దెదరించుచున్న ఆర్థికపూర్వకమగు హిందూజాతీయమండలి దొరతనమువారు చులకదనమును చూపుచు లొంగిపోగూడదని మన మాక్కులను ప్రకటింపవలెనని మన మిదట సమావేశమైతిమి. ఇటీవలజరిగిన సంగతులు మిగిలినదరకును తెలిసియుండుటచే వానినిగూర్చి నేను సంగ్రహముగ నుడిచిన చాలును. యుద్ధారంభము నుండియు, వెనుకటి రాజప్రవీనిధి గారు పంపిన విజ్ఞప్తిని సంపూర్ణముగ తీరస్కరించి యుద్ధము ముగియగనే హోమరూలు నొసంగవలెనని కోరుచు తీవ్ర పరుషవాక్యములతో చెన్నపురియందు హిందూజాతీయ ప్రారంభింపబడుటచే ఇతర కారణములచే ప్రభాకాంతికి భంగము కలిగించిన వారి నందరిని నిర్బంధమున నుంచినట్లే ఈ ఆంధ్రోళనము వారంభించిన నాయకు రానిగూడ చెన్నపురి దొరతనమువారు నిర్బంధమున నుంచవలసి వచ్చినది. సామ్రాజ్య శాసనసభ యందలి నియోజిత సభ్యులు సంస్కరణములను గోరుచు విజ్ఞప్తిని సమర్పించిరి. వారు కోరిన కోరికలలో చాల కోరికలు ఆసాధ్యములను మితిమీరినవి. నైయున్నను అవి చాల తక్కువ కోరికలనియు వాని నన్నిటి నొసంగక తప్పదనియును ఆంధ్రోళనలు పట్టుబట్టియున్నారు. వానినన్నిటి నియ్యకున్న హిందూజాతీయ లంగీకరింపరట. ఆంధ్రోళనమును కొనసాగించెదరట. ఇట్లు హోమరూలు కోరకాంధ్రోళనము నలుపుచు నిర్బంధితులను వదలుటకుగూడ వారాంధ్రోళనమును నలుపసాగిరి. దొరతనమువారు వదలనివో సాత్వికనిరోధము ప్రారంభింపబడునని దెదరించిరి. స్వదేశీ యను దుర్భాగ్యని మరల బయలుదేరినది. ఈ ఆంధ్రోళనమును మనము అధికాగ్రహ సంతాపములతో తిలకించుచుండగ నిర్బంధవాసము రద్దుపరచబడునని వదలి వివరచ్చినది. చెన్నపురి దొరతనము వారికి చేయగలిగిన సహాయమును యూరోపియను ఆసోసియేషను స్థాయిసంఘమువారు వెంటనే చేసిరి. ఇండియా బర్మాజాతీయమండలి కాఖలన్నియు గూడ చేసినవి. కాని ఫలములేక పోయినది. మాంటాగూగారిరాకకు ప్రారంభ చక్రగ నిండి యా దొరతనమువారో ఇండియా మంత్రి గారో అత్యధిక కనికర భావము మాన కృతశ్చయులైరి. ఆంధ్రోళనలు విజయులైరి. అనిబిసెంటుమ్యూ గారును వారిసహచరులును విడుదలచేయబడిరి. తక్కిన నిర్బంధితులు గూడ విడుదల చేయబడవచ్చును. అనిబిసెంటుమ్యూగారి వ్రాతలవలన జాతి మత్సర మత్సర్యకమై ఎట్టి సంస్కరణ విధానమును గూడ శాంతభావముతో నాలొచింప వీలులేని స్థితి కలిగియుండ నామెను విడుదల చేయుట కేవలము ఆంధ్రోళనమునకు లొంగుటయే యగును. అది చాల ననర్థక మని మేము తలంచుచున్నాము. ఇంతటితో తీరలేదు. ఆంగ్ల పరిపాలనమును నిందించుటకు భారతీయ ఆంధ్రోళనకు నిశ్చయించినవో నతకెట్టి పరుషవాక్యముల నుపయోగించునో మిగిరింగియే యున్నారు. ఇటీవల ఫజులుహుక్కుగా రొసంగిన యుపన్యాసము ప్రతికూలములు చెందుమాడు దినములక్రితము ప్రకటింపబడినది. దానివలన నీదేశమునను ఆంగ్లదేశమునను ప్రజలలోకలుగు భావమును మార్చునందించుట కెట్టిప్రయత్నములను దొరతనమువారు చేసియుండలేదు. అట్టి తీవ్రమగు నిందలను దొరతనమువారు సరకులేయక ఖండింపక మిన్నకుండిరి. కాని అత్యధికమగు యుద్ధనేపముచేసిన పంజాబు రాష్ట్రపు తల్పినెంటు గవర్నరు సామ్రాజ్య శాసనసభయందు లేచి ప్రస్తుతాంధ్రోళనమును గూర్చి ఎల్లరకును విదితములగు యధార్థ భావములను వెల్లడింపగా అది ఆసంగతమని తమ పక్షం చెప్పట కాయని నిర్బంధించిరి. ఇది దొరతనమువారు చూపిన మరియొక చులకదనము. దీనిని మేము ఖండితముగ నాక్షేపించుచున్నాము. సర్ మైకేలు బి. డ్యూరు గార్లెట్టి యుపన్యాసము మెసంగినందులకు ఇండియాలోని బ్రిటిషువారందరు నాతనికి వందనము లొనరించుచు తదనంతర చర్యను ఖండించుచున్నారట కంటే నధికము నేనిచట రెప్పి నెంటు గవర్నరుగారి యుపన్యాసమును గూర్చి వ్రాయగోరను. ఇంతటితో తీరలేదు. వివాద మూలములగు ప్రశ్నలను చర్చింపరాదను పరిష్కారమునకు సామ్రాజ్యశాసన సభలోనే భంగము చేశారనిది. దొరతనమువారి సమృద్ధితోనే పట్టు సర్వము కనిపించు రిపోర్టునందలి విషయములను గూర్చి ప్రశ్నలకుగబడినవి. అట్లు ప్రశ్నింప గూడదని డాక్టర్ హ్యూరీ గారు ఖండితముగా నుడిచినందులకును హిందూజాతీయ మండలి పాశ్చాత్యాధి ప్రాయము పాటింపబడుట లేదని వివరించినందున వారికి మనము వందనములను తెలుపవలెను.

యూరోపియనుల అభిప్రాయము. హిందూజాతీయ మండలి యూరోపియనులమగు మన మందరమును కలసి ఆక్షేపింపవలసిన సమయము వచ్చినది. ఇండియా మంత్రి మాంటాగూగారి దేశమునకు వచ్చినపుడు తొందరలు లేకుండునను వెర్రియాశతో నీ సమస్యాయులును తీవ్రవాంక్షోళన ఫలితముగ చేసిన ట్లగుపడుచున్నది. కాని దాని వలన ఆంధ్రోళనలు హద్దులేని కోరికలను కోరుటకును, మరింత యాంధ్రోళనము చేయుటకును కారణమైనది. దీని కంతమేదో తెలియదు. కొన్ని నెలలలో మాంటాగూగారి దేశమునకు వచ్చినపుడే యాంధ్రోళనమునకు మరింత లొంగి పోరనుట కాధారమేమి? ఈ దేశమున వరములవలన కలుగు చెడుఫలితములు మన కనుభవమున తెలిసియున్నవి. గాన మనతో నాలొచించి మన ఆలోచనలను గొంపించకుండ మనకు నష్టము లేకుండచేయకుండ ఆకాశ్రియముగ దొరతనమునందు గొప్పమార్పులుజరుపబడకుండ మనము జాగ్రత్తపడవలెను. ప్రస్తుతము దొరతనమువారి దౌర్బల్యమునకు చాలనాతురతను గలిగించుచున్నది గాన మనచేత నై నంతవరకు దానిని నివారించుటకు మనము సంసిద్ధులమైతిమి. ఈ దేశమున శాంతిని సుగ్రమ పాలనమును కొనసాగించుటకును మనపరిపాలన మునకుగల బ్రిటిషునస్వభావాన్నిలచుటకును హానికరమగునది ఏదియను నికముందు జరుపబడగూడదు.

ఆక్షేపణ. యుద్ధాంతము వరకును వివాదములములగు ప్రశ్నలను చర్చింపరాదను సమయమును బ్రిటిషుసామ్రాజ్య పాలకులందరను చేసికొని యుండుటచే ఇట్టిప్రశ్నల ననుగుటకు మేముంగీకరింపము. ఇప్పుడు మాసంఘమువారు పలువురు రజరంగమున నుండుటచేనిచట కొద్దిమందియే యున్నారు గాన నిట్టి ప్రశ్నల ననుగగూడదు. విజ్ఞులగు ధీమతులందరును ఆగ్రహాగ్రహ ప్రసక్తులై యున్నారు. ఇండియా ప్రభుత్వ సంస్కరణమున చాల గొప్ప ప్రశ్నలిమిడియున్నది గాన విశేషమగు సమభవము లేనివారిచే నిది పరిష్కరింపబడగూడదని మేమాక్షేపించెదము. ఇట్టి ప్రశ్నల ననుగుటకు దొరతనమువారు బలహీనతయూపి యంగీకరించుటయు, పదింబదిగను నక్రమాంధ్రోళనలకు వశులగుటయు జరుగుచుండుటచే హిందూజాతీయ మండలి ప్రజలకాంతికి భంగము కలుగుచున్నది. ప్రజల ధన ప్రాణములకు భంగము కలుగుచున్నది. అట్లు కలుగకుండ చేయుదని దొరతనమువారిని కోరుటకు మాకు మాక్కుకలదు. శాంతికలిగింపబడును. వ్యాయమగు ప్రభుత్వముజరుగునను నమ్మకము కలిగింపబడుటచే మేము చాల ధనమును నిక్షేపించితిమి గాన దొరతనమువారు వానికి భంగము కలిగించినపుడు ఇండియా దొరతనమువారికే గాక పార్లమెంటువారను హైకోర్టువారికి గూడ మా ఆక్షేపణలను తెలుపకుండ మేము మిన్నకుండ జాలము. ఇట్టి రేగపులను మనము కోరలేదు. కోరకుండ వచ్చినవి. మన మిప్పుడు పూనకుండ వీలులేదు. హిందూజాతీయమండలి మన ధన మపారముగ నున్నది. దానిని దొరతనమువారు తెన్నగా పరిగణింపవలెనని నేను మెక్కి చెప్పెదను. ఇది గర్వోక్తిగాదు. హిందూజాతీయమండలి యైక్యతయునకు మూల కారణమగు వాణిజ్యము చాలవరకు బ్రిటిషువారిదియు బ్రిటిషువారి ధనసహాయమును బడసినదిగా నున్నది.యునను విషయము లోకవిదితము. ఇటీవల కొన్ని తరములనుండి హిందూజాతీయమండలి కలిగిన యైక్యతయుంతయు బ్రిటిషువారి ఏర్పాటువలనను వారి ధనసహాయము వలనను ఉత్సాహమువలనను కలిగినది. ధనహీనులగు వాచాలవలకును హోమరూలరులకును మన క్షాంతిని కలిగించుటకు మా సాత్తులకు భంగము కలుగచేయ నున్నపుడు ఇండియాలోని బ్రిటిషువారి సాత్తులకు పూచీదారులమగు మేముసోరు మూసుకొని యుండబాలము. మాసంఘములో చాలమంది ఇప్పుడు ఫోన్ స్పెష్టాండర్సు మెసపాడేమియా రంగము లందు పోరుచుండుటచే మా సంఖ్య స్వల్పముగ నున్నది. కాన మిగిలిన వారు ముందు రానున్నదానికి సంసిద్ధులగుట యత్నకరము. యూరోపియను సంఘమువారి శ్రద్ధగా నుండలేదు. మాభావములను హిందూజాతీయమండలి మెంటు సభలోను ఆంగ్లదేశపు ప్రజలకును సరిగ విన్నవించుటకు ఏర్పాటులు జరుపబడుచున్నవి. 2-3 రోజులలో 400మంది క్రొత్తసభ్యులు చేరిరి. సంఘమున జనసంఖ్య హెచ్చుగ నుండుటయే గాక మనమాట చెల్లుటకు తగిన పుష్కలమిది దొరతనము వారిపైని పనిచేయుటకు ఈదేశము నందుగల పాశ్చాత్యులందరును మనకు తోడ్పడవలెను. ఈ దేశమున మన సాత్తులే శ్రేష్ఠతయులు. దేశకాంతి ప్రజల సదభిప్రాయము మనమేరకు నాగరికత శాంతి న్యాయపరిపాలనము కలుగవలెనని దొరతనమువారు మనవైననె ఆధారపడియున్నారు కాన మనమాట చెల్లవలెను. కాననే నీ మొదటి తీర్మానము నటల నుపసాదించుచున్నాను.

దేశీయ మహాజన సభ

సురేంద్రనాథ బెన్జీగారి పరమ రహస్యము
(ఒకానొక ప్రాచీన వాస్తవచారిత్రము.)

ఉత్పన్నమైతియు శాశ్వతమైతియు జాతీయమహా
దాశములు విషమదశయందున్న సమయమున తప్పవ్రోవలను
ద్రోహమును ముఖ్యము మనము గొప్పించుట చాల కష్టమైన
విషయమే గాకుండగ కడునూర్చుమైన విషయము. అట్లా
నర్తనదో మనము సేరస్థులగుదుము. హిందూదేశమున రాజ
కీయ వ్యవహారముల యందు భారతీయులకు సౌకర్యములను
కలిగించుటకు సురేంద్రనాథ బెన్జీగారి హిందూదేశ మహా
పకారముల నెన్నటికిని మనము మరచజాలము. కాని వర్తమాన
మున దేశీయ మహాజన సభాభ్యుత్థతును గూర్చి బెన్జీగారు
బుద్ధిపూర్వకముగ తప్పమాన్యున ప్రవర్తించుచున్నారు. బెన్జీ
టమ్మగారి నెన్నకొనుటకు వీరకెట్టి యభ్యంతరములేదు అఖిల
భారతదేశీయ మహాజనసభ సంఘమున ఈయమసేరును సూచిం
చి ఆయన అభ్యుత్థారానిక నెన్నకొనబడునట్లు చేసెదనని
యు సురేంద్రనాథ బెన్జీగారు అభయహస్త మిచ్చియుండిరి.
అసేరుహిమాచలము ఈయమనే దేశీయ మహాజనసభాభ్యుత్థ
రాలనిగ నెన్నకొనుటకు నిశ్చయించుకొనిరియు దేశమంత
యు ఈయన కోరుచున్నదనియు ఈయన ఒప్పుకొనిరి. తత్కా
రణమున తాము ప్రజల తీర్మానమును అంగీకరించుట తమవిధి
యని గూడ తెలియజేసిరి. ఇట్టియెడల కలకత్తాలో ప్రప్రథమ
మున ఆనిబెంటమ్మగారి ఎన్నికను రాష్ట్రీయమహాజనసభ
వారును, ఆహ్వానసంఘమువారును నిరాకరించునట్లు వీరేల ప్ర
యత్నించిరి? ఈప్రశ్నకు మీరు మర్యాదగ ప్రత్యుత్తర మొస
గవలసి యున్నది.

నా పాక్షికులను నా వశముజేసికొని బెంటమ్మగారిని
ఎన్నకొనునట్లు నేను చేయజాలనని ఈయన నడుపుటకు
మీరు లేరు. ఏలన: ఇదివరలో మీరి నెన్నిమాన్లో తమ ఇష్టము
వచ్చినట్లు ఆడించుచున్నారు. ఒకవేళ మీరు తమ అనుచరుల
మనమును త్రిపుజాల రహస్యమును ఆనిబెంటమ్మగారిని ఎన్న
కొనవలెనని వీరేల మాటలాడ గూడదు? ఆహ్వానసంఘ
భ్యుత్థునిగ రాయి వైకుంఠనాథసేను బహుమారుగారి నెన్న
కొనవలయునని వైకుంఠసేనుగారిపేరు సూచించబడినపుడు
బెన్జీగారు వైకుంఠసేనుగారికి అనుకూలముగ మాట్లాడియుండ
లేదా? కొంతమందిని తమ పక్షమునకు త్రిపుకో లేదా?
రాష్ట్రీయసభలో వోట్లు దాదాపుగ చెరి సమానముగ తేలి
నని నడువవగును. అట్టియెడల బెన్జీగారు ఏల
బెంటమ్మగారి తరపున ప్రవేశంప గూడదు?
వాస్తవముగ ఆ సమయమున బెన్జీగారు కొంచెము మాట్లాడి
యండినవో నిశ్చయముగ బెంటమ్మగారే బహుళసంఖ్యా
కులచే అభ్యుత్థారానిగ నెన్నకొనబడియుండును. ఇట్టి సంద
ర్భమున బెన్జీగారు మానమద్ర వహించుటకు కారణం లేమి
ననా? ఈవిషయమై బెన్జీగారు ప్రజలనుజేగిన సమాధాన
మియవలసి యున్నది.

రాయి వైకుంఠనాథసేనుబహుమారుగారికి జరిగిన అగౌ
రవమున బెన్జీగారు తీవ్రముగ విచారించుచున్నారు.
కాని పాపము బెన్జీగారు రాజప్రతినిధిగారి సభలో సభ్యు
లుగ జేర ప్రయత్నించినపుడు వైకుంఠనాథ సేనుగారు తమ
వోటును బెన్జీగారి కీయలేదు. ఇదంతయు జరిగి
చిరకాలము కాలేదు. వైకుంఠనాథ సేను
గారు తమకు ప్రతికూదారుగ నున్న సమయమున తమ ప్రతిక
యందు బెన్జీగారు వైకుంఠనాథ సేనుగారిని నిందించ ప్రారం
భించిరి. ఇక మోక్షుగ వైకుంఠనాథసేనుగారు దేశీయ
మహాజన సభాభ్యుత్థతును ఆపేక్షించినపుడు బెన్జీగారు తమ
ప్రతికయందు ప్రతికూలపు వ్రాతలను ప్రచురించి సేనుగారి
అశాభంగమును కలిగించిరి. రాయి వైకుంఠనాథ సేనుగారి
పెద్దవయస్సును, వారి యావస్థకమును దేశీయవై ధారపోసి
నదియు నిరర్థకమాయెను. రాయి వైకుంఠనాథగారపుడు రన
వోటును బెన్జీగారి కీయక ఆయన పోటీనారుని కిచ్చుటచే
బెన్జీగారు మీనిస్ట్రీని ఆ సమయమున తమ కుమారుముగ
మరచిపోయిరి. బాబుసురేంద్రనాథబెన్జీగారి రాజకీయ సాం
ప్రదాయమును వారి విధానము లిట్టియని!

రీ సంవత్సరముల క్రిందట రాయి వైకుంఠనాథ సేను
గారిని త్రొవ్వెత్తుటకు ఏ కారణములచే బెన్జీగారు ప్రయ
త్నించిన? ఆ కారణములచేతనే వీరిపుడు బెంటమ్మగారి
ఎన్నికను భంగపెట్టుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. రాజ
ప్రతినిధిగారి సభలో సభ్యుడుగ జేరుటకు బెన్జీగారు కడు
శ్రమపడుచున్నారను విషయము జగద్విఖ్యాతమే గదా.

“యూరోపియను సంఘమువారి యాచనాసభయందు
అనధికారపాశ్చాత్యుల ప్రతినిధులు పలువురు కలరు. రాజ
ప్రతినిధిగారు విన్నవించినట్లు మేము రాజచక్రవర్తిగారిపట్లను
వారి దొరతనముపట్లను రాజభక్తిభరితులమై యున్నాముగాని
ఇటీవల ఇండియా దొరతనమునారు రాజకీయాంధోళులపట్లను
ముఖ్యముగా బెంటు వాడియాగార్ల పట్లను చూపిన భావము
నవను మాప్రాతికూల్యమును విన్నవించుచున్నాము ఈదేశ
మునందున్న అనధికార పాశ్చాత్య ఆంగ్లో యిండియనుల
లాభములను సామ్రాజ్యము భంగము కలుగ నుండ లేగిన
ఏర్పాటులను చేతుకయే ప్రస్తుతము ఇండియా పరిపాలనమున
మార్పులను గావించుటకు మంత్రులుచేసిన సూచనలు మాకు
సమ్మతములుగావు.” ఈ తంతివాక్తను రాజప్రతినిధి ఇండియా
మంత్రి ప్రభానమంత్రిగార్లకు పంపుటకు తీర్మానింపబడినది.
ఈతీర్మానమును ఎగ్జిటు గారనుమరించిరి.

ఆనిబెంటమ్మగారిని వదలుట దురాగతులకు లొంగి
పోవుటయే. దీనివలన చాల నష్టకములు కలుగగలవు. మన
మత్స్యధికముగ రాజభక్తిని ప్రకటించి యుండ మనల మొక సా
మాన్య భారతీయ తెగగా పరిగణించి మన కొక ప్రతినిధిని మా
ర్ర మొసంగిన మన పరపతికి భంగము కలుగును. మన మధో
గతి పాలగుచును. బహిష్కృతుల మగుచును. మన జాతి
నిచ్చ జాతులలో నొక్కటి యగును. మన మిపుడు చురుకుదన
ము వహింపవలె ప్రతికూల భావములు చేయవలెను. బంగా
రాజకీయసందలి ఆంధోళ వైకతత్వములు రాజ్యాంగ సభలో
బహుళ సంఖ్యాకులై హానికరముగ పరిపాలించెదరు.
ప్రజావారు సభల నాక్రమించెదరో మనకపుడే గోచరమయినది.
అప్పుడు మనకు ఇండియాదొరతనమువారేరక్షకులు కావలసిన
గతిపట్టునని ఎగ్జిటుగారు నుడిచిరి.

సర్. ఎ. డబ్ల్యూ బన్నింగు, జే. ఏ. బోస్సు, డబ్ల్యూ
ఏ. ఐరను వైకు, ఎచ్. డబ్ల్యూ. కార్తరుగారు ఆనుమరించిరి.
తీర్మాన మంగీకరింపబడినది.

హిందూదేశ పరిపాలనమునుగూర్చి అధికార పాశ్చా
త్యులభావములను తెలుపు నొక ప్రయత్నమును
ప్రతినిధి ఇండియా మంత్రిగార్లకు పంపుటకు
గాను నిర్ణయమగుటకు స్థాయిసంఘమువారిని కోరదగును.
దానినిగూర్చి చర్చించుటకు ఆయనాయుధాను శాఖాసంఘము
లద్వారా సభ్యులకు పంపి దానినిగూర్చిన చర్చలను జరుపుటకు
సభలను గావించవలెను. ఆయన తీర్మానమును డబ్ల్యూ. ఇ.
క్రంగ్ గారు సూచించిరి. మనము విషయపూర్వకముగ
మాట్లాడే గాక క్రియా పూర్వకముగ
గూడ సూచించవలెనని ఈతీర్మానము సూచించితిమి. కాన
మన యుత్సాహ మడంగగూడదు. భారతీయ సోదరులలో
కలిసి పనిచేయుటకు మేము సంసిద్ధులమని సర్ మాట్లాడే గారు
నుడిచిరి. నారు మనలను కోరిన మనము సహకారుల మగుట
కాక్షేరణము లేదు. ఏ సంస్కరణమైనను పరస్పర విశ్వాస
ము కలుగకుండ సరుగము కాజాలవని క్రంగారునుడిచిరి.

ఈతీర్మానమును ఏ. జే. పూర్ణగారనుమరించిరి. స్వర్గీ
య గోష్ఠిగారును 19 నురు సభ్యులును- ఇన్స్టిట్యుషన్ ప్రభువు
గారును వినిరించిన సంస్కరణములను నేను చదివితిని.
ఈమాదిరియందును గూడ మన విషయమే మి
యును పేర్కొనబడలేదు. మాటమత్రమున కుదాహరింప
బడినది. సామ్రాజ్యమునకు కలకత్తా నగరము
జన్మభూమిగాన నభిప్రాయ ముగ్ధులగుటకు కావలెను.
మందు ఏర్పడమన్న ప్రభుత్వవిధానమున మనకు తగిన సా
లొంగకబడవలెను. ఇది ఒకజాతికి చేరిన ప్రశ్న గాదు. ఉదా
రభావముతో నాలాించించి దీని నందరు నామోదించును
అని పూర్ణగారు నుడిచిరి. గొ. డబ్ల్యూ. హెచ్. ఆర్. డబ్ల్యూ. ఉడు
గారు గూడ ననుమరించిరి. తీర్మాన మంగీకరింపబడినది. అంతటి
తో సభ ముగిసినది.

సిరిలు మిలిటరీ గెజెటు

ఈసభను గూర్చి సి. ఎం. గెజెటు ప్రతిక ఇటుల వ్రా
సినది. “ఆనిబెంటమ్మ అరండియ వాడియా గార్లకు వద
లుట సర్. మైకేలు గారిచే యమాపణము చెప్పించుట మున్న
గునని ఆంధోళనమున కొంత మొందింపుటకు మాంటూనూ
గారి సూచనపై నవలంబింప బడినది. అందువలన ఆంధోళ
నము కాలించినది గాని ఇతర సంఘముల కార్యమా మతి
తయించినది. అనధికార పాశ్చాత్యులందరును ప్రతికూలరైరి.
(తండ్రి).

భూషేంద్రనాథ బానుగారు ఇండియా మంత్రిగారి కార్య
లయమున సభ్యుడుగ నియమింపబడుటచే వీరిస్థానము ఖాళీ
అయినది. ఈ పదవిని బడయుటకు బెన్జీగారు వాంఛించు
చున్నారు. వర్తమానమున బెంటు మ్మ గారి ఎన్నిక
విషయమై వీరి హిందూదేశ కార్యముల కన్నిటికిని
ముఖ్యకారణ మిదియే. ఇదియే పరమరహస్యము. ఈ క్రొత్త
పద్ధతుల కన్నిటికిని రాజప్రతినిధిగారి సభలో ఖాళీ కలుగుట
యే కారణము. పూర్వ మొకసారి తమ వోటులను బెన్జీగారి
కీయక. బానుగారి కిచ్చిన మహామభావులే ఇప్పుడు బెన్జీగారి
రాజకీయ అంతరాత్మను కాపాడునారు! వీరినే బెన్జీగా
రిపుడు విశ్వసించుచున్నారు. ఈ మా రయినను పాపము వీరి
సాయమును వైకొని సామ్రాజ్య శాసననిర్మాణసభయందు
ప్రవేశించుటకు వీరిట్లు పాటుపడుచున్నారు.

బెంటుమ్మగారు నిర్బూధావాసమున కంపబడినదా
దిగా ‘హోమురూ’నకు స్వరూపాలమునకు (సెల్ల్యులవర్న్
మెంటు) బెన్జీగారు తమప్రతికయందు భేదములను నిరూపించ
మొదలిడిరి. ఒకానొకపుడు బెన్జీగారు దొరతనమువారికి
హోమురూలకు వ్యతిరేకముగ గూడ తమప్రతికయందు తమ
మహోభావమును తెలియజేసిరి. దీనికి ప్రజలందరును కోపోద్దీప్తి
తులైరి. దీనిని భరించజాలక పాపము గయ్యుకొంతమంది
వీరిని నిష్పంధించ, తామట్లు వ్రాసులేదనియు ఆనాడు తాము
గ్రామమునలేదనియు మరితరులు ఎవరో వ్రాసినయు తామం
దులకు తర్రవాదులు గాజాలమనియు బెన్జీగారు సమాధాన
మిడిరి. కాని ఇట్లు వ్రాసినవానినిగాని దీనికు తర్రవాది యగు
వానినిగాని బెన్జీగారు తమకార్యాలయమునుండి తొలగింప
రైరి. పాపము బెన్జీగారు తమ సామ్రాజ్యశాసన సభ్యత్వ
మునకు కేవలము వీరివై నాధారపడి యుండుటచే వీరిట్లు
చేయలేక పోయిరి.

బాబు సురేంద్రనాథ బెన్జీగారు ఆంగ్లో ఇండియ
నుల వోట్ల నిమిత్తము గూడ ఆశ్రయించుచున్నట్లు ప్రపంచ
మున కంకటను తెలిసిన బహిరంగ రహస్యమే! క్యాపిటులు
ప్రతిక తన వోటును బెన్జీగారికి ఇచ్చిన నని తెలియజేసినది.
ఇందు చేతనే బెన్జీగారు ఇట్లు నిశ్చయముగ బెంటు గారికి
ప్రతికూలముగ ప్రవర్తించుటకు ముఖ్యకారణము. తాము బెన్జీ
టమ్మగారి తరపుననే పని చేసెదనని యభయ మాస్ట్రుమ్మ
టకు వీరికి ధైర్యము లేదాయె. ‘అట్లు గావించినవో ఆంగ్లో
ఇండియనుల వోట్లు తమకు రాజాల వను భయ మొకటి
వీరిని పట్టి పీడించుచున్నయది. దీనిజేసియే బెంటుమ్మగారి
పేరును రహస్యముగ యావచ్చానత దేశీయమహాజనసంఘమున
సూచించెదమని బెన్జీగారు వాదన మొనరించిరి. రాష్ట్రీయ
మహాజన సభయందు గాని ఆహ్వానసభయందు గాని బెన్జీగా
రిట్లు నుడివ సాహసించరైరి. ఏలన:— ఈ సభలయందు దేమి
జరిగినను ఆయ్యది ఎల్లరకును బహిరంత మగును. అదానజేసి
బెన్జీగారు వైకుంఠనాథసేనుబాదిన విధానమును అవలంబించి
యండిరి. ఆంగ్లో ఇండియనులకు తెలియుట కై
బెన్జీగారు ఆక్రమాంధోళనము గావించుచున్న
ఆనిబెంటమ్మగారు దేశీయమహాజన సభాభ్యుత్థతును వహించ
గూడదని బెన్జీగారు వాదించుచున్నారు. ఇతరరాష్ట్రీయ
లన్నియు తమ వోట్లను బెంటుమ్మగారికి సమర్పింప వంగ
రాష్ట్రీయులు సురేంద్రనాథ బెన్జీగారి ప్రోత్సాహముచే
తమ వోటును బెంటుమ్మగారి కీయకుండిరి. వీరిందరును ప్రభు
త్వము వారిపట్ల ఇచ్చగింపు మాటలతో ప్రవర్తించుచున్నారు.

ఒకమూల వంగరాష్ట్రీయులు చాలుంది వీరిని నిందిం
చుట చేతను, భూషేంద్రనాథ భోనుగారు తిరిగి సామ్రాజ్య
శాసనసభయందే యుండుట చేతను
బెన్జీగారు విఫలమనోరథులైరి. ఈయ్యనత కోర్వలేక తమ
ప్రతికను ఇప్పుడు నిలబెట్టుకొనుటకు బెంటుమ్మగారి అభ్య
ుత్థతును తాము గూడ అంగీకరించెదమని యిపుడు ప్రకల్పము
లను పంపుచున్నారు. తాము మొదటినుండియు బెంటుమ్మ
గారినే కోరితిమనియు కొంతమంది దుష్టబుద్ధులెవరో నాడట్లు
చేసినయు తమనిందను బాపుకొనుటకు బెన్జీగారు ఈసాకును
బన్నుచున్నారు. బాబూ సురేంద్రనాథ బెన్జీగారి రాజ
కీయసహస్యము లింతటిని? ఇట్టి రాజకీయములయందు కవుల
కును, సాధులకును అవకాశము కలుగదనిన ఆశ్చర్యమేమియు
లేదు. బాబు సురేంద్రనాథ బెన్జీగారు నిక్కముగ నుడివి
నట్లు ఇట్టి నీచపు రాజకీయములయందు సర్ రవీంద్రనాథ
టాగూరువంటి మహామభావులకు లగదని ముమ్మాటికిని బహి
రంగముగ నుడువగలము. — (అత్యుత్ బహు పత్రిక)

వృత్తాంతములు.

(-0-)

ఒక ఎద్దు ఒక శ్రీనివాసపుట:—కొలంబోలో గత సోమవారము రాత్రి ఒక సిహెలాజాతి శ్రీనివాసపుట పాడుచుంటే ఆమెను జనరలు ఆసుపత్రిలో నుంచిరి.

అనినెంటుమ్యుగా:— మధ్యరాష్ట్రముల గౌరవనీయులను అనినెంటుమ్యుగా మధ్యరాష్ట్రములలోనికి రాగూడదని ఇదివరకు చేయబడిన యుద్ధపు కర్మచేయబడిన దని రూఢివాస్తవ బాంబాయికి తెలియచెప్పినది. (తంబి)

పోలీసు సబ్ ఇన్స్పెక్టరుకు ఒక అకా జుల్కావా:— బాంబాయిలో గత మంగళవారమున మనోజి అను నతిసు ఒకరితో కోర్టుపై తగవులాడు చుండినట్లు ఒక కనిష్టమైన మనోజిపై కేసుచేసెను. పోలీసువారు కేసువిచారణకు క్రమముగ జరుపుటకు బదులుగ తన్ను దుర్బాసులాడి సర్వాధికారము గావించినది సబ్ ఇన్స్పెక్టరుపై మనోజి కేసుచేసెను. ఈ కేసు మేజిస్ట్రేటు గారు విచారణ గావించి సబ్ ఇన్స్పెక్టరుకు ఒక అకా జుల్కావా విధించిరి.

ఇండియను డెయిలీ తెలిగ్రాఫ్ పత్రిక యిటుల వ్రాయుచున్నది:— మహామదాల్లి నోకోతాలిగార్లు విశ్వాసపాత్రులు గారైనవైన ప్రకటింపవలయును. తేక కొన్ని మరతులతో ఒకరు దల చేయవలయును. సంస్కరణ సూచనములను తయారగుటకు గాను మహామదాల్లిగారు విడుదలయగుట ప్రాముఖ్యమని మహామదాల్లి విశ్వాసము సర్ విల్లియము విన్సెంటుగారు ప్రత్యుత్తరము సంప్రదించుచున్న లేదు గాన వీరలను బంధించుటకు దొరతనమువారి కెట్టి నిద్రకము లున్నవియు ప్రకటింప నగును.

జామీనాపాటుగారి బంధువులగు తెప్పి నెంటుకు మార దాజిరాజుగారు (జామీనాగారు) ప్రాన్సరంగ యనస్కంధన మన 24 వ తేదీని మృతిపొందినది వ్రాయుటకు చింతించుచున్నాము. జామీనాపాటుగారికి కలిగిన నష్టమునుగూర్చి శిక్షముగ చింతించు వారికి మా సానుభూతిని తెలియజేయుచున్నాము. యధారంభమున 'నుండియు శ్రీవారు స్వాస్థ్యత్యాగమును మహాకార్యరహితముగావలయును నూచించి ఆహ్వానములైరిని తెచ్చు ఆఫ్ ఇండియన్ పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

పోస్టు తెలిగ్రాఫ్ ల డైరెక్టురుజనరలు సర్ విల్లియము మేక్స్ వెల్లుగారి తోడ తెచ్చు ఆఫ్ ఇండియాపత్రికా నిలేఖకుడు ప్రకరించెను. బాంబాయి నగరమందలి పోస్టుజవానల సమైక్యము గూర్చి వారిటుల జెప్పిరి:— సమైక్యమును బలముగ పట్టి దృఢముగ సాగించుచున్నాము. ప్రజలకు కట్టుబట్టిన చాల యిబ్బంది కలుగుచున్నది. అధికారులు తక్షణమే కక్షకును దృఢ నిశ్చయములను సందిగ్ధతగల తొలగినది. తరువాత కొరకలను పోస్టుజవానలు సవరించుచున్నామని గాని సవరణ జరిగినవిపుట గూడ వీలవచ్చును సమాచారము లేకయున్నది. అధికారులు వీరల కొరకలను మన్నింపజాలరు. ఇటీవలనే అధికారులు వీరి విషయము సౌకర్యముల నొసపించుటచే వీరి కొరకల నిపుడు ఆహ్వానించుటకైన నరకము లేదు. తన వారము లోపున వారు తమ యాద్యోగములకు రానియెడల వారి స్థానములందును కొత్తవారిని నియమించును.

గుర్గావులు:— సింహాక్షములో ఇంజిరియా కాపురగ్గడగు హెనోరీథాగసు థేర్ నేనేడో అనునతడు పలకతయు సమాపమున్న అడవిలో వానిని రాత్రిబతుటకువచ్చి ప్రజలనుచంపుట మొదలగు హెనోరీ కృత్యములు గావించుచుండెను. వాడువానిని యడవికి మట్టుపట్టి కిరి హెల్లెగూము కుజరు మనుష్యులందరూ కట్టుబడిపోయెను. గుమాన కి వారముల నుండివానిని పట్టుకొనుటకు పోలీసువారు యత్నించుచుండిరి. కాని వాడువానికి పట్టుబడలేదు కాని గతకృత్యముల గూర్చి ఇంజిరియా నుండి పన మా ను న కొ క ఎద్దుల బండిలోవారి ఆహ్వానముచేసివానికి బండి యద్దెనియ్య జంప పోరిపోవుటకు యత్నించెనుగాని బండివాడు వానిని గట్టి పట్టుకొని పరులకుండెను. ఇంతలో నచ్చటికిక పోలీసు కనిపించుచు భావము థేర్ నేనేడో హెనోరీథాగని పోలీసు స్టేషనుకు బలవంతముగ యాహ్వానింపబడినది. ఇంజిరియా అనువుల మట్టుపట్టి యద్దులను గావించుచున్న వారు బిడియని పోలీసువారు పోల్చి వానిని ఖయ్యునందుంచిరి.

బాంబాయి భారతీయ వర్తకసంఘము:—గౌ॥ లలా భాయి కామల్లానుగారి అధ్యక్షతక్రింద వార్షికసభ జరిగినది. కొత్త అధ్యక్షులు సర్ విల్లియము థాకర్సేగారు కాశీరము నందుంటుంటే సభకు రాజాలకు పోయిరి. పరిశ్రామికాభివృద్ధిని గూర్చి నిర్ధారణమును విధానమును దొరతనమువారు రవలం వింసెంటు రాజప్రతినిధిగారు నుడువుటచే చాలసంతోషము కలిగినది. అకాదీకారసంఘముల సహకారమును సద్భావముల తో వారు కోరినవో పరిశ్రామికాభివృద్ధి బహు శీఘ్రముగ జరుగగలదు. రైల్వేలుదొరతనమువారి పరిపాలనముననే యుండుదలెనని భావించుచు నిర్ధారణ గావించిరి. అగ్రిమెంటువాయిదా ముగిసినపు డీసలవో ఆమోదింపబడదగును. అధికస్వాతంత్ర్యము మనకు ముఖ్యముగ నుండవలెను. ఇందులకు గూర్చి వాచాగారు ఖండితముగ నుడివియున్నారు. అధికస్వాతంత్ర్యమును గూర్చునను ఇండియామంత్రిగారితో విన్నవించవలెను. ఇండియా దొరతనమువారు మన కనుకూలముగ చేయలేదు. మనము ఇండియా మంత్రిగారితో విన్నవించుకొనుటకిది యొక కారణము అని కామల్లానుగారు నుడిచిరి. సర్ థాకర్సేగారు రధ్యక్షులుగను గౌ॥ సి. వి. మెహతా గారు యపాధ్యక్షులుగను నియోజింపబడి రని ప్రకటింప బడినది.

మట్టిపూర్తి శ్రీనివాస సభ:— తిరుకనంతపురమున ఈ నెల 21-వ తేదీని న్యాయమూర్తి రామయ తంపి సతిగారి అధ్యక్షత క్రింద శ్రీనివాస సభ జరిగినది. ప్రధానన్యాయమూర్తి రామయమీనను సతిగారు విడ్డలకు బహుమతుల నొసంగిరి. కొందరు శ్రీనివాస సభకు సేవించిరి. పట్టణములందు చీనా లాంతరులందలి ప్రజలకు సలకరింపబడినది. గంట స్తంభము మనోహరము గ నలకరింపబడినది. అచట మహారాజావారి పటమును రాజచిహ్నములు నమస్కరించెను. దీపములకాంతి నని ఎంతయు దర్శనముయగ నుండెను. నేమనలు కల్లువా రాక ప్రహసనమును ప్రదర్శించిచ్చిన మొత్తమును మట్టిపూర్తినిధి కొంగరి. 25 వ తేదీ సాయంత్రము ప్రజలు సన్మానపత్రమును దర్బారు మందిరమున మహారాజావారికి సమర్పించిరి. దంత మంత్రుని బంగారుతోను చేయబడిన శిటికయం దాపత్రమును ప్రేమికి సమర్పించిరి. మహారాజా వారు ప్రజలకు వందనము లాచరించి బ్రిటిషు దొరతనమువారిని ప్రశంసించి సార్వభౌమన కచిరకాలమున విజయము కలుగుగాక యని కోరిరి. వా ప్రజల సౌఖ్యమే నా యానందమని సభ్యులకు సుప్రకరచిరి. (తంబి)

రాజవోలు లాలాకా మోర్తిగ్రామపు దేవాంగు లీక్రింది మహాజను పితాపురము రాజాగారికి సమర్పించిరి:— 1910 వ సంవత్సరముండి మరమగ్గుల కల్లు మేను యిదివరలోపడు యిబ్బందులులొలిగిపోయినవి. అన్న ప్రాదులకు లోటులేకుండ జరుగుచుండగా మాదేవాంగులకు పెంభూతమునలెను, పెద్దగొప్పలెను, వినువని పితాచమలెను మాకు సంకల్పములునుండి ఈ యుద్ధము బయలుదేరినది. మా వృత్తియంతయు విదేశము నుండి వచ్చుచుండు జిహ్వాలవలన అయియున్నది. ఈయుద్ధము వలనను 6-0-0కు అమ్మేరులు కట్టరు 20-0-0 అయివున్నది. రు 31-0-0 కు అమ్మే జిహ్వాకట్టరు 43-0-0 అయివున్నది. ఈ కారణంచేత వర్తకులకు నష్టములువచ్చి నేతలు నేయింతుట మానినెనారు. నేతలు నేయించువారు లేరు. యితర వృత్తి యేదియు లేదు. ఏవిధముచేతనయినను బ్రతుకుటకు ఆధారములేదు. లెన తొడిలేక మల మల మాడి పోవుచున్నాము. కొందరు ప్రాణములకుమాదా విపది పోవుచున్నాము. పిల్లలుగలవారుపడే యిబ్బందులు చెప్పుటకు సాధ్యమే లేదు. అంతకంటెక డీడదకగా మారుచున్నది. ఆహా! యిదివరలో యెన్ని కడవులకచ్చినను యిన్ని కష్టములు కలలో వైసను పడియుండలేదు. యెక్కడ చూచినను దీనాలాపములే విగవచ్చుచున్నది. ఎవ్వని చూచినను ఆకలిచే బాధకాంధు వారే. ఏ యింటచూచినను బ్రతుకుట యెట్లో యని విచారించు వారే. లెన లిండిలేక సరిగా కట్టుకొనుటకైనను వస్త్రములేక విలపించు ఈ దేవాంగులు మీకడే సమస్యార్ శరసాస్రము లాచరించుచున్నాము. దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల కన్నను కృష్ణాగది పొంగి ప్రవాహించేత పాడువుపోయిన కర్మసాయ దారులకంటెను గొప్ప ఆపత్తునుద్రుములోపున్న ఈ దేవాంగులమెరు యాలింపుడు.

మట్టిపూర్తి సంవత్సరమున జరిగిన కాబ్బాతికూట పన్ని దములలో చివర పన్నిదము నిర్వహింపమున తిరుకనంతపురములో జరిగెను. లాకాతేది వా కోడిపోయిరి. వెంట జోసపున కాతేజివారు శరిచిరి.

పంజాబులోని కురుక్షేత్రమునందలి ఆచార్యకులో ప్రచేశమున నిర్మింపబడిన బ్రహ్మచర్యశ్రమమునుండి పండిత శ్యామకృష్ణ ఒ. థేర్ గారు మా కిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

హిందూదేశమున పుణ్యక్షేత్రములలో ప్రఖ్యాతి వహించిన కురుక్షేత్రమునందు బ్రహ్మచారులకు సంస్కృతమును ప్రాచీన నిబంధనల ప్రకారము కఠపుటకు ఒక ఆశ్రమము పండిత్ గరుడధరకాశ్రమి వారికలన స్థాపింపబడినది. ఆశ్రమము చక్కని భూములో పట్టణము వెలుపల నున్నది. ఈ స్థలము బ్రహ్మచర్యశ్రమమునకు వెక్కువవిధముల అనుకూలముగా నున్నది. పరశుభ్రమైన గాలి, నీరు ఆశ్రమవాసులకు ఆనందము కలుగ చేయుచున్నవి. హిందూదేశమున యిట్టి యాశ్రమము పురాణములలో పుణ్యక్షేత్రమని పలువిధముల వాక్కిన బడిన కురుక్షేత్రమునందుంటుట హిందూబ్రహ్మచారుల అభివృద్ధి నిమిత్తమే అయియున్నది. బ్రహ్మచారులు అనేకవిధముల శిష్యాశాస్త్రవిషయమై జాగ్రత్త తీసికొనబడుదురు. భోజన వసతి యెక్కువ సలక్షణముగా నుండును. ఏవిధమైన ఖర్చు లేకయే బ్రహ్మచారులు యిక్కడ పోషణచేయబడి నిద్ర గఱపబడుదురు. బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య జాతులు మాత్రమే యిక్కడ నివసించి అధ్యయించుటకు వీలుండును. ఈ ఆశ్రమమునకు మీ చేతనెంత సహాయము చేసి హిందూదేశ బోన్నత్యమునకు సహాయపడుదు. జమిందారులు, ధనవంతులు, ఉద్యోగస్థులు భూస్వాములు యీ ఆశ్రమమునకు తోడ్పడి దీనిని కౌన్సిల్స్థితికి తేగలరని నా ప్రార్థన. ఇక్కడ విద్యార్థులకు సనాతనధర్మము బోధింపబడును. ఈ మతము ప్రస్తుత ఆర్యసమాజమునకు భేదించి శ్రీ జగద్గురు శంకరాచార్యుల వారి బోధనలను కలిగియుండును. వైజ్ఞేయ మతములవారు వారి వారి బిడ్డలను యిక్కడికి యెంతమాత్రము అధ్యంతరము లేక పంపవచ్చును. సంపివో వారికి యిక్కడ యెక్కువ క్షేమముతో సుస్కృత సంబంధమైన విద్యలు గఱపబడును. విద్యార్థుల పోషణాదులకొఱకు విశేషధనము కావలయును. కనుక దేశాభిమానులు ఈ యుద్ధ్యమమునకు తోడ్పడుదురు గాక. ధనసహాయము చేయగోరువారు ఈదిగువ చిరునామాకు పంపవలెను. "పండిత శ్యామకృష్ణ ఒ. గేలుగారు, బ్రహ్మచర్య శ్రమము ఆచార్యకులీ, కురుక్షేత్రము ధానేశ్వరము తాలూకా కర్నూలుజిల్లా, పంజాబు."

బర్రాచందలి స్కూలు మజ్జివాన్లు పట్టికుటకు పన్ని దములలో కేరగూడదని విద్యాశాఖాధికారి దొరతనమువారి యనుమతి నొక యుత్తరమును ప్రకటించెను.

సర్ హోక్స్టాటు బట్లరుగారు తాము బర్రాచు విడిచి పెట్టుటకు పూర్వము రంగూను పోలీసువారికిని, కమిషనరు గారికిని వందనము లర్పించుచు నొక యుత్తరము వ్రాసిరి. రంగూను నగరముకంటె సభికము మరియెచ్చుటను పోలీసు వారింత "ఆదర్శ"లో నుంపబడలేదని వారు కమిషనుగారిని తక్కిన ఉద్యోగియులను అభినందించిరి.

కావలయును.

గుంటూరు మునిసిపలు కచేరీలో ఒక కరస్పాం డెన్సుక్లర్కు కావలయును. మంచి ఆంగ్లభాషాజ్ఞాన ముండవలయును. జీతము రూ 30-1-40. కచేరీపని తెలిసిన మెట్రిక్యులేషన్ పరీక్షయందు కృతార్థు జైదినవారు గాని ఇంటరుమిడియేటు పరీక్షయందు ప్రీక్షితనైపుణువారుగాని ఎన్నుకొనబడుదురు. సన్మానపత్రములతో దరఖాస్తుదారులు తమ దరఖాస్తులను 1917వ సం॥ అక్టోబరు మాసము 10 వ తేదీ లోపుగ గుంటూరు మునిసిపలు ఛాయిరుమన్ గారికంపుకొన వలయును.

గుంటూరు మునిసిపలు కచేరీ. ఎఫ్. హనుమంతరావు. ఛాయిరుమన్. 26-9-17

NEW INDIA SWADESI STORES, 903 MADRAS న్యూ ఇండియా స్వదేశీ స్టోర్సు మద్రాసు. మానడ్ల అన్ని విషయలైన స్వదేశీ సామానులు బహుధరలకంటె తాకగా దొరకున. దయచేసి ఒక సారి ఆర్డరుచ్చి చూడ కోరెదము.

THE GREAT WAR

Mr. Asquith's Inspiring Speech on War & Peace

Great British Offensive of Utmost Tactical Value

BRITISH SUPERIORITY ESTABLISHED FOR EVER

Allied Invitation to American Congress Deferred

AUSTRIA AND PEACE: PREMIER'S STATEMENT

[Reuter's Agency]

Great Britain

Allies' War Aims.

"The Peace for which we are Fighting."

Stirring Speech by Mr. Asquith.

Germany's Unctuous and Nebulous Peace Generalities.

LONDON, September 27.

Mr. Asquith, speaking at a "War Aims" meeting at Leeds, emphasised that, with negligible exceptions, we had presented an unbroken front and unshakable resolve for three years. "We did not require a repetition of the righteousness of our cause to sustain that resolve, but it was useful to repeat to others that the peace for which we were fighting could not be found in a cessation of hostilities followed by territorial bargaining, ultimately embodied in paper pacts and there left to the mercy of chance. Still less could we look at a peace worthy of the name in any arrangement imposed by victor or vanquished which ignored the principles of right and defied historic traditions and aspirations."

The Liberties of the Peoples

were affected and such so-called treaties simply provided a fertile breeding ground for future wars; for example, the Treaty of 1871, to which single act of international aggression a large share of the calamities now devastating the world could be traced. The German reply to the Allies seemed with nebulous, unctuous generalities, but there was no indication that Germany would not repeat the crime of 1871 and would take steps for a lasting peace. Was she ready to restore Alsace-Lorraine and Belgium to full independence without reservations and with as complete material compensation as possible for the devastation of the country and the sufferings of the people? A definite reply to these enquiries could be given in a couple of sentences worth a whole column of pious platitudes. Mr. Asquith reiterated that we did not aim at the annihilation or degradation of Germany or the German people. It was true that the manner in which the war had been engineered and still more the brutal cruelty with which it had been carried on must long affect the world's estimate of the German character. Nothing had caused more consternation to the world than German opinion and the fervent applause of the barbarous transgressions of its Government. It showed from what unmeasured perils and from what a set-back to civilisation mankind had been delivered, now that the Allies had for ever shattered the dreams of German hegemony. The destruction of

Prussian Militarism.

was our objective. We had no other wish for German democracy than that, after shaking off this soul-destroying incubus, it should learn the lessons and enjoy fully the blessings of freedom. On the positive side our first aim was not the restoration of the 'status quo' but the establishment of an international system under which nations great and small should be ensured a stable foundation for independent development. He assumed, as a matter of course, the evacuation of the occupied territories in France and Russia. He had already referred to Alsace and Belgium as quite concluded. Wherever we turned in Central Europe we saw artificial territorial arrangements offending the populations concerned and which had been and must remain as long as they continued seed-pots of unrest and potential war. He referred to the claims of Italy, Rumania, Serbia, Poland, Greece and the Southern Slavs, and said there must be

Permanent Liquidation

of these dangerous accounts on lines of racial affinity, historic tradition, and the aspirations of their inhabitants. Our ideal was the creation of a worldwide justice, uniting the peoples in a confederation of which justice would be the base and liberty the corner stone. The limitation of armaments and international arbitration would be milestones on the road leading to its attainment. (Cheers.) Meanwhile until the issue is finally decided, and decision in my judgment cannot long be delayed, we must

Keep our Powder Dry.

Thank God there is nowhere any sign of relaxation of our will or resources. Our gallant army under its indomitable Chief, is pushing a new offensive in Flanders with cool precision and burning courage and with deadly effect. Our sailors, munition workers, captains of industry and finance, and thousands and millions of men and women of every degree are sustaining the national effort and are living witnesses of the inspiring power of a great Cause and are the architects and builders of the Temple of Victory. France and

Italy are loyal to the core and are reaping fresh laurels at Verdun and on the Isonzo. Russia, amidst domestic troubles and distractions, repudiates and disdains the insinuating offer of a separate peace. America, with her illimitable reserves and moral and material strength, throws the mighty sword of the New World into the scale. Notwithstanding the cloud hovering over our banners, with the knowledge that the blood and treasure spent during three years were given for no selfish or worldly cause and with the certainty that in the victory of the Allies lies the only hope of the world for a solid, fruitful peace let us with tranquil faith and unstinted devotion persevere to the end. (Cheers.)

The Irish Convention.

Presentation Scheme Concluded.

LONDON, September 27.

The Press Bureau says that the Irish Convention has concluded the presentation stage of the schemes for the Government of Ireland.

Tea Shortage.

LONDON, September 27.

Papers are discussing the possibility of "No tea" replacing the familiar "No sugar" placards in shops. It is pointed out that the supply of Indian tea marketed during the third week in September was abnormally low being under two thousand packages compared with six thousand normally while the Ceylon supply was almost as low. Interior facilities for handling in the north make the present landing at Liverpool instead of London a contributory cause of shortage.

LONDON, September 27.

At Ceylon tea sales yesterday bidding was keen and maximum prices were generally obtained.

Another Son of Mr. Bonar Law Missing.

LONDON, September 27.

Brigadier General F. A. Maxwell has been killed. It is understood that another son of Mr. Bonar Law an Officer in the Flying Corps is missing, one son is already a prisoner with the Turks.

The Labour Party.

Scheme for Reorganisation Proposed.

LONDON, September 27.

The National Executive of the Labour Party has appointed a committee to prepare a scheme of reorganisation of the party enabling Labour to take the fullest advantage of the Representation Bill.

Mr. Lloyd George Visits France.

LONDON, September 27.

The Press Bureau says that Mr. Lloyd George proceeded to France on Monday accompanied by Sir William Robertson. He conferred with M. Painleve on Tuesday and visited F. M. Sir Douglas Haig at the British headquarters. He returned to London this evening.

Important Bankers' Meeting.

LONDON, September 27.

There will be a meeting of the bankers in the city today attended by Mr. Lloyd George for the purpose of explaining the Government's intentions regarding the new short term bonds in substitution for exchequer bonds.

British Naval Aeroplane Activity.

LONDON, September 27.

The Admiralty states that naval aircraft dropped many tons of bombs on Tuesday night on Throuth, Lichtervelde and Cortemarch junctions and scored several direct hits on lines. All returned.

Australia

Great Australian Strikes Fail.

Railwaymen Give in.

LONDON, September 27.

Reuter's Melbourne correspondent, in a message dated the 25th inst. wires:—Resenting the introduction of the card system the employees of the railway workshops in Sydney struck at the end of August and other railway and tramway unions struck in sympathy, almost completely stopping the services in New South Wales,

TELEGRAMS.

which later gradually improved. The Government, who adopted a very firm attitude, employed volunteer labour. Numerous Unions in New South Wales and other States including coalminers, seamen, lumpers, and carriers struck, practically stopping shipping by refusing to handle goods handled by voluntary labour. The strike has been a complete failure. After several weeks idleness, the railwaymen have returned to work under the card system, the Government promising an inquiry at the end of three months into the working of the system. A general resumption is expected and there is now a prospect of prolonged industrial peace.

Egypt

A Bridge Destroyed.

LONDON, September 27.

EGYPT:—A Communique says.—The Railway near Maan has been successfully attacked the bridge destroyed and the train derailed. Sixty eight Turks and two German officers were killed and eight Turks taken prisoners.

America

Allied Invitations to Congress.

President Wilson's Attitude.

LONDON, September 27.

WASHINGTON.—A joint meeting of the Foreign Relations Committees of Congress have deferred action regarding the Anglo-French invitation that a deputation from Congress should visit Europe. The decision followed a message from President Wilson stating that the visit in his opinion would be inopportune at present. President Wilson is also opposed to the acceptance of the invitation by the British House of Commons that Congressmen should visit the Western Front and the French invitation that Congress should be represented at an inter-allied Parliament. President Wilson does not wish to give the impression that the United States is bound by alliance to the Entente.

Bernstorff's Telegram.

German Deceit.

LONDON, September 27.

WASHINGTON.—In connection with Count Bernstorff's telegram regarding payments to Congress (see September 22nd) Mr. Lansing states that he has conclusive evidence that Bernstorff knew on January 19th that the German Foreign Minister telegraphed to the German Minister in Mexico that unrestricted submarine warfare would begin on February 1st but he was nevertheless, to endeavour to keep the United States neutral.

U. S. Ship Building Programme.

1600 Ships in a Year.

LONDON, September 27.

WASHINGTON.—It is officially announced that the shipbuilding programme provides for the completion of 1,600 merchantmen, aggregating 9,200,000 tons practically, within twelve months.

LATER.—At present 458 American ships of 2871000 tonnage are available for Overseas service. An emergency fleet corporation has commandeered 400 steel ships of 2½ million tonnage and has contracted for 636 ships of 3124000 tonnage. Several of commandeered ships are already carrying cargo and ships contracted for are being built. The first will be launched in two months. The Shipping Board further proposed to construct several additional millions of tons of ships for which Congress will be asked to vote a billion dollars.

Peru and Germany.

Ultimatum Despatched.

LONDON, September 27.

LIMA.—The Peruvian Government has sent an ultimatum to Germany demanding satisfaction within a week for the sinking of the sailing ship "Lorton".

Argentina

Demonstration in Favour of Rupture with Germany.

LONDON, September 27.

BUENOSAIRES.—A huge demonstration has taken place in favour of a rupture with Germany many prominent people participated.

President Opposes Immediate Rupture.

LONDON, September 27.

BUENOSAIRES.—It is stated that the President opposes an immediate rupture with Germany pending the deciphering of certain documents. It is believed that the President intends to organise uniform action of the Spanish, and American Republics in accordance with the principles of Democracy, nevertheless any opposition to the rupture is likely to be dangerous in view of the intensity of public feeling.

Visit of the British Cruiser.

Hearty Welcome Extended.

LONDON, September 27.

Reuter learns that the British Minister in Buenos Aires, has officially reported that the visit of the Cruiser "Glasgow" has profoundly affected the Argentine Government and the people, who have been impressed by the friendly disposition of Britain. The People of the capital have spared no efforts, to extend most cordial welcome to the Ship's Officers and Crew. This is greatly appreciated by His Majesty's Government.

TELEGRAMS.

France

Vessels Sunk.

LONDON, September 27.
PARIS.—995 ships arrived in French ports during the week and 1010 left. Seven over sixteen hundred tons and five under were sunk.

Russia

Accused Officers Removed.

LONDON, September 27.
PETROGRAD.—General Korniloff and the General associated with him have been removed to Sykhov in the Mohilev province pending trial.

Gen. Korniloff not to Blame. Stories of a Plot Against Liberty.

LAHORE, September 27.
LONDON, September 26th.—The Russian Embassy at Washington announces that General Korniloff is not to be blamed for the recent rising which was due to a misunderstanding between him and M. Kerensky. Numerous extraordinary stories emanate from Petrograd about this misunderstanding, some of which are apparently intended to represent General Korniloff, M. Kerensky, and M. Savinkoff as being all concerned in a plot against liberty as represented by the Council of Workmen's and Soldiers' Delegates.—(C. and M. Gazette.)

New Military Appointments.

LONDON, September 27.
PETROGRAD.—General Tcheromissol has been appointed to the command of the Northern Front and Gen. Volestchenko to the South-Western Front.

Germany

Shot Down by Dutch Warship.

LONDON, September 27.
FLUSHING.—One of the German seaplanes brought in here flying very low was shot down by a Dutch torpedo boat after refusing to surrender. The other descended at Oudezand where the occupants have been interned.

Spanish Minister Recalled.

LONDON, September 27.
MADRID.—The Spanish Minister in Belgium has been recalled.

German Conditions to Evacuate Belgium.

LONDON, September 27.
Reports from Bern, which are often unreliable, say that Baron Kuhlmann has verbally intimated to the Papal Nuncio at Munich that Germany is willing to consider peace on the basis of the evacuation of Belgium and even contribution to repairing war damages but separation between Flanders and Walloon country must continue and Germany must be entitled to develop freely the enterprise Belgium especially at Antwerp.

A Sop to the Pope.

Germany's verbal note on the subject of Belgium mentioned above has been much commented upon. It is regarded as a sop to the Pope but valueless as a basis for discussion with the Entente. It is a subtle manoeuvre intended to narrow the war issue to Belgium which Germany now indicates she cannot hold.

Austria

Foreign and Domestic Policy of Austria. Premier's Statement.

LONDON, September 27.
AMSTERDAM.—A Telegram from Vienna says that the Lower House of Reichsrath reassembled yesterday. Premier Seidler outlining policy dealt with the urgency of Social and Economic matters, the necessity for the constitutional settlement of relations with Hungary, regulation of trade and political relations especially with Germany and the bringing about of the full realisation of the principle of equality of nationalities on the basis of autonomy while preserving unity of State. He declared that the basis of their foreign policy was loyalty to the Allies. Referring to the Papal note with pleasure he reaffirmed his belief in the possibility of agreements for the reduction of armaments on the basis amongst other things of obligatory international arbitration. He declared that readiness to come to an agreement with the enemies on these lines was serious and sincere and inspired by the consciousness of strength but if their enemies did not take the proffered hand they would continue the defensive war to the utmost. A strong Austria in which all races were happy was the best guarantee of a lasting peace. They were therefore striving for the reform of the constitution and would resolutely condemn the view held by certain parties that the salvation of Austria could be hoped for from the enemies of Austria.

Italy

Italian Traffic and Losses.

LONDON, September 27.
During the week ended September 22nd 540 vessels arrived at Italian ports 470 sailed. One steamer above 1,500 tons and six small sailing ships were sunk. One steamer and one sailing ship were damaged but reached port. One sailing ship was attacked but escaped.

Sweden

The Result of Swedish Elections.

LONDON, September 27.
STOCKHOLM.—As a result of elections the new second Chamber will be composed as follows:—Eighty-six Branting Socialists, Twelve Independent Socialists, Sixty-two Liberals, Fifty-eight Conservatives, and twelve peasants' party.

Suicide of a Merchant. Due to Financial Losses.

LONDON, September 27.
STOCKHOLM.—The wool merchant M. Lundstrom has committed suicide. He lost eighteen hundred thousand sterling by speculation. Many others are ruined.

British Front

THE BRITISH OFFENSIVE. Defeat of German Counter-Attacks.

LONDON, September 27.
Reuter's correspondent at headquarters wires:—This morning the British army in Flanders again pushed the Germans back from the big ridge system east of Ypres. Although the attack was planned for dawn and carried out as arranged the battle may be said to have boiled up again yesterday in consequence of heavy German attacks. The first of these developed shortly after daylight when the ground was still shrouded in dense mist. It came on in strength and pressed back our line to Lone House, the enemy reoccupying Carlisle Farm. The result was a considerable lunge in our front just north of the Menin Road. At about eleven o'clock the Germans attacked the Australians with great weight, and for a while there was very heavy fighting in the neighbourhood of Polygon Wood, with the result that the Germans penetrated our positions in some local spots. During the first of these attacks some highlanders most gallantly pushed into the dent in our line and checked the German onslaught. The Anzacs fought with the greatest determination, and the enemy's slight temporary gains in their territory cost him dear. At about two yesterday afternoon British and Australians counter-attacked so vigorously that the Germans were very shortly driven out except on a short length of our front.

New Offensive Described.

This was the situation on the eve of this morning's offensive. The German efforts yesterday clearly proved that the enemy was determined to fight desperately to try to check our advance. He has been bringing up many fresh troops since Thursday last. We know that these have suffered very heavily under the fire of our batteries regulated by our aircraft. British squadrons last night flew over the German Reserve, and by light of three dropped hundreds of bombs on troops who had bivouacked or were moving up. Our airmen also co-operated with the gunners who plastered the whole back area with gas shells, Strâpnel, and high explosive. The tactics employed in this morning's operation were precisely similar to those which were so successful on Thursday last. At six o'clock the first wave of infantry followed the barrage towards the German positions. I do not yet know which were the flanks of the attack, but I believe that it has a front of not less than that of Thursday's battle of which indeed it is practically a continuation. The first stage of the advance appears to have attained its goal with comparative ease in the left centre and on the right, but met with strong resistance elsewhere. British fighting is reported to be in progress in the neighbourhood of Lower Hamlets on the Ridge beyond Black Watch Corner and about the Butte of Polygon. The Anzacs are said to have taken a considerable number of prisoners in the course of their first advance. Visibility is low and is restricting the work of airmen.

The Latest Battle Described. Gains of the Utmost Tactical Value. British Casualties Believed Low.

LONDON, September 27.
Reuter's correspondent at the British headquarters says:—The Flanders campaign has continued with a strategic idea and tactical methods which show the consummate skill with which the teachings of the war have been applied. On Thursday last we bit into the great Flanders ridge system to a depth of 1500 yards. To-day we have gone on to a scarcely less degree. The resistance has been very bitter and despite the commonness of the phrase I honestly believe that the fight which developed at daylight this morning will prove the hardest of the war. The latest news is of the best. We have advanced three-quarters of a mile across ground of the utmost tactical value. No counter-attacks have yet been delivered though we are prepared for them. The aggregate casualties will probably be low in proportion to our gains.

Fuller Details. Enemy Greatly Alarmed.

LONDON, September 27.
Reuter's correspondent at British headquarters wires to-day that the Flanders campaign has been continued in a manner which one cannot but regard with admiration and satisfaction. Both the strategic idea and the tactical methods show consummate skill with which all the teachings of the war have been applied. In the early days of this great struggle we learned much from the Germans. To-day it is the simple truth to say that they are learning much from us. On Thursday last we bit into the great Flanders ridge system to a depth of fifteen hundred yards. To-day we have gone on to a scarcely less degree. The great defeat which a German wireless concludes the British have suffered flourishes well. May we be utterly crushed on the same terms! Doubtless, we shall be anon. The fighting throughout to-day's battle has been severe and frequently of a desperate character. Prisoners state that the attack was unexpected, but the preparations of the enemy do not bear this out. On Thursday last our success threw the enemy into such a state of alarm that he seems to have been hurriedly "milked" his divisions north and south of the battle-front for reinforcements and throwing these into the furnace as fast as he could rush up

since then Von Arnim has stiffened his resistance to the full extent of his resources. It has become almost the habit to speak of every fresh battle as the hardest of war, but I honestly believe it will prove literally true to apply this description to the fight which developed at daylight this morning. Therefore, it speaks volumes for the skill of the leadership and the gallantry of the troops that we have achieved another such fine success in the teeth of such bitter opposition. The battle began with the German attack yesterday. In the north to-day's operations went with almost faultless precision, possibly, due to the circumstances that the opposition was much less determined than further south. Indeed, a number of the Saxons surrendered gratuitously to our men, declaring that they were sick of the war and glad to be finished with the beastly business, and that there were others only awaiting a similar chance to surrender.

Anzacs Irresistible Advance.

In the centre, the attack also went successfully, though there was some hard fighting. The Anzacs pressed forward in their usual irresistible way and early in the morning low-flying airmen reported them to be moving across the Polygon race course. Before this their patrols had penetrated well into the further part of Polygon Wood unopposed. Therefore, they were tolerably sure of their ground.

The Sverest Opposition.

But it was south of the Anzac fight that the severest opposition of the day was encountered. The troops here had come the full brunt of the heavy German attack the previous morning and the Germans had shelled them very heavily, nevertheless progress was made, but slowly in comparison with the Anzac push. This was early in the day and the necessary steps were promptly taken to relieve the pressure at this spot and secure the uniformity of our advance. The Australians took three hundred prisoners in dugouts in the Polygon Wood in their first advance. The story of the fighting is still somewhat obscure, but the latest news is of the best. Although the situation in the part of the line which crosses the Ypres-Menin road is not yet quite clear, there is good reason to believe that the dogged valour of our troops largely overcame the Hun resistance here and that the advance has been carried well forward.

Objectives Gained.

Elsewhere along the long front of the attack we have gained our objectives. This means an extreme penetration of about three-quarters of a mile across ground of the utmost tactical value, densely scattered with camouflaged strong points held in exceptional strength in depth. The count of prisoners is incomplete. They will probably amount to four figures, though in figuring of this character the total of prisoners is no criterion of the measure of success. So far there are no tidings of German counter-attacks although our troops are everywhere prepared to meet them. The ruins of Ypres have taken another long stride into the back area since this morning.

British Casualties.

Reports regarding our casualties vary. In some parts we have certainly suffered considerably, whilst in others we have reached the goal with almost ridiculously small losses. It is therefore reasonable to hope that the aggregate will show a low proportion of casualties as the price of the valuable results attained. Once again we have got on famously with the war in this vital theatre.

Unsuccessful Counter-Attacks.

British Pushing Forward.

LONDON, September 27.
F. M. Sir Douglas Haig's communique to-night says:—The attack this morning on a six-mile front, from south of the Tower Hamlets to east of St. Julien was entirely successful. The enemy later delivered a series of heavy counter-attacks along the new front and hard fighting is continuing at certain points. The attack carried out by the English troops southward of the Ypres-Menin road successfully completed the capture of the Tower Hamlets Spur and gained possession of strong fieldworks on its eastern slopes forming our objectives. We repulsed a powerful counter-attack from Gheluvelt. We met with obstinate resistance on the right of our main attack northward of the Ypres-Menin road and heavy fighting occurred in the area over which the enemy counter-attacked yesterday. After a severe struggle lasting throughout the day English and Scottish battalions ejected the enemy from his positions and accomplished their allotted task, securing the flank of our principal attack. We relieved two companies of Argyll and Sutherland Highlanders who had held out with great gallantry through the night in a forward position in which they were isolated. The enemy later developed another counter-attack in great strength in this sector where fierce fighting continues. The Australians further north cleared the remainder of Polygon Wood and captured a trench system to the east forming their day's objectives. On the Australian left, English, Scottish and Welsh battalions, penetrating the defences to nearly a mile in depth, stormed Zonnebeke and gained their objectives. A counter-attack eastward of Polygon Wood was repulsed. The north midland and London territorial attacks attacking on the left on both sides of the Wieltje-Gravenstafel and the St. Juliens-Gravenstafel roads, captured their objective, and beat off a counter-attack. Our line here was advanced to a depth of half a mile across country defended by many fortified farms and concreted redoubts. The enemy in the afternoon delivered a second counter-attack with larger forces and pressed us back a short distance on a narrow front. Our counter-attacks recaptured the bulk of the lost ground. Over a thousand prisoners have been taken and numbers of enemy dead are on the ground. The enemy's losses have again been heavy.

Germans' Admit Loss of Ground.

LONDON, September 27.
A wireless German official communique says:—The battle between Langemarck and Hollebeke continues. The enemy in places penetrated as far as one kilometre in depth in our fighting zone where desperate fighting is proceeding.

TELEGRAMS.

Conjectures Regarding Future Movement.

LAHORE, September 27. Commentators agree that the battle on the Menin Road is finished, but opinions vary concerning the chances of its being followed by another stride forward. Some suggest that the British, occupying as they do the higher ground, may possibly be content to winter there. The ground before them is certainly very wet. Some views from the front suggest that Sir Douglas Haig's next blow may fall in a different sector. ("U. and M. Gazette" special Cable.)

Aviators Extremely Active.
Twenty-Four Enemy Aircraft Felled.
Troops and Aerodromes Bombed.

LONDON, September 27. F. M. Sir Douglas Haig in a communique regarding aviation says: Our aeroplanes were extremely active yesterday. Successful raids were made on an aerodrome and railway sidings near Chart, where a large fire was started and also on aerodromes at Courtrai and Cambrai and on billets east of Lens and helmets south-west of Roulers, a total of five tons of bombs being dropped. A further five tons were dropped and many thousands rounds of machine-gun ammunition fired at night at Menin and Wervicq on troops and transports on the road leading thence to the battlefield. Much fighting occurred. A record number of hostile machines were accounted for. Seventeen were brought down and six driven down and a three-seater bombing machine was shot down. One of our machines is missing.

Latest British Report.

LONDON, September 27. The British Communique says:—Later accounts of fighting yesterday afternoon and evening show that it was exceedingly severe. Enemy spared no effort to regain important ground captured. Enemy made four separate counter-attacks in great strength on our new front from tower barnets to Saint Julien Cravenstall Road. The struggle was most severe in the area southward of Polygon Wood where the English, Scottish, Welsh and Australian troops defeated repeated attempts to break into our positions. All enemy attacks were repulsed and his losses were extremely heavy. Later in the evening fighting and down having us in possession of the ground captured.

French Front

The French Report.

LONDON, September 27. This afternoon's French communique says:—After a violent bombardment of our positions from Les Vauxmeron to the west of Tervy, enemy last night attacked south of Aubredonny. Our men repulsed him with heavy losses. The second attack at dawn between Casemates and California Plateau was also repulsed.

Marked Artillery Activity.

LONDON, September 27. Last night's French communique reported marked artillery activity on both sides at various points on the Aisne front and on the right bank of the Meuse.

Capt. Guynemer's Last Fight.

Attacks Squadron of Aircraft.

PARIS.—Capt. Guynemer went off on the morning on the 11th inst. on an expedition. He soon encountered a whole squadron of chasing aeroplanes. He might have avoided combat. But straightway dived into the enemy and shot down two. Subsequently he was overwhelmed by numbers and fell into the sea.

Rumanian Front

An Attack on the Sereth

Naval and Aerial Activity in Baltic.

LONDON, September 27. A wireless Russian official communique says:—The enemy penetrated our frontier south-westward of Gory on the Sereth. A counter-attack restored the position. German aerial forces and submarines are endeavouring to prevent our vessels from approaching the northern coast, and our torpedo boats, submarines, and aerial forces near the Courland coast and the Libau Channel are preventing the enemy from entering our waters.

Africa Front

Progress in East Africa.

Enemy Food Depots Destroyed.

LONDON, September 27. An East African official communique says:—Our mounted forces destroyed enemy food depots between the Mhemkuru River and the Khwadike Road and are nearing Napagano, an important supply centre south-eastward of Livale. We engaged the Germans at Mitau south-westward of Lindi. Fighting is progressing. We dispersed a company attempting to cross the Luwaga river, and inflicted severe losses.

The Director of Public Instruction, Burma, under the orders of the local Government, has issued a notice to the Principals of various schools in Burma prohibiting school boys from participating in public tournaments such as football, basketball, hockey competition, and so forth.

INDIAN TELEGRAMS.

From Our Own Correspondents

By Wire.

Calcutta

Mother Accused of Killing Her Son.

CALCUTTA, September 27. In connection with the recent murder of Desmond Tomich a European lad of about 19 years the mother of the lad was arrested on Tuesday evening after the Coroner's inquest was held and an open verdict of murder was returned.

Bombay

Fire on a Steamer.

BOMBAY, September 27. The following is an account of the fire which broke out in the B. I. S. N. Company troopship "Edavana" last Thursday, when she was about 200 miles from Bombay. The "Edavana" a vessel of 5000 tons, was bound for Bombay empty except for a few officials and military officers and troops the total on board with the ships personnel being just over 200. At about 4 o'clock on Thursday afternoon an alarm was given that the vessel was on fire amid ships. According to an eye witness the fire spread with extraordinary swiftness clouds of dense smoke permeating the gangway so that within a short while people were unable to approach their cabins and save their chief belongings. For a while however the fire kept to one side of the ship and the occupants of the cabins on the other succeeded in rescuing their possessions and landing them on the deck, most of them afterwards being burnt.

Fortunately the Weather was Fine

with a calm sea. Eight boats were lowered and several rafts sufficient to accommodate everybody. The last boat load left the vessel about 6 o'clock two hours after the discovery of the fire. About 12 hours elapsed before two Royal Indian Marine vessels arrived and took aboard the survivors who thanks to the warmth of the weather, had spent the night with the minimum of discomfort. Even the rafts which held three or four persons were tolerable, for a story is told that one passenger fell asleep on this and had to be tied securely to prevent him falling off. The survivors have now been safely landed in Bombay and the burnt out hull of the ship with fire still smouldering towed to Bombay under orders of the Senior Naval Officer and successfully beached in harbour here.

Poona Meeting.

To Congratulate Mrs. Besant.

POONA, September 27. A largely attended meeting was held at Poona on Wednesday at the Kirloskar Theatre under the Presidency of Mr. Tilak to congratulate Mrs. Besant and Messrs. Arundale and Wadia on their release. Besides the congratulatory resolutions a resolution demanding the release of Messrs. Mohamad Ali and Shaukat Ali and other political prisoners and recording satisfaction at the success of constitutional agitation was adopted. Several speakers, among whom were Messrs. Kelkar, Gokhale and Ghanswala, took part in the meeting.

BOMBAY POSTMEN'S STRIKE.

Director-General's Views.

BOMBAY, September 27. Sir William Maxwell, Director-General of Posts and Telegraphs, was to-day interviewed by a "Times of India" representative regarding the outlook in the postal strike here which is causing considerable inconvenience. He said that the strike was planned and stubbornly carried on with total disregard for the welfare of the public, and only the prompt methods of the authorities had averted a serious position. The men's demands, even in their recent modified form, were unreasonable and could neither be accepted nor considered in view of the great concessions that the authorities had already lately made to improve the position of their staff. If the men did not return to work by Saturday, efforts would be made forthwith to fill their places.

Obituary.

LIEUT. KUMAR DAJIRAJ.

Nephew of the Jam of Jamnagar.

BOMBAY, September 27. The "TIMES OF INDIA" regrets to announce that Lieutenant Kumar Dajiraj of Jamnagar, nephew of His Highness the Jam Sahib, was killed in action on the 24th inst. during an offensive in France. Great sympathy will be felt for His Highness in his bereavement and more particularly because he and his State have set a splendid example of sacrifice and spirited enterprise from the very commencement of the war.

Postmen Refuse to Return to Work.

Ultimatum Given.

BOMBAY, September 27. The strike of the Bombay postmen continues. Postal authorities state that modified demands of the men could not be accepted nor considered. So long as the men choose to remain on strike the situation will be met without their assistance. The men have declared that since authorities had refused to accept even their modified demands they would rather give up their present employment than return to work unconditionally. Sir William Maxwell's ultimatum to men that unless they returned to work new men will be employed to fill their places expires to-morrow Saturday.

In response to a requisition signed by nearly three thousand Parsis a meeting of Parsi Anjuman Bombay was held yesterday. Sir Jamsetjee, Jeejeebhoy presiding. The

meeting passed a resolution recording Anjuman's deep sense of regret at the death of Dadabhai Naoroji their universally respected co-religionist.

Sholapur District Conference.

POONA, September 27. The first session of the Sholapur District Conference is arranged to take place at Pardharpur on the 20th and 21st October. Mr. N. C. Kelkar, Editor, the "Kesari" and the "Maharatta" has been elected President of the Conference. Every effort is being made to make the Conference a success.

Burma

Before leaving Burma Sir Harcourt Butler issued a letter to the Commissioner thanking him and the Police of Rangoon for the excellent care they had taken of him during his stay here. His Honour believed that traffic was nowhere better regulated than in Rangoon and thanked all ranks and the Commissioner for his control of the force.

It was decided at the last meeting of the Education Society at Thaton that the delegates for the Young Men's Buddhist Association's coming conference to be held at Pyinmana are to move resolutions that the Conference views with alarm and anxiety the existence of corruption among Burman officials in a flagrant form and considers that strong and drastic measures should be taken to suppress this social evil in Burma, and the Local Government be approached to appoint a special committee of European officials to hold enquiries in every district and submit their report as early as possible.

United Provinces

The Interned Mussalman Leaders.

A Press Opinion.

LUCKNOW, September 27. The "INDIAN DAILY TELEGRAPH" says:—It is necessary either to discredit Mr. Mahomed Ali and his brother or to release them conditionally. The Moslems feel that Mr. Mahomed Ali's presence is required for the formulation of reform proposals. It urges the publication of the Government's evidence against the interned as Sir William Vincent's reply will not convince the Moslems.

Punjab

THE VICEROY'S SPEECH.

Press Opinion.

LAHORE, September 27. The "Civil and Military Gazette" commenting on the Viceroy's speech and the meeting of the European Association at Calcutta, says:—It is perfectly obvious to everyone that the blunder of the release of Mrs. Besant, Messrs. Arundale and Wadia, and the enforced apology of Sir Michael O'Dwyer for his indiscretion in holding up the mirror to Indian politicians, have been dictated by Mr. Montagu's conception of the necessity for his path being smoothed before him and his ways made straight in preparation for his approaching visit. But this policy of weak concession to clamour, while it has won for Mr. Montagu the approval of the politicians, has filled every other class in the country with misgiving and has effectively alienated the whole of non-official European opinion.

Central Provinces

C. P. and Mrs. Besant.

Prohibition Rescinded.

BOMBAY, September 27. Authentic information has been received in Bombay that the Government of the Central Provinces have issued orders rescinding its order under the Defence of India Rules in which it directed that Mrs. Besant should not enter or reside in the Central Provinces.

South India

The Maharajah's Jubilee.

Public Demonstrations.

TRIVANDRUM, September 27. The students treat took place yesterday and then they numbering more than ten thousand moved from the public offices to the Fort carrying flags and patriotic banners and were drawn up before the Palace in blocks representing various educational institutions of the capital. Mr. Hodgson, Director of Public Instruction, ascended the temporary platform and gave command of royal salute. After this was over the procession returned in perfect order. Last night there was a display of fireworks at the public offices maidan. His Highness, the British Resident, and State officers were present. The Nair Brigade men were sumptuously fed yesterday. The trades people of Trivandrum fed the poor. The residents of Port Trivandrum celebrated the Sashipoori event most enthusiastically. Editor "Couch" addressed the gathering. An address of congratulation was presented to His Highness. This morning the first and second battalions of the Nair Brigade in full dress uniform marched to the Fort, the band accompanying and were drawn up on the Maidan in front of the Palace. An address was read out and presented in a richly made basket to His Highness. His Highness made a brief reply.

Football Tournament.

TRIVANDRUM, September 27. The Sashipoori final Football Tournament was played between the local Law College and the St. Joseph's High School this evening in the public offices maidan. The St. Joseph's won the game. The British Resident presented gold medals to the winners. There was a large gathering to witness the match.

TELEGRAMS.

Delhi

Congratulations to Mrs. Besant.

DELHI, September 27.

A public meeting of the citizens of Delhi under the auspices of the Home Rule League was held yesterday evening at the Town Hall, but long before the appointed hour the hall was full and had to be held in Queen's garden. Men of all classes were present. Pandit Hriday Nath Kunzru, of the servants of India Society from Agra, Mr. Sherwani, Barrister-at-law, from Aligarh, and Mr. C. S. Ranga Iyer, Editor, "Advocate" from Lucknow were specially invited and took part in the meeting. Amongst others were Hazrat Ali Mulk, Hakim Md. Ajmal Khan, Rai Sahab Feyare Lal, Mr. Asaff Ali, Dr. Abdur Rahman, Lala Sriram, Nawab Zulfikar Jung. In his opening speech the president referred to the release of Mrs. Besant and her co-workers, and expressed deep joy at the good news. He recapitulated in brief terms the noble services rendered by her to the country, her great sacrifices and the new spirit she had imparted into the national life. He thanked Mr. Montagu and Lord Chelmsford for their release, for the sympathetic attitude of the Viceroy. Then amidst deafening shouts he referred to the two Moslem leaders, Messrs. Mahomed Ali and Shaukat Ali, whose internment he said had pierced the heart of every Mussalman, and every patriot with unspeakable pain. The president also referred to the internment of Maulanas Mahomed Husan Sahab and Abdulkalam Asad, Hazrat Mohani and others and hoped that they would all be released immediately. President then referred to the Home Rule propaganda and said that it was the legitimate ambition of theirs and it did not mean subversion of British Rule in India. On the other hand it meant perpetuation of Indian loyalty and attachment to the Empire and the Imperial Throne, and a better understanding between the component parts that constituted the great British Commonwealth. Dr. Ansari then repudiated emphatically the silly vapourings of a section of the Anglo-Indian press which savagely attacked the Viceroy and Mr. Montagu. He also referred to the stoppage of the grant to the Local Indraprastha Girls School and urged on the authorities to reopen the grant. The president concluded his speech by urging on the audience the need for co-operation and unity. Then the following resolution was moved by Mr. Abdul Aziz (a) This meeting of the citizens of Delhi expresses its most cordial and sincere welcome to Mrs. Besant and her colleagues Messrs. Arundale and Wadia after their release from their internment and places on record its highest appreciation of the noble and self-sacrificing services they have rendered to the cause of Home Rule. (b) This meeting further resolves that our thanks are due to the Secretary of State and His Excellency the Viceroy for the expression of the policy with regard to Self-Government and conciliatory attitude which they have adopted by releasing Mrs. Besant and her colleagues. The mover pointed out that the manhood of India had arrived at such a stage of degeneracy that it was left for a woman to make men of them, and that their revered mother played her part admirably. He congratulated Mrs. Besant and her colleagues on their release. Mr. Sherwani who seconded the resolution said that their recent triumph furnished additional proof if proof was needed, of the great possibilities of the united endeavour. He also made a touching reference to Messrs. Mahomed Ali and Shaukat Ali whose internment had pained them actually, and appealed to the audience to be prepared for all sacrifices to get them released immediately. Resolution was further supported by Messrs. Bhargava and Brahmachari and was passed unanimously. The second resolution that (A) This meeting of the citizens of Delhi views with great concern and profound regret the delay in release of Messrs. Mahomed Ali and Shaukat Ali and prays Government for their immediate release, (B) That Maniana Memood Hasan Sahib Maniana Abdul Kalam Asad, Syed Fazul Hasan Hasrah, Mohani Mr. Gopal Baikhava of Ajmere, Urjun Lal Sthi, of Jeypore, Babu Rao Pardhasar, Editor of "Bharat Mitra", and others whose liberty have been curtailed under the Defence of India Act be immediately released. The mover A. R. Mr. S. Hirvarian, pleader said every body who was anybody in Delhi knew Mahomed Ali and Shaukat Ali intimately and had profoundest respect for them. The felt for their internment and theirs was a personal loss too deep for words and tears. Mr. Rangar, Editor, "Advocate" seconded the resolution and in the course of his speech said:—That the immediate object before the nation was to work for the release of the leaders Mr. Mahomed Ali and his brother. The very thorough testimony to the high esteem in which they were held. There were not better supporters of law and justice than the interned worthies (Cheers). He referred to the other interned leaders and concluded by saying that it was shame indeed if they did not do their level best to see the interned martyrs released. Their only hope lay in persistent agitation which they would gladly change into one of educative propaganda as soon as their object was won. The third resolution affirming adherence of the meeting to Congress Muslim League scheme of reforms as first step towards establishment of self government in India and condemning the attitude take up by Anglo-Indian community with regard to Indian Reforms and Conciliatory policy announced by the Secretary of State for India and his Excellency the Viceroy, moved by Pandit Hriday Nath Kunzru and seconded by Hakim Md. Ajmal Khan, Hazrat Mulk, was passed. The fourth resolution recorded the emphatic protest of meeting against order of Local Government stopping grant of Indraprastha Girls School Madras Nomania and urged them to withdraw the order. With a vote of thanks to chair meeting was concluded.

Calcutta

The "Englishman."

CALCUTTA, September 28.

Commenting on the recent Viceroy's speech the "Englishman" says:—The assurance given by the Viceroy is

not enough. It is not enough to assure us as the Viceroy does that our interests will be fully considered. We want to know when Government has formulated its final proposals exactly what steps are taken to safeguard our interests absolutely, and unless the community is consulted in regard to their adequacy we shall have every right to complain of betrayal.

The "Statesman"

The "Statesman" says:—Speech creates more difficulties than it removes. Nothing that the Viceroy has said can be taken as a warrant for any relaxation in the vigilance of the European community or of those Indians whether Hindus or Mahomedans who view with grave apprehension the expansive ideas of the Secretary of State.

"The Daily News"

says that explanations unchanged by the Viceroy are far from being altogether satisfactory and are convincing.

A White Revolt

The "A. B. Patrika" says the speech shows that His Excellency is not in the least disturbed by the threat of the Anglo-Indian agitators to organise a white revolt. He recognises the historic position of the British community in India and assures them that his Government would not allow any scheme of reform which is based on injustice to British or to any other community. These assurances of the Viceroy would bring sense to the Anglo-Indian agitators who have grown wild.

Mahomed Ali's Non-Release.

Calcutta Moslem Action.

CALCUTTA, September 27.

A large number of Mussalmans of Calcutta assembled to-day to consider the Government reply refusing to release Mahomed Ali and Shaukat Ali. The following telegram was sent to His Excellency the Viceroy by Mr. Maulana Aga Hussain, the chairman:—"The Calcutta Mussalmans' meeting views with extreme indignation the Government's reply about Mahomed Ali and Shaukat Ali given yesterday and fears bitter dissatisfaction and alarm throughout India and respectfully urges their release."

రాజకీయ నిధిగాడి వచ్చిన యుద్ధ తంత్రీ వార్త.

సిక్కిం, సెప్టెంబరు 26:— ఇండియా కార్య దర్శిగా రిక్రీడి తంత్రీ వార్తను 25 వ తేదీన రాజకీయ నిధిగాడి కంపిరి:—

పూర్వక దెలియవచ్చిన సమాచారమునుబట్టి ఈ ప్రముఖ తీర్మానమున (బ్రిటిష్ వాహినీల యుద్ధము చాల విజయవంతముగ నున్నదని తెలుచున్నది. బ్రిటిష్ వాహినీలు టిబెత్ మూతన స్థలముల నన్నిటిని బాగుగ జలపరచుకొనిరి. శత్రుల సేనాపతులు వినుక మాత్రముతో పరిత్రాకి యుద్ధముల నొనరించిరి. వాహినీలను విక్రీయింపబడుచున్న ఒక పుష్ప దంభాస్థులుగను ఏతెంచుచుండిరి. ఒక్కోవొట్ట మాత్రమే వారు బ్రిటిష్ వాహినీల పరిధియందు పంక్తి యందలి కొంతభాగమును లోనికి తరచు గలిగిరి. తక్కిన అన్నివొట్టలు వారు విశేషవ్యయముతో వెనుకకు తరచుచుండిరి. 20-వ తేదీనండియు బ్రిటిష్ వారు 3243 స్థలముల బండికృతుల గావించిరి.

బ్రిటిష్ వాహినీలను చాల చురుకుగ పనిచేయుచున్నది. రాలయ్యవీధును, మెనినవీధును, వరికొన్ని ప్రేక్షకుల మీదను వారు బాంబుల పడవైచిరి. బ్రిటిష్ వాహినీల దళములును, వైమానిక దళములును ఆప్రింపు నెదిరించి నాకా శ్రమములకు బాంబులను గల్గించినవి.

భామీ వనమునకు తీరమున భాంపేయును ప్రాంతము నందును, వెర్దను ప్రాంతమునందును జర్మనులు ఎదిరించిరి. కాని రెండు వొట్టలు గూడ వారు వెనుకకు తరచుచేయుచుండిరి.

ఇటాలియను రంగమున ఆరై వుపాంతమున పరిత్రాకిముగ వైమానిక యుద్ధము జరిగెను.

ఓయిస్సిజ్టా పీఠభూమిని ఇటాలియను ల సేనాపతులు శత్రుల తరచుచేసిరి. కాన్గో పీఠభూమిమీద ససాధారణ ఖరీదీయుద్ధము జరిగెను.

జర్మనులు బాకోప్రాంతమును పట్టుకొని రువ్యులను ద్వైవానది వద్దనుండి బలవంతమున వెనుకకు తరచిరి. కాని రిగా ప్రాంతమునుండి కొంతమైనను ముందుకు తరచెను. రువ్యులు కొన్ని గ్రామముల మరల బట్టుకొనిరి.

రుమేనియను రంగమున మార్షేరియు గప్పించెను.

ఈజిప్టు నందలి స్థితి యథాప్రకారముగనే యున్నది.

శత్రు వైమానికులు రాత్రిపూట ఇంగ్లాండును, కాన్గో యముల సైక్ వైమానిక దాడినలపి అనేకవొట్ట బాంబుల విడిచిరి. లింకాయ్ మైరు, యాల్కూ మైరు పీఠములందు సహితము కొన్ని విమానములు గప్పబడినవి.

స్వీడనులో నియోజనములు.

స్టాకోము, సెప్టెంబరు 27:—నియోజనములు జరిగినవి. మాతన ద్వితీయ రాజ్యాంగ సభయందు క్రింది తీరున సభ్యుల తేర్మాని గుండురు. బ్రాంటింగు సాంఘికవాదులు 85రు ఇండి పెండెంటు సాంఘికవాదులు 12రు ఉదారకక్షకు చెందినారు 62రు; పూర్వాచార పరాములు కక్షకు చెందినారు 58రు క్షయసాయదార్ల కక్షకు చెందినారు 12రు.

రెండవ వైమానిక పూడి.

లండను, సెప్టెంబరు 26:—వార్తాసంఘమునా రిట్లు తెలియజేయుచున్నది. నిన్నటిరాత్రి ఈ నగరముమీది కేతించిన వైమానిక పూడి దారుల పటాలమును ఫిరంగిదళమువారు వెనుకకు దరిమిచేసిరి. రెండు విమానములుమాత్రము సంరక్షక ప్రదేశముల జొచ్చినవి. ఇవి లండనునగరపు ఆగ్నేయభాగ ప్రాంతముల ననేక బాంబుల జారవిడిచినవి. అందువలన ననేక నివాస మందిరములకు హాని గలిగెను. 6 గురు చంపబడిరి. 16 గురు రకు దెబ్బలుతిగిలెను. లండనునగరము కేర నేతెంచిన రెండవ పటాలమువారు నగరమును కేరకుండగ నే తరిమివేయుచుండిరి. వారింగ్లాండును కాన్గో యములను కొన్ని బాంబులవైచిరి. అందువలన గలిగిన నష్టవివరము లింతవరకును దెలియలేదు.

పరాసువారి రిపోర్టు

లండను సెప్టెంబరు 27:—లెనువామరను సెన్సి పర్సిను భాగముల మధ్యమముననందు, మాస్టానులవై తీరముగ ఫిరంగులగాల్చి గతరాత్రి శత్రువులు, ఆర్మీకు సెన్సి దక్షిణ భాగమున ముట్టడించిరి. కాని విశేష నష్టములతో వైరి వెనుకకు తరిమివేయబడినది. ఉదయమున కేసుపేట్టు కేలిపోర్మి పాటోలకునడుమ వైరి సేనలు ముట్టడించి యుపజయము నందిననని పరాసువారు ప్రకటించిరి.

జర్మనీలో విడబడుట.

ప్రజల గండరగోళము.

బ్యూనాసు పేరిసు, సెప్టెంబరు 26:— జర్మనీలో యుద్ధమున ప్రకటించబడినదని జరుల సేనలు ప్రోవై, గండర గోళము చేసిరి. వీరిలో పలుకుబడి గల వారు ల సేనలు లుండిరి.

డెస్మాండు టామి క్కను 19 ఏడల్ల ప్రాయముగల యూరోపియను బాలుని ఆతనికల్లియే చంపివేసినట్లులవచ్చిన సేరము స్థిరపరపబడియెను.

తేయాకు కఱపు.

లండను సెప్టెంబరు 27:—తేయాకు కఱపునుగూర్చి ప్రతీకలు చర్చించుచు, దుకాణములయందు పరిచయమైన "పంచవారలేద"ను ప్రకటనములను ముఖ్య "తేయాకులే" దనుప్రకటనములు వెలయుచున్నవి. సూచించుచున్నవి. సెప్టెంబరుమాసము మూడవవారమున హిందూదేశముననుండి తేయాకు చాల స్వల్పముగ దిగుమతియయ్యెను. ఇదివరలో 6 వేల టేకీలు నచ్చుచుండ నీ వారమున 2 వేల టేకీలు మాత్రమే వచ్చినవి. సింహళముననుండి గూడ తేయాకు స్వల్పముగనే సరఫరయయ్యెను. ముఖ్యములై లండను నగరమున దిగుమతి జరుగుచుండుటబట్టి గూడ తేయాకు కఱపునకు గారణమయ్యెను.

ఆసియా; దేశీయ విదేశీయ విధానము

ఆమస్తర్దము, సెప్టెంబరు 26:—వియన్నానుండి యిట్లు తంతి వచ్చుచున్నది. రెయిచ్చిగో సభయొక్క రెండవసంధి రము వారు నేటిదినము సమావేశమైరి. సాంఘిక, ఆర్థిక సమస్యల విధానమును గూర్చి సంగ్రహముగ జెప్పి ప్రధానసంధి సిద్ధురగారు ఈ క్రింది యంశముల గూర్చి కొంతవడి మాట్లాడిరి. హంగరీతో వ్యాపార సంబంధమునను రాజకీయ సంబంధమునను కొన్ని యేర్పాట్లు గావించుకొనవలయును. ముఖ్యముగ జర్మనీతో గల సంబంధములను తగుమైన రీతిని ఏర్పరచుకొనవలయును రాష్ట్రీయ క్రిత్యమును గా పాడుచు వివిధ జాతీయ స్వాతంత్ర్య సామాన్యతా నూత్రమును తెలిసికొనవలయును. విదేశసంబంధ విధానము మిత్రముండలి వారియెడ భక్తివిశ్వాసములమీద నాధారపడ వలయును. పోపుగారి సందేశమువలన తన సంతసమును వెల్లుచుచున్న సైనికసంస్థాపనా నిర్మాణమును, అంతర్జాతీయ న్యాయస్థాన సంస్థాపనమును ఆనశ్యకమని వారి యభిప్రాయము. ఈ సూత్రములమీద శత్రువులతో సంగతి గావించుకొన నిష్పదవచ్చును. వారందుల కియ్యుకొనరేని వారు క్రితంచన లేక యుద్ధమును కొనసాగించ వలయును. తనయందు దన్ని జాతులవారు నానందము నెందునట్టి దృఢత తీరమగు ఆస్త్రియా చిరకాల శాంతి కత్యంత బాధ్యురాలగు నున్నది. అందువలన వాగు పరిపాలకవర్గమును సంస్కరింప గోరుచున్నాడు. అయినను ఆస్త్రియా గవ్యస్థానము శత్రువులవలన నే గలుగగలదని తలచుకొండటి అభిప్రాయములను వారు పూర్వకంబిందుచున్నారు.

ఆస్ట్రీయా ఆధ్యక్షుడు.

తీక్షణయొద్ద ప్రకటనమునకు వ్యతిరేకించుట.

జ్యూనాసుపేరిసు, సెప్టెంబరు 26:—క్రిస్టియన్ ప్రతముల యర్థము గలిగింపబడినదనుక యుద్ధమునునీళ్లు ముగించ గూడదని అధ్యక్షుని యభిప్రాయము! ప్రజాస్వామ్య మాత్రము పృథ్వీకరము అమెరికా, స్పెయిన్ రాష్ట్రము లన్నియులనీ వెలిచేయు నట్లొందింపలేని శ్రయంపరేతియే వచ్చుచున్నది. గాడ్మిగు ప్రజాభిప్రాయమును బట్టిజూడ, యుద్ధావస్థకు వసకు వ్యతిరేకించుట ప్రమాదకరమని స్ఫురించుచున్నది.

విరోధామహాసంగ్రహము

(రైతుల విజయము)

జిల్లాంధ్ర

మిత్రమండలివారి సాంగ్రామికోద్యోగములు.

ఆస్పత్రి నువ్వోకముని గంభీరపనాసము.

లండన్, సెప్టెంబరు 26:— బీత్తు నగరమున “సాంగ్రామికోద్యోగము” సమయమున ఆస్పత్రి గారు గంభీరపనాసమును గావించిరి. ఏ వేచియో త్యజనీయము లగు కొలది సమయములలో తప్ప మూడు సంవత్సరముల నుండి బ్రిటిషువారిచేత దృఢనిశ్చయముతో అప్రతిహతముగ యుద్ధము నొనరించుచున్నారు. “మన దృఢసంకల్పమును గానామటమ మనము. పునఃపాశముగ మన మహాకార్యనామక తను గూర్చి పలుమాటలు చెప్పనక్కర లేదు. కాని మరియొక సంగతిని మాత్రము మన మనేకసార్లు లిఖించి జెప్పవలసి యున్నది. మన మేకాంతిసంస్థాపనార్థము యుద్ధము గావించుచున్నారమో ఆకాంతి, గాష్ట్రముల సరిహద్దులను గూర్చి కొంతిడ బేరము జరిగిన పిమ్మట కాకితముమీద నేమేమియో వ్రాయబడి అనంతర ఫలితముల విధికి విడువబడునట్టి సంధితో యుద్ధ మంతమగుటవలన, పాపగ నేరదను అంశము నందరికిని మరల మరల బోధింపవలయును. న్యాయసూత్రములను విడనాడి చారిత్రక సాంప్రదాయములను, ఆదర్శములను తూలనాడినట్టి ఏర్పాటుల విజయలే గావించునెంచినను, పరాజయలే గావించునెంచినను అట్టి ప్రయత్నములవలన గలుగు సంధి పేరునకు తగినసంధి కానేరదని మన మాలోపింపవలయును.

ప్రజాస్వాతంత్ర్యములు.

ఈయుద్ధములన ప్రజాస్వాతంత్ర్యములకు చాలనష్టములుగలిగెను. సంధియను పేర నేవేచియో సంఘటనగావించ జూచునికార్యములన భవిష్యత్కాలమున ననేక యుద్ధములు వాటిల్లుట కవకాశ మేర్పడగలదు. ఇప్పుడు ప్రపంచమున కంతయు విశేషయనర్థదాయకమగు నీయుద్ధము గలుగుటకు గలకారణములు 1871 వ సంవత్సరపు సంధివరకును గానవచ్చును. జర్మనులు పోలుగారి కంపిత ప్రత్యుత్తరమున నేవేచియో సంగతుల జెప్పిరి. కాని 1871 వ సంవత్సరము నాటి మహాద్రోహమును తామకముందెన్నడుజేయకుండుమని జర్మను లెవోచుట జెప్పినట్లులగానరాదు. ఆల్సేసులారేయిలవలన, బెల్జియమునకును పరిపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము నొసగి ప్రజలకొనర్చిన నష్టములకును, దేశమునకొనర్చిన నష్టములకును సాధ్యమగు సంతకము తగినపరిహారముల నొసగుటకు వారిప్పుడు సిద్ధముగ నున్నారా? పరిపూర్ణములగు మాటల సొకవందజెప్పవలసినట్టి విలువగల రెండు వాక్యములతో వారిండులకు తగిన ప్రత్యుత్తరమియ్యగలరు. జర్మనీ దేశమునుగాని ప్రజలనుగాని నిర్మాణింపజేయవలయునని మనయుద్దేశము కాదు. యుద్ధ మారంభ మగునపుడును, యుద్ధమునందును జర్మను లొనరించిన ఘోర క్రూర్యము వలన విశేష కాలము వరకును ప్రపంచమునం దంతట జ్ఞాపకమునం దుంచుకొనబడును. జర్మనుల అభిప్రాయము కంటెను, జర్మను దొరతనమువారి దుండములకంటెను ప్రపంచమున కెక్కుడు భీతిని గలిగింపజేసిన దేదియు గానరాదు. అసంఖ్యాకము లగు విపత్తు లెన్నిటినుండి, ఎంతటి ఘోర నాగరికతా నిరోధకమునుండి తప్పింపబడి జర్మను నిరంకుశాధికారపు కలల నిష్పాదకమారుగ మిత్రమండలివారు ధ్వంసము గావించి నందువలన మానవాళి బయటపడెనో ఇందువలన న్యక్తము కాగలదు.

ప్రవృత్తులైనైకాధికత్వము.

నిర్మాణమునమే మన గమ్యస్థానము. ఆత్మవిచ్ఛేదన కాలవాలమగు నిరంకుశాధికారత తొలగించిన పిమ్మట జర్మను స్వావ్యవహారసాధనముల జర్మను లు పూర్తి గ న ను భవించుట కంటె జర్మనీ కే కు గు డు లా భ ము ను మనము గోరనేరము. వారి సాంగ్రామికోద్యోగము దేశముల నన్నిటిని యుద్ధమునకు పూర్వముండుస్థితియం దుంచుటకాదు. చిన్నవి పెద్దవి యను భేదము లేకుండ అన్ని దేశములను పరిపూర్ణ స్వేచ్ఛతో నభివృద్ధి నొందుట కెట్టి యాటంకములను లేకుండునట్లుక అంతజ్ఞాతీయ సంస్థాపనము గావించుటయ సాంగ్రామికోద్యోగము. వాస్తవముగ ప్రాన్సు రుష్యలయందలి యాక్రమిత రాష్ట్రములు విడువబడవలయును. ఆల్సేసు లొరేయిలను సంగతిని గూర్చి యిదివరకే తెలుపబడియెను. మారపు ఖండమునందలి మధ్యప్రదేశముల నెటు

వైపు దృష్టి ప్రసరింప జేసినను ప్రజలు భిన్నభిన్న రాష్ట్రములు వారిని వేరుపరచియున్నవి. ఇది ప్రజలకు చాల కష్టముగ నుండగలదు. అయినను ఆపజ లెంతవరక రాజకమునకును, భయంకరయుద్ధములకును కారణభూతులగుదురో అంతవరకును వారి స్థితి యట్లే యుండవలసియుండును. ఒక మూలనండి ఇటలీ, ఇంకొకమూలనండి రుమేనియా, ఒకదెసనుండి సెర్బియా, ఇంకొకదెసనుండి గ్రీసు, ఒకవంకనుండి గ్రీసు, ఇంకొకవంకనుండి స్లావులు అందఱును తమ రాష్ట్రములలోని కింఛ కింత ప్రదేశము రావలయు ననుచున్నారు. ఈభయంకరవిషయమున జాతీయబాంధవ్యమును బట్టి యుద్ధము, చారిత్రకసాంప్రదాయమునుబట్టియు, ప్రజలయోశయముల బట్టియు వీరియందలి వాంఛితముల నొక్కమారుగ బరిష్కరింపవలయును. వారిరాజకీయ బాధనను విశ్వవ్యాప్తమైనది. ప్రపంచము వివిధ జాతులవారి సాంఘాతికపరిపాలక రాష్ట్రముగ నుండవలయును. దానికి న్యాయమే పునాదిగను, స్వేచ్ఛయే శంఖుస్థాపనముగను ఉండవలయును. దానిని బడయుటకు నైతికసంస్థాపనావిచ్ఛేదమును అంతర్జాతీయ న్యాయసంస్థాపనమును మాగ్రప్రదర్శకచిహ్నములుగ నున్నవి (ఉత్సాహము).

“ఆసారాశ్రయ పూర్తిగ నిశ్చయింపబడునరకును, అది యెంతయో కాలము బట్టజాలదు. మనము బద్ధకంకణాలమై యుద్ధము నొనరింపవలయును. మన నిశ్చయమెచ్చటను సడలి నటులగాని మన వస్తు సంపద చాల నటులగాని ఎట్టి చిహ్నములను గానరానందులకు భగవంతునకు వందనములు. మహాపరాక్రమ వంతులగు మన వైస్యములు అనన్య సాధారణ దైర్ఘ్యకాలియగు వారి మేటి నాయకుని యా జమాన్యమున నిశ్చల సంకల్పమున ను, అత్యంత వైశ్యోత్సాహములతోడను, అరికంతలుం తన ప్రజ్ఞతోడను స్థాపించు రంగమున ముందునకుచున్నవి. మననావికులు ముందుసామగ్రి తయారచేయు కార్మికులు, పారిశ్రామికాధికారులు, అన్నితరగతులకును జెందినలక్షలకొలది శ్రీపురుషులు, అందఱును జాతీయ శక్తిసామగ్ధ్యముల నిలపుకొనుచున్నారు. మహాదృఢముయొక్క అత్యంతోత్సాహశక్తికి సఫలే సాక్షిభూతులు. పరాను ఇటలీ దేశీయులు కేవలము రాజభక్తి పరిపూర్ణ స్వాంతులు వెడ్డనువద్దమొకరును విసాంజోనదివద్ద నింకొకరును నూతనవిజయ పరంపరల జేకొనుచున్నారు. అంతః కలహములచేతను, బాధలచేతను ఊభించి పోవుచున్న దయును రుష్యాదేశము ప్రత్యేకసంధిని నిరసింపి తూలనాడుటయే గాక నట్టికోరిక నడిగి శత్రులు తమకు మర్యాదహాని గావించినందుల కారహము వహించినది. అమోకాదేశము, అనంతములగు మూలబల సహితముగను నైతిక ప్రాపంచిక బల సహితముగను అప్రతిహత నూతన ప్రపంచ విదారి దారుణ కృపాజమును మిత్రమండలివారి సహాయమున కంపినది. మన పతాకమెడనెడ మేఘావృత్తమైన దయును ఈ మాడు సంవత్సరములందును సమర్పింపబడిన ధనరాములును, రుధిర ప్రవాహమును ఆత్మాభిలక్షికి గాని ప్రాపంచిక లాభమునకు గాని సమర్పింపబడలేదను జ్ఞానముతోడను, ప్రపంచమున కెన్నడైన దృఢమగు పరిపక్వ కాంతి కలుగునను ఆశయున్న మిత్రమండలి విజయముననే గలుగ దలదను నిశ్చయముతోడను మనము కాంతివంతమగునట్టియు, నిష్కలంకమగునట్టియు భక్తితో చివరవరకును మన పట్టుదలను విడువకుండుము గాక! (ఉత్సాహము.)

లండన్, సెప్టెంబరు 26:— నావికాధికారు లిట్లు తెలియజేయుచున్నారు:— క్రిందటివారము 2776 వర్తక నాకలు శ్రేణు బ్రిటను రేవులను జేరినవి. అచ్చటినుండి 2691 నాకలు బయలుదేరినవి. 1600 టన్నుల కెక్కుడు బరువు గలవి 13 ఓడలును, తక్కువ బరువుగలవి 2 ను ముంచివేయబడినవి. 10 ఎదిరింపబడినవి గాని ముంచివేయబడలేదు. చేపల పట్టు పడవలు 2 ముంచివేయబడినవి.

లండన్, సెప్టెంబరు 26:— వార్తాసంఘముల వారి క్రింది సమాచారమును తెలియబరచుచున్నారు. కామన్న హివార్తగారు వలసదేశములకు సహాయ కార్యదర్శిగ నియమింపబడిరి.

ప్రతి అధికారము.

లండన్, సెప్టెంబరు 26:— ముదుకపు ప్రతి విలువను నియమించుటకుగాను ఆక్టోబరు 1-వ తేదీనండియు ప్రతి అధికారపు టుత్తరువు సమలులో బెట్టవలయునని ప్రకటించబడినది. అధికారులు ప్రతిదిన మా యాశేషముల ప్రతి కుచితమగురీతి ధరల నేర్పరచెదరు. అధికారులు పెట్టిన విలువకు తగియుండునటుల ధరల తగ్గింపబడును. ఈ యుత్తరువంతయు కేవలము ముదుక పదార్థమునకే చెందుచున్నది.

పాయిస్ట్రాయ్ గారు సర్ బాను కోవాన్సు, సర్ ఆల్ ఫ్రెడ్ కి మోఫ్ గారలకు ఉత్తమాధికారి గౌరవవిరుదముల నొసగిరి.

కార్మిక కక్ష.

లండన్, సెప్టెంబరు 27:— ప్రాతినిధ్య చట్టములన కార్మిక కక్ష పరిపూర్ణ లాభమును వైకొన గలుగునటుల యాకక్షను మరల దృఢపత్రముగ సంస్థాపించునట్టి యోచనమును సిద్ధము చేయుటకు కార్మిక కక్షవారి జాతీయ కార్యనిర్వాహక సంఘము వారిక సభను నియమించిరి.

సోమవారమునాటి వైమానికపు దాడివలన మృతి జెందినవారిలో డెయిలీ టెలిగ్రాఫుప్రతికయొక్క ఏభేయ్య విలేఖరుడగు జి. జి. స్టీవెను గా రాకరు.

ప్రాశ్న

బ్రిటిషువారు తమస్థలముల గోల్పోయి మరల గెలుచుకొనుట

లండన్, సెప్టెంబరు 26:— సర్ డగ్లసు హేగు గారిటుల వర్తమాన మంత్రి:— టువరు హేగ్లెట్టకును, పోలిగను వనమునకును మధ్య నుండు కొండల పంక్తిని శేపుత్రులు నేటి యుద్ధయమున పొగమంచుచాటున నాకస్మికముగ దండెత్తి వచ్చిరి. రణరంగమున విశేషప్రదేశమునుండి వారు వెనుకకు తరిమివేయబడిరి. అయినను కోడ్డునకు త్రరమునను పోలిగాను వనమునకు దక్షిణమునను కేతులు మా ప్రదేశములలో జొచ్చిరి. వారు చొరబడిన రణరంగములు చాలస్వల్పములు. రెండు ప్రదేశములను చాల దగ్గరగ నున్నవి. ఉదయమువరకును భయంకరమగు యుద్ధము జరిగెను. మధ్యాహ్న సమయమున వారు మరియొక భయంకర ప్రత్యయుద్ధము నొనరించిరి. కాని అందువలన నేమియు వారికి లాభము లేక పోయెను. మరి కొలదికాలములోపలనే మేము శత్రుల నా ప్రదేశమునుండి తరిమివేచి మా స్థలముల మరల నాక్రమించుకొంటిమి. కాంటునకు దక్షిణముననుండు ప్రదేశమున శత్రువు లొక వాడినొనరించిరి. నిన్నటిదినము శత్రులరణరంగముయొక్క ఛాయాపటములనే కములు దీసికొనబడెను. కాలరన్న కుత్తరమునను దక్షిణమునను, కేంబ్రీయి సమీపమునను, టూర్నేయికి తూర్పునననేక రెయల్వేస్టేషనుల మీదను పదిటన్నుల బొంబులను జారవిడిచితిమి. రెన్ననకు తూర్పున బిల్లెటుల పుయోగించితిమి. శత్రుల విమానములు మాడు నేలగుల్బుబడియెను. రిక్కిరిదికి తొమివేయబడెను. మా విమానములు నాలుగు కను పించుకున్నవి. ఆదివారమునాడు పట్టుకొనబడిన చారులలో లెప్పెనెంటు వాసుగారొకరు. శత్రువుల మాటలప్రకారము ఇతడెన్నియో విమానముల గూల్చియుండెను.

లండన్, సెప్టెంబరు 26:— బ్రిటిషువారి ప్రధాన కార్యాలయమువద్దనున్న రైటుగారి విలేఖకుడు 26-వ తేదీనాడిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:— 25-వ తేదీని ఈ రంగమున పదాతి దళయుద్ధమేదియు జరుగలేదని చెప్పియుంటిని. కాని ఇప్పుడీ క్రింది సమాచారము తెలియవచ్చుచున్నది. మధ్యాహ్నము లోపల శత్రువులు మెనిమోరోడ్డునకు దక్షిణమున భయంకరముగ యుద్ధము నొనరించిరి. మొట్ట మొదట వారు మా ప్రధమ పంక్తిలో కొన్ని చోట్ల నైనికులను వెనుకకు నెట్టివేయగలిగిరి. కాని మావైనికులు మరల నల్వంతకోపముతో పోరాడసాగిరి. సాయంకాలములోపల మరల మావైనికులు యధాస్థానముల నాక్రమించుకొనగలిగిరి. కొంతయుద్ధమింకను జరుగుచున్నది. ఫిరంగియుద్ధము భయంకరముగా జరుగుచున్నది.

పరాను రంగమున విమాన యుద్ధము. లండన్, సెప్టెంబరు 27:— ఎయిసురంగమునను, మ్యాజునది కిక్కురవలయందును విమానము పోరాటము తీవ్రముగ నుండెనని పరానువారు ప్రకటించిరి.

హేగూగారి నివేదనము.

లండన్, సెప్టెంబరు 25:— నేటిసాయంత్రము హేగూగారిట్లు చెప్పిరి:— ఈ ప్రజలకు తూర్పుతీరమున ఉత్తర తటమునను ఉన్న ఒక ముఖ్య ప్రదేశమున విశాలరంగమును మేము నేటి యుద్ధమున నెదిరించితిమి. ఆచట మంచి యభివృద్ధి గాంచినట్లు తెలియుచున్నది. శత్రువులు ప్రబలముగ నెదుర్కొనుచుండినను సఫలము పైనివల గౌజయో కోరునకు తూర్పు తటమున విజయవంతమగు దాడిని సలిపిరి. జర్మను లాక్రమించుకొనిన రెండు కందకములను విధ్వంస మొనరించి ఆసేతుల జంపి వారు మరి కొంతమందిని బంధిలను గావించిరి.

భావి యుద్ధకార్యములు.

ఈవారు.

లండన్, సెప్టెంబరు 25:— మెనిసుగోడ్డు యుద్ధ మంత మైనదని విమర్శకులు వ్రాయుచుండిరి గాని ముందా యుద్ధ కార్యములను గూర్చి అభిప్రాయభిన్నత గానవచ్చు చున్నది. ఆంగ్లేయు లున్నతస్థానములయందుండిరి గాన శతకాలము తయ నడట సాదృశ్యముని కొందరు సూచించుచున్నారు.

సర్ డగ్లసు హేయిగూగారు మరి యొక స్థలమున శత్రువులపై బడుదలని యుద్ధరంగమునందలి కొందరు తెలంచుచుండిరి.

జర్మనుల యొక్కదల

లండన్, సెప్టెంబరు 26:— జర్మనులవాయువాక్రయట్లు తెలియజేయుచున్నది. లాంజుమాక్కు హాల్బెక్కుల నడుమ యుద్ధము సాగుచున్నది. కొన్ని స్థలములందు వైరిసేనలు మాసేనలయందు దొక కలామీటరువరకు జొచ్చుకొన్నవి. ఇట్టి స్థలములందు కక్షముగ యుద్ధము జరుగుచున్నది.

ఆంగ్ల సైన్యములు ముందునకు బోవుచుండుట

నివ్వలమగు జర్మను ప్రతిముట్టడులు.

లండన్, సెప్టెంబరు 27:— సర్ డగ్లసు హేయిగూగారిట్లు ప్రకటించిరి:— టుకరు హేమెట్సుగండి సెయింటు జూలియను తూర్పుభాగమువరకును వ్యాపించియుండి ఆరు మైళ్లయొద్దరంగముగ నొకటి యుద్ధమున ప్రారంభమైన పోరాటమున మాకు సంపూర్ణముగ విజయము లభ్యమైనది. అనంతరమున శత్రువు తీవ్రోత్తరంగమున ప్రతిముట్టడుల నొనర్చిరి. కొన్నిస్థలములందు యుద్ధముసాగుచున్నది. ఈవెను మెనిసు గోడ్డునకు దక్షిణ భాగమున ఆంగ్ల సైన్యము లొనర్చిన ముట్టడి జయప్రదమై టుకరు హేమెట్సు స్వర్ణమున్నగు స్థానముల నా సైన్యము లాక్రమించుకొనినవి. అల్బాన్ వెల్లుయండి జయపరచిన బలమగు ప్రతిముట్టడి సెుకదానిని తొలగగొట్టితిమి. ఈవెను మెనిసుగోడ్డునకు తీవ్రమున మే మొనర్చిన ముట్టడియందు వైరివైరులు మాతోడ తీవ్రముగ పోరాడిరి. శత్రువులు ప్రతిముట్టడు లొనర్చిన ప్రదేశమున యుద్ధ మతితీవ్రముగ నుండెను. పగలంతయు తీవ్రముగ శత్రువుల నెదుర్కొని తుదకు ఆంగ్ల సాగ్రాటిఫు సైన్యములు వైరులను వారి స్థానములనుండి వెదలగొట్టెను. ఆర్దిల్లు, సదర్లెండు పటాలములు రెండు ముందుస్థాన మొకదానియందు దొంటిపై స్వర్ణక్షణ మొనర్చుకొంటిమి. ఈసేనలు రెండిటిని మేమువిడిపించితిమి. అనంతరమున ఈరంగమున శత్రువులు గాఢమగు యుద్ధమును లేవవీరి. పోరాటమింకను భయంకరముగ రేగుచున్నది. ఆస్ట్రేలియను సైనికులు పోలిగనువుడ్డు సంతయు నాక్రమించుకొనిరి. ఆస్ట్రేలియను సేనల ఎడమ భాగమున ఆంగ్ల, సాగ్రాటిఫు, వెల్లు పటాలములు జొన్నబెక్కును దొమ్మి యొనర్చి పట్టుకొని తమ యుద్ధయమును నెరవేర్చుకొనెను. పోలిగనువుడ్డునకు తూర్పును నొనరింపబడిన ప్రతిముట్టడి తొలగ గొట్టబడెను. వీల్బుజుగ్రా వెస్టాఫెలు సెయింటు జూలియను గ్రావెస్టాఫెలు ప్రదేశములందు లండను టెలిటోరియలు మున్నగు పటాలముల సొచ్చి శత్రువుల ప్రతిముట్టడులను తొలగగొట్టెను. మధ్యాహ్నమున, నీ ప్రదేశమున మరల శత్రువులు ప్రతిముట్టడుల నొచ్చి, రంగమున కొంతభాగమున నాంగ్ల సైన్యముల కొట్టిడి గలిగించిరి. కాని ప్రతిముట్టడియొనర్చి నష్టమందిన ప్రదేశముల చాలభాగము మరల నాక్రమించుకొంటిమి. శత్రువుల నష్టపరిమితి విశేషముగ నుండెను. శుమారు వెయ్యిమందిని మేము బంధీకృతుల నొనర్చితిమి, యుద్ధమున నెందరూ మడిసిరి.

జర్మనుల ప్రతి ముట్టడుల నోడించుట.

లండన్, సెప్టెంబరు 28:— ప్రధాన స్థానములనుండి రైటరు విలేఖకుడిట్లు తంత్రివార్త సంపుచున్నాడు:— స్టాండర్సులో నేటి యుద్ధమున ఆంగ్లేయులు ఈవెను పరిసరముల యందు మరల జర్మను సైన్యములను వెనకకు గొట్టిరి. ఉదయమున ముట్టడింప నాంగ్లేయులు యత్నించి యుండిరి. వారి యత్నముల ప్రకారము యుద్ధకార్యములు నడచినవి. అయినను జర్మనులు తీవ్రమగు ప్రతి ముట్టడుల నొనర్చినందున నిన్నటి దినమున యుద్ధము ప్రబలమైనదని చెప్పవచ్చును. పొగమంచు గ్రమ్ముకొని యుండ యుద్ధము ప్రారంభమై, మా వెనకటి సైన్యపు పంక్తులను లోను నావునునకు గొట్టినవి. శత్రువులు కార్లి ఫైఫారమును మరల నాక్రమించుకొనిరి. ఈయుద్ధము కారమున మెనిసుగోడ్డునకు తీవ్రమున మా సైన్యపంక్తి ముందున కుదలికెను. ఉదయము 11 గంటలకు జర్మనీయులు ఆస్ట్రేలియా సైన్యముల నెదురించిరి. ఉభయ సైన్యములకును, పోలిగనువుడ్డు పరిసరమున భీకరమగు పోరాటము జరిగెను. తుదకు జర్మనీయులు మాస్టానముల కొన్నిటియందు జొచ్చుకొన గలిగిరి. అన్జాట్ల సైన్యములు ధైర్యసాహసము లాట్టిపడునట్లు పోరాడెను. జర్మనులు అచ్చటచ్చట వీరి పంక్తులయందు చొచ్చుకొనిరి గాని యాలాభిమునకు మించిన నష్టములను జర్మనులుపొందియున్నారు. మధ్యాహ్నము రెండుగంటలకు ఆంగ్లేయులను అన్జాట్లను కలసి జర్మనులపై బడి, వారాక్రమించి యుండిన స్థానములనుండి వెదలగొట్టిరి. స్వల్పపరిమాణముగ మా పంక్తి మార్త మిపుడు వీరల యధీనముననున్నది. తిక్కిన ప్రదేశములన్నిటి నుండియు జర్మను సైన్యములు వెదలగొట్టబడినవి.

నేటి యుద్ధయపు ముట్టడికి పూర్వపు వ్యవస్థపై వివరింపబడినది. నిన్నటిదినమున జర్మనులు గనువరచిన పట్టుదలను బట్టి యోచింప మమ్ములను ముందునకు బోనియకుండ వారు విశ్వప్రయత్నముల సొనర్ప సంసిద్ధులైయున్నట్లు స్పష్టమగును. గత గురువారమునుండియు జర్మనులు క్రొత్త సైన్యములను రప్పించుచుండిరి. మా విమానములు మార్గదర్శకములై చరింప మా ఫిరంగిదళము లీసైన్యములపై గుండ్లను గురియించి పీటికక్షిముగ నష్టములను గలిగించినవి. నిన్నటి రాత్రియందు దాంగ్ల విమానములు శత్రువుల నిలవ సైన్యములపైకి బోయి, అనేకమగు బాంబులను వేసినవి. ఈలోపున మా కేటప్పిదళములు వైరులపై విషకాయపూరిత గోళములు ప్రేలుకు గోళములు మున్నగు వాటిని గురియించినవి. గత గురువారమునా డెట్టి యుద్ధతంత్రము వినియోగింపబడి మాకు విజయము నొసగెనో. నేటి యుద్ధయపు ముట్టడి యుద్ధగూడ నట్టి తంత్రమే ఉపయోగింపబడెను. ఉదయము 6 గంటలకు పదాధిదళములు జర్మను స్థానములపైకి పయనమయ్యెను. ముట్టడిసేనల పార్శ్వభాగము లెవ్వియొ స్పష్టముగ తెలియరాకున్నది గాని గురువారమునా డెంత సైన్యము ముఖభాగముననుండెనో, నేడు గూడ సంతసేనయే మధ్యభాగమున నుండెనని నా నమ్మకము. పురోగమన ప్రభువదళయందు మా సైన్యములు విశేషమగు శ్రమనందకయే గవ్యస్థానములను జేరినవి. పిదప శత్రువుల యొత్తిడి మాకు కలిగెను. టుకరు హేమెట్సు, పోలిగను పరిసరములందు యుద్ధ మాంగ్లేయుల కనుకూలముగ నుండెనని తెలియవచ్చెను. అన్జాట్ల సైన్యములు ముందునకు నడచుచున్నవి. ఈ సైన్యములు తమ పురోగమన ప్రభుభాగముననే ఆసేతుల శత్రువులను కైదీల నొనర్చినట్లు తెలియవచ్చెడిని.

వైమానికుల చర్య

శత్రువిమానములు 24 గూల్చబడుట.

లండన్, సెప్టెంబరు 28:— విమానదళముల చర్యనుగూర్చి డగ్లసు హేగూగారిట్లు ప్రకటించిరి:— నిన్నటిదినమున మా విమానములు చాల చురుకుగ నుండెను. సెఫెంటు పరిసరమున నుండు యిసుపదారి, విమానశాలలపైనిన్ని, కూట్రే, కేంబ్రెయి విమానశాలలపై నిన్ని బాంబులను వేసినవి. ఫెంటు యొద్ద పెద్దపంటలుగూడ బయలుదేరినవి, తన్ను మున్నగు సైనిక స్థానములపై గూడ బాంబులను వేసినవి. మొత్తమువైన విమానపు ముట్టడులయందు 5 టన్నుల బాంబులు వ్యయమైనవి. మెనిసు వెర్వికొలలో నున్న వైనికులపైని అటనుండి యుద్ధరంగమునకు బోవు బండ్ల రోడ్డుపై నిన్ను మరి 5 టన్నుల బాంబులు వేయబడినవి. ముందుగండు గూడ విస్తారముగ నుపయోగింపబడినది. వైరి విమానములతోడ పోరాటము గూడ సంభవించెను. శత్రువిమానము లిరువది నాలుగు సేల గూల్చబడినవి. మా విమానములలో నొకటి గానరాలేదు.

ఇటీవలి పోరాటము

ఆంగ్లసైన్యములు స్వల్పము.

జయింపబడిన స్థానముల ప్రాముఖ్యము.

లండన్, సెప్టెంబరు 28:— ఆంగ్ల ప్రధానస్థానములనుండి రైటరు విలేఖకుడిట్లు తెలిజేయుచున్నాడు:— స్టాండర్సు ఆవస్థుండనమున యుద్ధమువలన కలిగిన యన్యవంతయు కడు నేర్పుతో వినియోగ మగుచున్నది. గత గురువారమునాడు స్టాండర్సురంగమున 1500 గజములవరకును మా సైన్యములు జొచ్చుకొనినవి. నేడుగూడ నించుమించుగ మా సైన్యములంత పరిమాణముగల ప్రదేశమున జొచ్చుకొనినవి. జర్మను సైన్యముల ఎదిరింపుచాలబలముగ నున్నది. నేటియుద్ధమున ప్రారంభమైన యుద్ధము బహు కష్టమైనదని నాయభిప్రాయము. ఇటీవల తెలియవచ్చినవృత్తాంతమునుబట్టిమాడ వ్యవస్థ మనకునుకూలమై యున్నట్లు గానవచ్చుచున్నది. యుద్ధ కార్యముల కత్యావశ్యకమగు శ్రీ మైలురంగమును మన సైన్యములు వశపరుచుకొనినవి. మేము సన్నద్ధులమై యుంటిమిగాని జర్మను లింకను ప్రతిముట్టడుల సొనర్పలేదు. మనస్థములు లాభములనుబట్టి యోచింప చాల స్వల్పము.

వివరములు.

శత్రువులు భీతిజెందుట.

స్టాండర్సు యుద్ధ గమనికను జూచిన సంతసము జనించి తృప్తిగలుగును. యుద్ధ ప్రారంభ దినములలో జర్మనులనుండి మేము క్రొత్త సంగతులను నేర్చుకొనవలసిన సీతిలో నుంటిమిగాని నేడు వారు మాకు శివ్యకృషియు చేయవలసినవచ్చినది. నేడంతయు యుద్ధము జోరుననుండి, కొన్ని సమయములందు యుద్ధ మతి పట్టుదలతో జరిగెను. మేము ముట్టడింతుమని తామసుకొనలేదని కైదీలైన శత్రు సైనికులు చెప్పుచుండిరిగాని జర్మనుల ప్రయత్నములను బట్టిమాడవీరిచవనములు యధార్థములు కావని నుద్ధించుచున్నది: గత గురువారమున మాకు లభ్యపడిన విజయమువలన జర్మనులు కడుభీతిలి వివిధప్రదేశములనుండి సైన్యముల రప్పించుచు సైన్యములు కావేగమే వాటిని యమని కాచుటితీయించుండిరి. ప్రతియుద్ధమును కష్టతమమని వ్యవహరించుట ఆచారమైపోయినది గాని నేటి యుద్ధయమున ప్రారంభమైన యుద్ధముపట్ల నట్లుగాదు. అందుమూలమున నిట్టి భీకరసంగ్రామమున విజయము చేకూరినదని వచించుట సైనికులను, సైనికాధికారులను ప్రస్తుతించుట. జర్మనులు నిన్నటిదినమున సొనర్చిన ముట్టడితో యుద్ధ మారంభమయ్యెను. ఉత్తరమున నేటియుద్ధ కార్యములు అనుకొనినట్లు జరిగినవిగాని దక్షిణమున మాత్రము శత్రువుల యొత్తిడి యధికమగుటచే స్వల్పముగ భిన్నమైనవి. యుద్ధమున తమకు రోతపుట్టిన దని చెప్పుచు తమంతటతామెవైరివైరులు కొందరు మాకు లోబడిపోయిరి. ఇట్టి బుద్ధిగల వారింక ననేకులున్నారని గూడ వీరు వచించుచున్నారు.

సైన్య పుధ్యభాగమున యుద్ధము తీవ్రముగ నుండినను, జయము కలిగినది. యధాప్రకార మాన్జాట్ల సైనికులు వైరులను లక్ష్యముచేయక ముందునకు పోవుచున్నారు. పోలిగనువుడ్డులోనికి వీరి కాపుదలసైనికులు జొచ్చుకొనిన పిదప అన్జాట్ల సైనికు లిందు జొచ్చుకొనిరి. కనుక సైన్యముల స్థితి గతులు భద్రముగ నున్నవని నమ్మవచ్చును.

అన్జాట్ల సైన్య కుడిభాగమునకు దక్షిణమున యుద్ధ మతి తీవ్రముగ నుండెను. ఈ స్థానమున జర్మనులు తమ యావద్బలమును వినియోగించి, వెల్లులు మున్నగు యుద్ధసామగ్రిని గురియించిరి. జర్మనుల ముట్టడి యంత తీవ్రముగనున్నను యిచ్చటి సైన్యములు ముందునకు పోగలిగినవి. గాని అన్జాట్ల సైన్యముల వలె నీ సైన్యముల పురోగమనము విశేషముగ లేదు. ఇచట యుద్ధ ముదయమున జరిగియుండెను. పిమ్మట నీ సైన్యములు నూతనసైన్యములచే బలపరపబడెను. పోలిగనువుడ్డులో నాస్ట్రేలియా సైనికులు 300 మంది శత్రువులను బంధీకృతుల నొనర్చిరి. ఇచ్చటి యుద్ధసమాచార మింకను పూర్తిగ తెలియరా లేదు గాని యిటీవలి వార్తలనుబట్టి యుద్ధమాంగ్లేయులకు అనుకూలమై యున్నది. ఈవెను మెనిసుగోడ్డు కడ్డముగ నుండు పంక్తియందలి వ్యవస్థ స్పష్టముగ తెలియలేదు. కాని మనసైనికులు తమ దైర్యస్థైర్యములవలన జర్మనీయుల నోడించి ముందునకు బోవుచుండిరిని విశ్వసించుట సహజము.

రంగమున నితర స్థలములందు పట్టనలచిన స్థానములను బట్టితిమి. కైదీలను లెక్కింపలేదు. వీరి సంఖ్య నేలమీద నుండును. వర్తమాన యుద్ధమువంటి సమరములందు కైదీల సంఖ్య విజయ ప్రాముఖ్యతను పూర్తిగ వెలువరింపలేదు. అన్ని స్థలములందును మా సైన్యములు సన్నద్ధములై యున్నను, జర్మను లింకను ప్రతి ముట్టడు లొనర్చినట్లు గానరాకున్నది.

మా నష్టములను గూర్చి తెలియవచ్చిన సమాచారము భిన్నముగ నున్నది. కొన్ని స్థలములందు మాకు విశేషముగ నష్టములు కలిగినవి. గాని మరికొన్ని ప్రదేశములందు అతి స్వల్పమగు నష్టములతోడనే మాకోరికలను సాధించుకొంటిమి. మొత్తముపై నష్టములు స్వల్పమై యుండవచ్చును. ప్రాముఖ్యమగు నీ యుద్ధరంగమున మరల మాకొకసారి విజయము చేకూరెను.

కెరెన్సీ గారి సందర్శనము

పార్లమెంటు, సెప్టెంబరు 24:— ఫిర్యాదు పరిశీలనకు ఒకానొక సందర్శనమున కెరెన్సీ గారు రిట్లు చెప్పిరిని ప్రకటించబడినది. రుక్మిణిదేవి మరల మెట్టునెక్క నారంభించినది. ఇంక శిఖరమును చేరగలదు. జర్మను ప్రభుత్వము లలో సగము రుక్మిణిదేవిని సేయనున్నది. రుక్మిణిదేవి భయంకరమగు విరోధ కార్యక్రమమును సహించవలసి యున్నది. ఆయన నిష్పక్షపాత వివక్షత మొందినది. ఇంకవిదా విజయము జేకొనుటకు తన శక్తివంతమైన అంశమును చేయనున్నది. రుక్మిణిదేవి మెట్టును పుట్టేక సందర్శన గావించును.

పెట్రోగ్రాడు, సెప్టెంబరు 25:— పూర్వపు యుద్ధముం ద్రుసుఖోమ్నిగారు దేశద్రోహ మొనర్చినట్లు రూఢిచర్య బడి యావజ్జీవన కఠినశిక్షను విధింపబడిరి. ఆతనిభార్య విడిచి పెట్టబడినది.

సైనికుల స్వాతంత్ర్యమును ప్రకటించుట.

పీకింగు, సెప్టెంబరు 26:— సైనికుల సౌతు హ్యూ మను కనుచున్నట్లును పటాలపు సైనికులు దక్షిణసాయకుల ప్రేరణమున తమ స్వాతంత్ర్యమును ప్రకటించిరి. ఉత్తరదేశ వాళ్లు పట్టుకొనకుండు హ్యూమనును పట్టుకొనుటకు వారికి ప్రయత్నము జేసిరి. కాన్సింగ్ సైనికులు విప్లవకరులకు సహాయ మొనరింప సిద్ధముగ నున్నారు.

కెయిజరుగారి నీచపు ప్రయత్నములు.

పెట్రోగ్రాడు, సెప్టెంబరు 26:— కెయిజరు గారు పోపున కిచ్చిన ప్రత్యుత్తరమును రుక్మిణిదేవి లన్నియు దూషించుచున్నది. ఈ ప్రయత్నము లన్నియు రుక్మిణిదేవి వలననే గలిగినవి. సంవత్సరారంభమున సందర్శన గావించుకొనుటకు కొన్ని లాభముల నేర్పించిన జర్మనీ యిప్పుడు లాభముల చేరతే నేరకున్నది. దీనికి మిత్రమండలివా రిచ్చు తగు మైన ప్రత్యుత్తరము మునుపటికంటె నెక్కుడు తీవ్రముతో రుక్మిణిదేవి పూర్వమునకు రెండు మడుగు లధిక శక్తి సంపన్నమై యుండ నశక్తిపరాక్రమమున బోరుకలిపి విజయము చేకొనుటయే గాని యన్యము కాదు. మాస్కోగోర్కిగారి ప్రతిక గూడ కెయిజరును దూషించుచు కెయిజరుగారి యసంబద్ధ ప్రలాపముల నంతయు నొందించుటకు తగిన సమయ మొనగూడెనని రుక్మిణిదేవి ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమువారు తెలిసికొనవలసియున్నా రనుచున్నది.

సెరెతుల ముట్టడి.

బాల్టిక్ రంగమున నాకావిమానదళములు. లండను, సెప్టెంబరు 27:— రుక్మిణిదేవి యుద్ధములు వెలువరించిన వాయువాహన:— సెరెతు ప్రదేశమున రైకి నైరీతి భాగమున నున్న మాకండకములలోనికి శత్రువులు జొచ్చుకొనిరి. ప్రతిముట్టడి యొనర్చి వారిల నాస్థానములనుండి వెడలించితిమి. మా నౌకలు కూర్చొను తీరమును సమీపింప జర్మనులు యత్నించుచుండ, కూర్చొను తీరముననున్న మాజలాంతి ర్గాములు మున్నగు దళములు శత్రువులను మా సముద్రములలోనికి రాకుండ జేయుచున్నవి.

కార్నిలాఫ్ సేనాని.

నిందాస్తుడు గాడు. లండను, సెప్టెంబరు 27:— కెరెన్సీ గారు కార్నిలాఫ్ సేనానియును, పరస్పరాభి ప్రాయములు క్రమముగ దెలిసికొని పోవుటయే రుక్మిణిదేవి యిటీవలి విప్లవమునకు కారణముగాన కార్నిలాఫ్ సేనాని నిదింపబడినది. ఈమరణి ప్రాయమును గూర్చి పెట్రోగ్రాడునుండి అనేకమగు గాధలు వెల్లడుచున్నవి. వైనిక కార్మిక ప్రతినిధిసంఘమువారు చెప్పినచోప్పున కెరెన్సీ, సావిన్స్కీ, కార్నిలాఫ్ గార్లు ముప్పురను రుక్మిణిదేవి ప్రభుత్వ భంగపరచు కుట్రబన్నియుండి రని యీ గాధలలో కొన్ని నూచించుచున్నవి.

ఉన్ని వర్తకులు ఎం. బండిటాముగారు ఆత్మహత్య గావించుకొనిరి. స్పెక్టర్లను వ్యాపారమునలన నతడు 18 లక్షల పానుల ధనమును గోల్పోయెను. తక్కినవార నేకమంది చెడిపోయిరి.

నూతన సైనికోద్యోగులు.

పెట్రోగ్రాడు, సెప్టెంబరు 27:— ఉత్తరరంగమునకు ట్రెసిమిసాఫ్ సేనానియు, దక్షిణరంగమునకు వాలెన్టీన్ కో సేనానియు సైన్యాధిపతులుగ నేమింప బడిరి.

పెట్రోగ్రాడు, సెప్టెంబరు 25:— కెరెన్సీ గారు ప్రధాన శిబిరమునుండి చురలి వచ్చిరి.

నేరస్తులగు నుద్యోగులు.

పెట్రోగ్రాడు, సెప్టెంబరు 27:— విచారణజరుగునంత దయక, కార్నిలాఫ్ సేనాని రుక్మిణిదేవి మిత్రులును, మొహిలెపు మండలములోని సీకోవును గూర్చిబడిరి.

జర్మనీలో ప్రేరము.

మాంటు వీడియో, సెప్టెంబరు 25:— ఈ వార మంత మగు లోపల, జర్మనీలో యుద్ధమును ప్రకటించ వలయునని ఛేంబరు వారితో దొరతనము వారు చెప్పెదరు.

విరోధానుకూల వివాదము

బ్యూనోస్ యిరీసు, సెప్టెంబరు 27:— జర్మనీలో యుద్ధమును ప్రకటించిన తరువాత కనుకూలముగ నేటిదినమున గొప్ప వాదము జరిగెను. రెయిల్వే సమ్మెకట్టు చాల యుపద్రవ కరముగ నున్నది. కట్టుబాటులు దొరతనమువారి మధ్యస్థత్వమున కియ్యకొనకున్నాడు. కట్టుబాటులందఱును స్త్రీలు సహా గలసి రెయిల్వేబండ్ల నాపివేయ బ్రయత్నించుచున్నారు. సైనికుల వలన ననేకుల క నేకవిధముల దెబ్బలు తగిలెను.

సంయుక్త రాష్ట్రములు, నాకా నిర్మాణము.

వాషింగ్టను, సెప్టెంబరు 26:— సంయుక్త రాష్ట్రముల వారి నాకా నిర్మాణపు యోచన ప్రకారము 92,00,000 టన్నుల బరువుగల వర్తక నౌకలు 1600 లను నిర్మించుటకు మదింపు చేయబడినది.

ప్రత్తి ప్రత్యామ్నాయములు.

లండను సెప్టెంబరు 26:— ప్రత్తికి బదులు “నెటిలు” అను మరియొకరితో పదార్థము నుపయోగించుటకు వీలు గలదని జర్మనులు విజయవంతముగ పరిశోధనలవలన తెలిసికొనిరనియు 1918 వ సంవత్సరపు “నెటిలు” పంట నిమిత్తము జర్మనులు ఇరువదివేల యకరముల భూమిని విడిచిపెట్టెననియు, దానిని సాగుచేయుటవలన కుమారు 16000 టన్నుల దూది సమకూడగలదని మదింపు చేయబడె ననియు మ్యూనిచ్చినుండి తెలుపబడుచున్నది.

జర్మనీయుల నాకావిమానములు

డచ్చివారి యుద్ధనౌకలచే గాల్చబడుట

ఫ్లెసింగు సెప్టెంబరు 26:— జర్మనుల నాకావిమానము నొకదానిని డచ్చివారు గూల్చిరి. ప్రభుత్వమున డచ్చివారి విమానోద్యోగులను తమ యధీనము గావలసిన దని కోరిరి. కాని వారు నిరాకరించినందున విమానముపై ఫిరంగులు ప్రయోగింపబడినవి. ఈ విమాన మిటుకు గొనిరాబడినది. రెండవది కాడ్డాంకువద్ద దిగెను. వైమానికుల కిటు నిర్బంధనివాస శిక్ష విధింపబడినది.

మెల్బోర్న్, సెప్టెంబరు 26:— సైన్యమునజేరిన పురుషులకు ఎక్కువ పన్నుల విధించుట కనుజ్ఞ నిచ్చుచు నెనేటులో నొక చట్టము శాసించబడినది. సంవత్సరమునకు నూరు పానుల ఆదాయము మాత్రమే వచ్చువారల కట్టి పన్ను లేకుండునట్లు సవరణ జేయబడినది.

లాయుడుబాజ్జి గారు ప్రాన్సునకు బోవుట.

లండను, సెప్టెంబరు 26:— వాస్తాసంఘమువారి ట్లు తెలియు జేయుచున్నారు. గతసోమవారము లాయుడుబాజ్జి గారు సర్వవిలుము రాబురసన్ గారితోగలసి ప్రాన్సునకుబోయి మంగళవారమునాడు ఎం. ఫెయిన్లీవుగారితో సంభాషించిన పిమ్మట రణాంగణమునకుబోయి బ్రిటిషు ప్రధానకార్యాలయమువద్దనున్న హేగుగారిని సందర్శించి నేటి సాయంకాలము లండనున కేలేంచిరి.

లండను, సెప్టెంబరు 27:— నేటిదినము నగరమునందలి బ్యాంకులందఱును ఒకసభను గావించెదరు. ఎక్కువగు బాంకులకు బదులు క్రొత్తబాంకులను దొరతనమువారు కేల ప్రవేశ పెట్టినదియు తెలియజేయుటకు లాయుడు బాజ్జి గారు సభ కేలేతురు.

స్పెయిను రాయబారి.

మేడ్రిసు, సెప్టెంబరు 27:— బెల్జియములో నున్న స్పెయిను దొరతనమువారి రాయబారి రావలసినదని యాజ్ఞ మైనది.

సంయుక్త రాష్ట్రములు, నాకా నిర్మాణము.

వాషింగ్టను, సెప్టెంబరు 26:— (అనంతరము) విశేష వ కేసుట కిచ్చుట 28,71,000 టన్నుల బరువుగల 458 వర్తక పు టోడ లున్నవి. ఆపన్ని వారక నాకా నిర్మాణ సంఘము వారు 25 లక్షలటన్నుల బరువుగల 400 ఉక్కు ఓడలును తయారు చేసిరి. ఇంక 31,24,000 టన్నుల బరువుగల 636 ఓడలను తయారు చేయుటకు వారు పూచీపడి యున్నారు. రెండవ తరగతి యోడలపట్ల బరువును పట్ట నారంభించినవి. మొదటి తరగతి వారింక రెండు మాసములలో ప్రయాణము చేయనున్నవి. ఇంక ననేక లక్షల టన్నుల బరువుగల నాకా రథముల ననేకము నిర్మింపవలయునని నాకా నిర్మాణాధికార సంఘమువారు తలంచుచున్నారు. ఇందు నిమిత్తమువారు కాంగ్రెసు వారిని లక్షకోట్లతో బరుల ధనము నీయగోరెదరు.

బోనరులాగారి పుత్రుడు.

కనబడుట లేదు.

లండను సెప్టెంబరు 27:— బ్రిగేడియరు జనరలు ఎఫ్. ఎ. మాక్స్ వెల్లు చంపబడినది. వైమానిక దళములలో సుద్యోగిగ నుండిన బోనరులాగారి పుత్రుడొకడు కానవచ్చుటలేదని తెలియుచున్నది. వీరి కుమారుడొక డివిజనలోనే తురుష్కలయొద్ద బంధియై యున్నాడు.

వంతెనదగ్గ ముగుట.

లండను, సెప్టెంబరు 27:— ఈశిబ్బలోగిల్లు ప్రకటించబడినది:— మానవకు సమీపమునున్న యిసుపగారి మెదురించి వంతెననుదగ్గ మొనరించిరి. రైలుపట్టాలనుండి తొలగెను. 680 తురుష్కలు, 2 రు జర్మనీ సైనికోద్యోగులుపంపబడిరి. ఎవరుండుగురు తురుష్కలు బంధింపబడిరి.

మిత్రమిండలివారు కాంగ్రెసుసభ

వాషింగ్టను, సెప్టెంబరు 27:— అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రముల విశేషసంఘములు రెండును గలసి కాంగ్రెసు సభాప్రతినిధులు కొందఱు యూరోపును జూడవలసిన దని పిలిచిన ఆంగ్ల పరామవారల ఆహ్వానమును నిరాకరించిరి. నిరాకరణ తీర్మానముతోపాటు విల్సనుగారు చిన్న లేఖనపేరి. అట్టి సందర్భము ప్రస్తుతము మంచిది కాదని విల్సనుగారి ఆభిప్రాయము. కాంగ్రెసు ప్రతినిధులు పశ్చిమరంగమును జూడవలసిన దను బ్రిటిషు పార్లమెంటువారి ఆహ్వానమునకును, అంతర్జాతీయసమావేశమునకు తమ ప్రతినిధుల సంపాదననదని గోరిన పరామవారి ఆహ్వానమునకును గూడ వారు ప్రతికారముగ నభిప్రాయమిచ్చిరి. మిత్రత్వము వహించుట వలన మిత్రమండలివారు కోరుదానికెల్ల నొడబడుటకు విల్సనుగారి కిష్టములేదు.

తూర్పుఆఫ్రికా విజృంభణము

లండను, సెప్టెంబరు 26:— తూర్పు ఆఫ్రికా అధికారు లిట్లు ప్రచురించుచున్నారు. మేంకారు, నడికిని కిల్వానిజేటు కోడ్జునకును మధ్యనుండు అహరసామగ్రి కొట్టుల నన్నిటిని మా యాక్విక దళము భ్వంసము గావించినవి. ఇప్పుడది లీవాలీ కాన్ఫెయసున నున్న అహరసామగ్రి కంఠటికిని ప్రధానస్థలముగ నున్న సాంగానోను సమీపించిరి. లిండీకి నైటులినుండు మిటుయావద్దను జర్మనుల మే మెదిరించితిమి. యుద్ధపుభివృద్ధి గాంచుచున్నది. లూవిగా నదిని చాట ప్రయత్నించుచున్న చిన్న బలము మొకదాని విచ్ఛేదము గావించి వారి కనేక నష్టముల గలిగించితిమి.

పెరూ, జర్మనీ

లీమా, సెప్టెంబరు 27:— “లార్డెను” ఓడ నేల ముంచి నేసినదియు వారము రోజులలో చెప్పవలసినదనియు లేకున్న మిమిద యుద్ధమును ప్రకటించు చున్నామనియు పెరూ దొరతనమువారు జర్మనీకి వర్తమాన మంపిరి.

ఇటాలియనుల నావికాసమర్థములు.

లండను, సెప్టెంబరు 26:— సెప్టెంబరు 22 వ తేదీతో సంతమగు వారములోపల 540 ఓడలు ఇటాలియను రేవులు చేరినవి. 470 ఓడలు అచటినుండి బయలుదేరినవి. 1600 టన్నులకంటె నెక్కుడు బరువుగల స్టీమరొకటియును, చిన్న యోడలారును ముంచివేయబడినవి. ఒక స్టీమరునకును, మరియొక ఓడకును కొంచెము నష్టములు గలిగినవి. అయిన నవి మరక్షితముగ రేవు చేరగలిగినవి.

స్థానిక వార్తలు

చెన్నపురి శ్రీల సమావేశము:- నేటిసాయంత్రము 4½ గంటలకు తిరువళ్ళిక్కేటి ఐదుహాను రోడ్డులో వసంతోత్సవ బంగాళాలో చెన్నపురి శ్రీలు విశేషముగానికి స్వాగతోపన్యాసమును నిచ్చెదరు.

బీసెంటునిధి:- ఈనిధి కింతవరకు రు॥54555-4-5 లు చేరినది. రాజనంద్ర వర్తకులు బంగాళ రాజనంద్ర గారు రు॥ 100ల నిచ్చిరి. విజయనగరము హోమయ్యల శ్రీగుణాచార్యుల ఆర్. రామారావుగారు రు॥ 20-0-0లను వసూలు చేసి పంపిరి. అని నేడు కార్యదర్శులు మాకు వ్రాసిరి.

సి. ఆర్. సి. పాఠశాల విద్యా విషయక సంఘము:- నేటిసాయంత్రము 5-45 నిమిషములకు పాఠశాల భవనమున పి. ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు ప్రస్తుత కాలపు నెకండరీ పాఠశాల విద్యార్థులను గూర్చి ఉపన్యసించెదరు. సి. వి. శ్రీనివాసయ్యగారు సభాధిపత్యము వహించెదరు.

అనిలి సెంటుమ్య గారికి స్వాగతము ఎగ్జూరు, కీల్సరు:- పరకవాకము సాయము ఈనెల 29వ తేదీ కనివారమునాడు మును 8 గంటలకు ఎగ్జూరులో సోలీసు కమిషనరు ఆఫీసు రోడ్డునందు పి. భావ్యకారులు నాయకుగారి మందిరమున అనిలి సెంటుమ్య ఆరంభము వాడియా గార్లకు స్వాగత మొసంగెదరు.

మైలాపూరు సంగీతసభ:- ఈనెల 30వ తేదీ ఆదివారమునాడు సాయంత్రము 4-30 గంటలకు మైలాపూరు మున గోపాలునాయకుల స్కూలు హాలునందు పాటకచేరీ జరుగును. కనకయ్యశాస్త్రిగారు గుంటూరు, గాత్రిపాట కేశవయ్యగారు పోలగమ, కీడిలు, వేణుగారు మృదంగము.

మరాటి పుస్తక భండారము తిరువళ్ళిక్కేటి:- ఈ పుస్తక భండారపు కమిటీ సభ్యులు ఈనెల 29 వ తేదీ కనివారము మధ్యాహ్నము 4½ గంటలకు మైలాపూరులో మాధవ బాగునందు ఒకవిందును గావించెదరు. భండారమునకు చందాలనిచ్చిన వారెల్లరును దయ చేయ ప్రార్థితులు.

సుగుణవిలాస సభ, వేణుసంహర సారంగధరనాటకములు:- ఈసభవారు ఈనెల 29వ తేదీ కనివారమునాడు సాయంత్రము 5-30 గంటలకు వేణుసంహరనాటకమును సంస్కృతమునను, 30వ తేదీ ఆదివారమునాడు సాయంత్రము 5-30 గంటలకు సారంగధర నాటకమును అవకాశమున ప్రదర్శించురు.

చెన్నపురి కమ్యూజన సంఘము:- ఈ త్రవ సర్కారులో జరుగుచున్న కమ్యూజన సభను యీ సంవత్సరము దీసంబరు నెలాఖరులో మదరాసులో జరిపించుటకు తీర్మానింపబడినది. అందుకు సంబంధించిన విషయముల నాలోచించుటకు, యీ సెప్టెంబరు నెల 30వ తేదీ, ఆదివారము సాయంత్రము 5 గంటలకు చెన్నపుట్టణం ముత్యాలపేట ఆర్మీనియల్ కేఫి, 52-వ నెంబరు గృహమున యీ ప్రారంభము లందలి కమ్యూజన సభ చేర్చబడును.

దేవీయప్రాసన సమాజము:- ఈ నెల 30 తేదీ ఆదివారము సాయంత్రము 5 గంటలకు నెంబరుగారు రాఘవాచార్యుల వీధి 15 నెం॥ భవనమున నొక ప్రార్థనసభ జరుగును. చెప్తారు యునీవర్సయ్యగారు తెనుగున ప్రార్థన సూచిదురు. డి. కే. శ్రీనివాసయ్యగారు ద్రావిడ భాషయందు "భక్తులగొప్పతనము" అను విషయమును గూర్చి యుపన్యసించెదరు.

బంగారపుగోలును దొరకుట:- ఈనెల 26-వ తేదీన "వెన్నుపట్ట గృహము"ందు చేయబడిన నిరంకుండి నాగృహమునకు తిరిగివచ్చుచుండగ పూజపట్టి వైశాఖ్యలో నానొక బంగారపు గోలును దొరకినది. పోయినగోలును అనవాళ్ళతో గూడ గోలునును పొగట్టుకొనినవారు నాకు వ్రాసినవో నే నా గోలునును నారి కిచ్చివేయచున్నానని పరకవాకము వేలాలిచ్చి నెం 32 రు గృహనివాసులగు కె. డి. శ్రీనివాసాచారిగారు వ్రాయుచున్నారు.

చెన్నపురి ద్రవిడసంఘము:- చెన్నపురి ద్రవిడ సంఘము కార్యదర్శి గారిచే హిందూదేశపు రాజప్రతినిధి గారికి ఈ క్రిందితీరికి పంపబడినది. "బ్రాహ్మణేతరులకు ప్రభుత్వోద్యోగములందు ప్రత్యేకభాగ మియ్యబడవలెను. వారికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మొసంగబడ వలెనని తెలుపబడవలెను. సభాజన సభవారియొక్క సంస్కరణపథకులను నుమారు 10 నిమిషముల క్రితము బ్రాహ్మణ హోమయ్యలర్ల యాజమాన్యము క్రింద బయలుదేరిన నూతన బ్రాహ్మణేతరోద్యమము వారు జలపరచు చున్నారని శ్రీనివాస శాస్త్రిగారు తమ సభలో చెప్పటను మేము గట్టిగా ఆక్షేపించు చున్నాము. సభాసభ్యులగు బ్రాహ్మణులయొక్కయు, జనసంఖ్యలో విశేష భాగము వారు బ్రాహ్మణేతరుల యొక్కయు అభిప్రాయములు వేరగు చున్నపుడు వారు నీరయొక్క మనోభీష్టములను అడచివేయజాలరు. బ్రాహ్మణేతరుల కొఱకు పాటు పడుచున్న కాచేమనగారికి సంఘమువారు కందనముల నాచరించు చున్నారు.

నేటి వాతావరణస్థితి:- వాయుభారము బర్మా యందును బంగాళా భాతమునందును తగినది. సింహళమునందును రాజధాని దక్షిణ భాగమునను అధికమైనది. రాజధాని యొత్తరభాగమునను బంగాళా భాతమునందును వాయుభారము సుమముగ నున్నది. రాజధాని దక్షిణాంతమునందును సింహళమునందును వైర్చిటి దిశ మెల్లన గాలి వీచుచున్నది. రాజధానియందు దంతటను వాయువు అతి సూక్ష్మముగ వీచుచున్నది. నేటి యందయము అందమానులలోని పొద్దుజేరు పురమునను, వాల్తేరు, బందరు, నెల్లూరు, తిరువనంతపురం, కర్నూరు, కర్నూలు, వెల్లూరు, నేలం, తిరుచినాపల్లిల యందును వాయువునందు చలనము కన్పట్టలేదు. మధ్యమాస్థము కొంచె మెక్కువగ నున్నది. ఉత్తర సర్కారులందు 86 నుండి 88 డిగ్రీలవరకుండెను. నెల్లూరునందు 92 ను, దత్తవండలములందు 88½ నుండి 92వరకు నుండెను. రాజధానియందంతటియందు నాగపట్టుములో (93) అత్యధికోష్ణ ముండెను. నెల్లూరునందు దత్తధిక వర్షము (2అం) వర్షించెను. కాకినాడ, బందరు, గుంటూరు మండలములందును పశ్చిమ తీరమునను సామాన్య వర్షము కురిసెను. అనంతపురం, బళ్లారి, కర్నూలు ప్రాంతములందు 1 నుండి 1 ½ వరకు అంతవరకు వర్షించెను. కర్నాటక మందు స్వల్పముగ వర్షించెను.

మహమ్మదీయసోదరులు.
అనిలి సెంటుమ్య గారి శేఖ

అత్యధిక ప్రేమాస్పరులగు మహమ్మదాలీ మహమ్మదాలీగార్లను వదల వీలులేదని ప్రకటింపబడిన స్వల్పప్రకటనము హిందూదేశమునందలి మహమ్మదీయులకు తీవ్రమగు నిరాశను కలిగించి యుండును. ఇంతటితో నిధిముగిసినదని మనము తెలపరాదు. ఇదివరకు అత్యంతమైతి ఘోషున్నట్టియు అధిక సంఖ్యకులగు మహమ్మదీయులను పాలించుచున్నట్టియు టర్కీ లిటను దేశములకు పంపబడెదము తటస్థించుట చే మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేకముగ మత సంబంధములగు చిహ్నములు కలవని మనమందరము నెరుగుదుము. కాని వీనిని శాంతపరుచుట అసాధ్యము కారాదు. ఇట్టి విషయస్థితిలో మహమ్మదీయుల తత్వధికమగు ఆత్మనిగ్రహమును చూపి రాజచక్రక్రమగారి పక్షమున స్వజనముతో పోరునలిపిరి. ఇండియా దొరతనము వారు సార్వభౌముని పక్షమున నే యుండవలసిన విధికి లోబడియుండినను హిందూదేశమునందలి మహమ్మదీయుల రాజభక్తికి కృతజ్ఞతను చూపింపకపోరు. ప్రభుత్వ విధికిని మహమ్మదీయుల గౌరవమునకును గూడ భంగము కలుగకుండ పనిచేయుట కింకను అవకాశము కలదు. కాన అచిరకాలమున హిందువులను మహమ్మదీయులను దొరతనమువారును గూడ సంతరించునట్లు ఆహ్వానము మనము కనుగొనజాలుదుము గాన మనము నిరాశను జెందరాదు. అని విశేషింతు.

అనిలి సెంటుమ్య గారి విశేషచరణము:- శ్రీయ్యసభ:- కృష్ణాజిల్లా భీమవరము తాలూకా చెలుకుమిల్లి గ్రామము శ్రీయ్యులందరకు దత్తా గంగరాజుగారి సభాధిపత్యము క్రింద ఈ నెల 18 వ తేదీన సమావేశమై ఈక్రింది తీర్మానములు గావించిరి. అనిలి సెంటుమ్య ఆరంభము వాడియాగార్లను నిర్బంధావాసమునుండి విడుదల గావించినందుకు సభవారు ఇండియా దొరతనమువారికి కందనముల నాచరించుచున్నారు చెన్నరాజధాని వాస్తవ్యులగు బ్రాహ్మణేతరుల యొక్క నాయకులగు త్యాగరాయసెట్టి నాయరుగార్ల అభిప్రాయములను, 'జస్టిసు' 'ఆంధ్రప్రకాశిక' 'ద్రవిడియన్' పత్రికల ఈ ద్వేగమును సభవారు బహిరంగముగ ఆక్షేపించుచున్నారు. మహాజనసభ, ముసల్ మతాలగులవారల పథకుల ననుసరించి సభ వారు హోమయ్యలను కోరుచున్నారు. హిందువుల ఉద్దేశములను వారి ఆశకులగూర్చి ఆంగ్లో యిండియను పత్రికలు వాక్రుచ్చు వ్రాతలకు సభవారికి కలుగు అంబుష్టుమును వెల్లడించిరి.

మునిగిన నాకలు
వేరిసు, సెప్టెంబరు 27:- గతవారమున పరాసువారి రేవు ఫలములకు 995 నాకలు వచ్చినవి. 1010 నాక లీ రేవుల నుండి వెడలినవి. 12 నాకలు ముంపబడినవి.

ఆంగ్లనౌకా విమానదళములు
బాంబుల వేయుట
లండను సెప్టెంబరు 26:- మంగళవారమునాటి రాత్రి యందు ఆంగ్లేయుల నౌకావిమానములు టోంబొటు, లీప్టెరు వెల్లు, కోల్టూయర్లు జన్మములపై అనేకటన్నుల బాంబుల వేసి అనేకస్థలములందును ఇనుపదారులను పాడుచేసెను. విమానము లన్నియు మరలినవి.

ఆంగ్లకూసరు రాక
స్వాగతము
లండను, సెప్టెంబరు 27:- ఆంగ్లేయుల కూసరు గ్లాస్టోవచ్చి నందువలన ఆరెంజీన పాలకులకును ప్రజలకును సద్భావము కలిగినది. ఆంగ్లేయుల మిత్రత్వ భావము వారలకు హర్షము నొదవినది. కూసరు ఉద్యోగులు మున్నగువారికి స్వాగతము నొసగుటలో వారు పడిన శ్రమప్రకృతాతిథిని బూర్జువాను ఎరీసులో నున్న ఆంగ్లేయుల రాయబారి యొద్దనుండు నైటరు వార్తా స్థానమునకు తెలియజెప్పెను.

కుళ్ళికులాయి బ్రాహ్మణేతరులు:- కుళ్ళికులాయి బ్రాహ్మణేతరులు నలలై మంది మహాజనసభ లీగువారి కను కూలముగ నున్నారని ఎల్ మాజిక్యతాసా మొదలియారు గారు వ్రాయుచున్నారు.

తిరువాణ్ కూరు మహారాజావారి వచ్చిపూర్తి మహోత్సవము:- ఈనెల 27వ తేదీన తిరువాణ్ న్యూరులో విద్యార్థులకు విందు చేయబడెను. విందుకు అనంతరము నుమారు 10 వేల మంది విద్యార్థులు జండాలతో బారులు తీరి కోటలోనికి బోయిరి. ఏ శాఖావిద్యార్థు లాఖాఖావారిక వరుసలుగ నేర్పడిరి. తిరువాణ్ కూరు విద్యార్థిభోద్యోగులు భవనమునుండట తాత్కాలికముగ వేయబడిన నొక తిన్నెపై నిలుచుండి రాజవందనము చేయుదని విద్యార్థుల కాజ్ఞాపించ వారు రాజవందనముల నాచరించిరి. పిదప ఒక్కొక్క వరసగ కోటనుండి బయటకు వెడలెను.

రాత్రి బాణసంచా కాల్పుబడినది. సంస్థానోద్యోగులు బ్రిటిషు రెసిడెంటు గారును బాణసంచాను చూచుటకు బోయిరి. సైన్యములో నాయరుబాతి సైనికులకు భోజనము లిడబడెను. సగరమందలి వర్తకులందరును లీదల కన్న దాన మొసగిరి. సైన్యములో నాయరుల పటాలములు రెండుకోట కెదురుగనుండిన మైదానముపై కసరత్తుచేసినవి. పిమ్మట పటాలముల వారందరును సౌక సభగావించి ప్రశంసకోపన్యాసమును చాల విలువగ యొక పేటికయందుంచి మహారాజావారి కర్పించిరి. తమ సైనికుల భక్తిని మెచ్చుకొనుచు మహారాజావారు సంక్రమాముగ నుపన్యసించిరి.

సమకాలికాభిప్రాయములు.

గుంటూరుజిల్లా జడ్జి
గుంటూరు న్యాయవాదిసంఘమువారు జిల్లాజడ్జిగారిగు సీ. కె. శ్రీనివాసరావుగారి యసాధారణచర్య గూర్చి, తమ యసమృతి దెలుపుచు గావించిన తీర్మానములను, గుంటూరులో నొక వకలుగారిశేఖను, వేగొకపుటలో బ్రచురించినారము. హోంరూలు సమితియందును, స్వదేశోద్యమములందును ఏయే న్యాయవాదులు పాల్గొనుచున్నారో దెలుపుదని క్రింది న్యాయాధికారులకు జిల్లాజడ్జిగారు ప్రకటనముపుట మాకు యాశ్చర్యనిపాదముల గలిగించినది. అపరాధాన్వేషకకాఖవారి విధులను నిర్వహించుటకు నీరీకేల యవసరము గలిగినో మాకు దెలియుటలేదు. తన యుద్యోగమునకు సంబంధములేని విషయములలో శోకకృమబుచ్చుకొనుట మొదలినవో, న్యాయాధికారిగ మనుజానికి మనుజానికినివధ్య న్యాయ మెట్లానర్పగలరో యూహింపలేకున్నారము. నీరికి ప్రభుత్వము వారి పద్దనుండి యుత్తరువు పంపబడినది ప్రజలెన్నడును నమ్ముజాలరు. వీరిట్టి చర్య నవలంబించుట కేమి యవసరము గలిగినదో మా కిప్పుడు దెలియకున్నది. ఇందును గూర్చి ముమ్మందెక్కుడుగ దెలియునని యూహించుచున్నారము. (మద్రాసులా మైమ్సు)

ఆంధ్రోత్సవ సమస్య.

గాదె జగన్నాథస్వామిగారు.

II

గృహంజిల్లా ఎంతవఱకు ఉత్సవము.

ఇప్పటికి సుమారు రెండువేల సంవత్సరముల క్రిందట నుండిన భోజని యాధాన కవియగు కాళిదాసు తాను రచించిన రఘువంశములో ఉత్సవ కళింగ దేశములను ప్రత్యేకముగా గాఢముగా యెన్నాడు. ఉత్సవ దేశభావ, మాగధి, వైశాఖి భావాసంకరాగమున నుద్భవించిన, నవీనభావ, అది ఓడ్రభావ యైయుండవచ్చును. ఇంక కళింగ దేశభావ ఏది యో మనము తెలిసికొనవలసియున్నది. (భోజమహారాజు పదునెకందవ శతాబ్దములో నుండిన రాజగణ నరేంద్రుని సమకాలికుడని యాంధ్రుల చరిత్రములో వ్రాసిన వ్రాత సమంజసముగా లేదు. బహుశా, తత్కాలమున నుండిన భోజరాజు భోజ మహారాజుని వంశస్థుడుగా నుండవలెను. ఇట్లే కొందరు అదిశంకరులను 7-వ శతాబ్దమునకు దించిరి.)

ఈ దేశమునకు పశ్చిమమున దక్షిణ కోసల దేశముండి డిది. వీని నడుమ మహా కాంతారము ప్రదేశ మొకటి కలదు. అదియే ఇప్పటిమారునా ప్రదేశమున ఇందునాడు. నేడును శివరజాతులలోనివారగు సవరలు, కోడలు, విశేషముగా వసించుచున్నారు. తూర్పు పల్లపు మాగాణములలో కళింగులు నివసించుచుండిరి. కాళింగుల భాష యాంధ్రోత్సవములు గాని నేటికీ భాషయయి ఉండునని మనవారు కొందఱు శంకించిరి. కాని ఈ సమస్య జావాసుమిత్రా ద్వీపములకుఁ జూచి వచ్చినచో విడిపోగలదు. మగధకాతకర్ణుల నాలుగుండి గాంగుల ప్రభుత్వమువరకు కళింగ దేశము బర్మా చీనా దేశములతో నేమి నుండా సింహళ ద్వీపములతో నేమి విశేష వర్తక వ్యాపారములు జరిగించుచుండెను. ఇది గాక పల్లవ చక్రవర్తులలో నొకరు నా ద్వీపములను జయించిట్లు కూడ నచ్చటి శిలాశాసనములవలన దెలియుచున్నది. ఈ వైశాఖి పులవలన ఇచ్చట వారచ్చటికి వర్తక వ్యాపారములకై తిరుగుచుంటయు పదంబడి కొందరు అధిపతులు యు తటస్థించినది. ఇట్టి పరివర్తనముననే జావా నుండా ద్వీపములలో క్లింగులను నామాంతరమునఁ బిల్లయనుకాళింగు లనెను లున్నారు. వీరిభాష యిచ్చటి స్థానిక భాషలకతమున రూపు నెడినను ద్రావిడభాషలకు అందు ముఖ్యముగా తెలుగునకే యెక్కువ సంబంధము కలదని స్త్రీలి అను చరిత్రకారుడు వ్రాసియున్నాడు. ఇది యిట్లుండనిచ్చి గంజాంజిల్లాలోని కళింగ కోమటుల చరిత్ర మించుక పరిశీలింపితిమేని కళింగ దేశభావ తెలుగుభాషయే యని నులువుగా గుర్తింపవచ్చును. ఈ కోమట్లు జావా సింహళాది ద్వీపముల (లంకల) నుండి వచ్చిన వారుగా కనబడుచున్నారు. వీరి మేనిరంగుచూచినను స్వయాప పరిమాణమును చూచినను కళింగకోమట్లు ఉత్సాహంధ్రులకు భిన్నులుగానే కనిపించుచున్నారు. వీరినోధులమందుమా? ఇంతటి కారునలుపు వారిని వారియందు వెదికి చూచినను బాధగానము. కళింగదేశమున ఓడ్రవైష్ణవులు బనియాలనియు తెలుగుకోమట్లు గౌరవోమట్లు నియు పిలువబడుచుండుట చూడగా నీ కళింగకోమట్లు తప్పక వైశిష్ట్య లంకలనుండి దిగబడిన వారని చెప్పక తీరదు. కాదేని భూమధ్య రేఖకు త్రిలింగ దేశములకంటె పయిబడియున్న కళింగసీమనున్న ఈ కోమట్లు తెలుగుకోమట్లకంటె నల్లని వారుగా నుంట సంభవించుదురా. దీనికి తార్కాణముగా ఉత్సాహంధ్రులు వీరిని లంక మాలలని వక్కాణించుచుండుటగలదు. వీరు సుదేశస్థులైనను తొల్లింటినుండి తెలుగువారి ఆచారములనే వీరు చాలవఱకు అవలంబించి యున్నారు. వీరి గురువులు తెలుగు బ్రాహ్మణులు. ఆచార వ్యవహారములందు నేమి గురుదేశతాభక్తియందు, నేమి నిరుపమానులుగా కర్ణి నేమి ఎల్లచో కొనియాడబడుచున్నారు. ఆంధ్రులకు వచ్చుగా నెన్నబడుచున్న మాతులకన్యా స్వీకారధర్మము (మేనిరకపు కట్టడి) కళింగ కోమట్లయందు మఱింత దృఢపడి యున్నది. ఇది అన్నియు ఒకయెత్తు. వీరు నెట్టుకొన్న కోమటి పదము ఒకయెత్తు. ఇది యే చాలు. కళింగ దేశ సముద్ర ప్రాంతమున తొల్లింటి నుండి తెలుగుభాష ప్రచురముగా నున్నదను దానికి ప్రబల దృష్టాంతము. కావున కాళింగుల భాష తెలుగేయని ఒప్పుకొనక తీరదు. ఓడ్ర సంస్థానములు 12-వ శతాబ్దములో మధ్య కళింగమున (గంజాంజిల్లాలో) వెలసిన పిమ్మట కాళింగులందును కళింగకోమట్లయందును గొందరు ఓడ్రము నవలంబించి నానాటికి వారు వేషభాషల నోధులుగా మాటుచున్నను నిప్పటికి స్వజాతీయలక్షణములతో నెల్లడల సంబంధములు విడచి వెట్టుకొనలేదు.

ఓడ్రులు దక్షిణమున ఋషికుల్యానదీవరకు పూగా ఆచ్ఛాదించి నప్పటికిని ఇప్పటికిని పూరి (జగన్నాథము) మున్నగు శేవు పట్టణములందు కాపురమున్న మాలవాండ్లు అచ్చ తెనుగే స్వభాషగా వినియోగించుచున్నారు. ఇది

గాక ఆంధ్ర భిమిడియను నామాంతరము గల పల్లభిమిడి సంస్థానములో నున్న కాపురవరకుఁ వెలుగు తప్ప ఓడ్రము రానేరదు. శంక రాచార్యులకు పూర్వమున నున్న కుమారిల భట్టు ఋషికుల్యానకు నుపదగా నున్న మహానదీ తీరమునందు గల జయమంగళ గ్రామమునందు వసించి యున్నట్లు జైనగ్రంథమున గల యాదిగువ స్లోకము చాటుచున్నది.

శ్రీ. ఆంధ్రోత్సవానాం సంయోగే । పవిత్రేజయమంగళే । గ్రామేతస్మిన్ మహానద్యాం । భట్టాచార్యకుమారకః । ఆంధ్రజాతి స్త్రీప్రీతికో మతాచంద్ర గుణాసతి । యశ్చేశ్వరః పితాయస్య..... ఇతడు నవీన చరిత్ర కారులకు నతము ప్రకారము 6-వ శతాబ్దము వాడే అనుకొన్నను, మధ్యకళింగమును ఓడ్రులు కాలానక మునుపే అనగా నంతకు పూర్వము 7 శతాబ్దముల క్రితమునుండి ఇచ్చట గంజాం జిల్లాలో ఆంధ్ర బ్రాహ్మణులు నివసించుచున్నారని మనము విశ్వసించ వచ్చును. మరి యే 10-వ శతాబ్దము నాటి వాడగు భీమకవి యిష్టట్లే కళింగనగరము పాలించుచున్న కళింగ గంగుని సందర్శించుటకు వచ్చి తన్ను గౌరవింపని రాజును శపించి పోయినట్లు ఒక తెలుగు పద్యము వలనఁ దెలియు చున్నది. ఈ కళింగ నగరము గంజాం జిల్లాలోని వంశధారానది ముఖ ద్వార మందు గల శ్రీంఖల ద్వీప మందుండి 11 వ శతాబ్దమునందు ఉత్సావనల మునిగిపోయినట్లు పెద్దలు చెప్పుదురు. ఈ పట్నము ఆరుకోసుల వైశాల్యము గల పట్టణమనియు దృఢమగు ప్రాకారములతో కంచుకోట వలె గడు మహానగరముగా నుండెననియు భీమకవి యొక సీ సపద్యమున వర్ణించియున్నాడు. కళింగగాంగు తెల్లరాజేశా కపోయినచోఁ దెల్లతద్యముతో దూషించుట పాపంగదుకదా! ఈవై నిదర్శనములబట్టి కళింగభాష తెల్లయనియు, అందు మధ్య దక్షిణ కళింగములు ఆంధ్ర దేశాంతర్భాగము లనియు, నులభముగాఁ దెలిసికొనవచ్చును. ఇట్టిచో మధ్యకళింగములోఁ జేరిన గంజాంజిల్లా భాష యాడ్రభాషయనియు, గంజాంజిల్లానుంతయు, తమయత్సల దేశములోఁ జేరవలసిన దనియు మన యాంధ్రసాధులు వాదించుట సాహసముదక్క నేటికటి కాదు. దక్షిణాపథములోఁ జేరిన యా కళింగదేశమునందు నుత్తర పథములగు నోధులకు నెక్కుడు మాతృగలదో దక్షిణ పథములగు ఆంధ్రులకు నెక్కుడు మాతృకలదో నిష్పక్షపాత బుద్ధితో విచారింపిన నెట్టివారికైనను సత్యము గోచరింపక మానదు.

6. 10, లేక 11 వ శతాబ్దములనాడు చోళచాళిక్యలు దక్షిణమున నుండి దండెత్తి కళింగ గాంగుల రాజ్యము మహేంద్రగిరివఱకు ఆక్రమించిన తరువాత గాంగవంశములోఁ జేరిన యొక కాళిదాసు పూరి (శ్రీ)జగన్నాథము)కి బారిపోయి యత్సలదేశమునందొక రాజ్యము స్థాపించుకొనిరి. కాకతీయ గవాయతుల కాలమునందు నీయత్సల గాంగులు సామంతులుగా నుండి వారి యసంతరమున మెల్లగాఁ దలెత్తుకొని 13, 14 వ శతాబ్దములందు విజృంభించి గజపతిరాజ బిరుదులతో వెలసి యు గాంగులు దక్షిణగంగ యనదగు గోదావరీవఱకు ఆధిపతీ శంబులు కల్పించుకొనుటయే కాక పదంపడి కృష్ణా ఆ నెల్లారిమండలమువఱకు జయించిరి దేశచరిత్రవలనఁ దెలియుచున్నది. ఇందు గంజాంజిల్లా 12 శతాబ్ద ప్రారంభములోనే యాక్రమించినట్లు కనుపెచ్చుచున్నది. పూరియొడ్ర గజపతి మహారాజు తన ప్రధానరాజ్య మంత స్పంబంధమున బుట్టిన యొక పుత్రునకు ధారాదత్తము చేయుటయు నా యవమానమునకు దాళక బాలక తత్పుత్రులు జ్ఞాతులు మున్నగువారు మధ్యకళింగములోఁ బ్రవేశించి యప్పటిలో ప్రబలుండుగా నుండిన నొక సవర(శివర) రాజును, తక్కుటియొక్కడి కళింగప్రభువులను జక్కాడి వారి రాష్ట్రములం దిగమింగి యిచ్చటఁ బరునెనిమిది (ఓడ్రో గొడు జమిందార్లు) సంస్థానములు నెలకొల్పిరన్న సంగతిను ప్రసిద్ధముకదా! అప్పటినుండియే ఓడ్రులు బ్రాహ్మణాదిగ నష్టదశవర్ణముల వారును మధ్యకళింగమునకు దిగబడినను గలి మన యత్సలసాధు లించుక జ్ఞాపకముచుకొని ఋజుపథమున గమనించిరేని యత్సలాంధ్రసమస్య అతి నులభముగాఁ బరిష్కరింప బడగలను. ఉత్సలము స్వభావగా నుపయోగించి మాటాడుచుండిన యాడ్రరాజు తవ్వరును ఓడ్రులుకారు. వీరు ఉత్తర హిందీదేశములనుండి వచ్చినట్లు వారి వంశచరిత్రముతో నేనోళ్లఁజూటుచున్నది. అయినను గొందఱు వీరు మైసూరు సీమలోని గాంగవాది ప్రదేశముల నుండి వచ్చిన ట్లూపించుచున్నారు. ఈ యంశములు జ్ఞప్తియందుంచుకొన్నవారై యత్సలరాజులు తమ ప్రజలగు నుత్సలాంధ్రులందు సమానబుద్ధిగల్గి ప్రవర్తించుట గాక.

కృష్ణాజిల్లా భట్టపెనుమర్లు 18 వ తేది ఆంధ్రపత్రికం గల బిసెంటు ప్రభుత్వము విమోచనవాద ముపురజనులందరిని సంతోషభరితుల చేసినది. వెంటనే పత్రికతో వచ్చిన బిసెంటు ప్రభుత్వ పటమును పుష్పమాలతో నలంకరించి మంగళవాద్యములతో ఊరేగించిరి. 200 మంది ఊరేగింపునం దుండిరి.

దేవాల యావరణమునందు భట్ట పెనుమర్తి జనార్దన రావుగారి యాజమాన్యము క్రింద 200 మంది సభ్యులు సమావేశమైరి. తత్సభయందు భ. రాఘవరావు భ. కుబ్జయ్య చ. బసవయ్య గొ. వెంకయ్య డే. శేషయ్య మున్నగు ప్రముఖులనేమలు బిసెంటు ప్రభుత్వ విడుదలకు ప్రభుత్వమువారికి హృదయపూర్వకమైన వందనము లాచరించుచు, సాకతాల్లి, మహమ్మదాలి గాంగ విమోచనము కూడ త్వలో గావింపవలెనని ప్రభుత్వమువారినికొరచు నుపన్యసిందిరి. మన దేశీయులు చేసినపని ఒకపాలుకూడ కాలేదనుచు ఇకముందు ఎక్కువగా స్వరాజ్యస్వామిత్వ బ్రాహ్మణ (బ్రాహ్మణేతర వైషమ్యముల వీడి దేశీయు లెల్లరు ఐకమత్యముతో పాటుపడవలెనని సభ్యులెల్లరు నుడివీరి. తత్సభయమున ఈ గ్రామ బ్రాహ్మణేతరు లెల్లరు పిట్టి త్యాగరాయ శ్రేష్ఠిగారి తండ్రివాద్యు ఖండించుచు జప్తిను ఆంధ్రప్రకాశం యుద్దేశ్యములు ఇక నుండి యెవను మార్చుకొని దేశోపకారమునకై కడంగుట చాల శ్రేయోదాయకమని అందఱు ఏకగ్రీవముగా నుడివీరి. తదుపరి మా గ్రామవిద్యార్థి యొకరు 559 జి. జి. అక్షుకుకూడ రద్దుపరుప గలందులకు ప్రభుత్వమువారిని కోరిరి. పిమ్మట ఈ సభయందు మా బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరులెల్లరు స్వరాజ్యస్వామిత్వ ఏకగ్రీవముగా అంగీకరించిరి. తదుపరి వందేమాతరధ్వనులతో సభయిగిసి విజ్ఞానవర్ణనీసంఘమువారిచే పంచదార పంచపెట్ట బడెను. (ఒక విలేఖరి)

అనిబిసెంటు వాడియా అరండేలుగాడ్ల నిష్పంధవిమోచన సందర్భమున నెల్లూరుజిల్లా పొట్లపూడి గ్రామము 24-వ తేదిరాత్రి బి. ఆన్నాస్వామి అయ్యరు బి. పి. బి. ఎల్ గారి ఆధ్యక్షతక్రింద సభజరిగెను. మట్టుప్రక్కల గ్రామముల వార నేమిలువచ్చిరి. బిసెంటు నభిసందించుచు తీర్మానమును పానకా పట్టాభిరామిరెడ్డి గారు పాదించిరి. పాటూరు నుబ్బారావు బి.పి గారామోచించిరి; వరకులు లేక వదలిసండులకు ప్రభుత్వము వారికి కృజ్ఞతజూపు తీర్మానము మరుపూస పిచ్చి రెడ్డి గారిచే నుపపాదించబడెను. నెల్లూరు బసివినియనుగారు బల పజచిరి. ఆండ్ల ఇండియనుల బెరంపులు మున్నగువానిని గూర్చి తీర్మానములు గావింపబడినది. బిసెంటువాడియ అరండేలు గాడ్ల పటములు మంగళవాద్యములతో నూరేగింపబడెను. అనేకులు కర్పూర హారతుల నిచ్చిరి. నచ్చినవారికి ఉపహారము లొంగబడెను. 150 మందికి సంతకృతి నన్న దానముచేయబడెను. (ఒక విలేఖరి)

తిరువాయూరు మహారాజుగారి వష్టిపూర్తి: శ్రీ మన్మధస్విధాంతోన్నాహిని సభవారు నెవ్వరునెల 24-వ తేదీని జరిగిన శ్రీ అనంతేశ్వరము (తిరువాయూరు) మహారాజులగారికి వష్ట్యభిపూర్తి మహోత్సవ సమయమునందు మహారాజులగారికి స్వస్థాక్షరములతో అచ్చొత్తిన సన్మాన పత్రము సమర్పించిరి. సంస్కృతాభివృద్ధికై ద్వైతస్విధాంతోన్నాహమునకుగాను 40 సం॥ క్రిందట స్థాపించబడి ప్రతి సంవత్సరము తిరుపతివద్ద శ్రీ పద్మావతీ తీర్థమునందు ఆతి మావ్యయగ జరుగు విద్యత్సరకు శ్రీ మహారాజులుంగారు ముఖ్యపోషకులుగా నున్నారు. ఏతాదృశ విద్యత్సరలనేకములకు పోషకులై గీర్వాణభాషను అభివృద్ధిపజుచుటకు సాధనములైన కళాశాలలను స్థాపించిన శ్రీ మహారాజులుంగారికి ఆయురారోగ్య విశ్వరూప్యధ్వలను భగవంతుడు ప్రసాదించు గాక యని సభవారలిభక్తితో భగవంతుని ప్రార్థించిరి. స్వజనపరివరపాలన భరీణులై ధర్మాత్మకామములగు పురుషాక్షులను సంపాదించుటకు చేయుచున్నములకు ప్రవాది సహాయములకు ఈ మహారాజులుంగారు వారి పరిపాలన యందు బహువిధములుగ సమకూర్చియున్నారు. మహారాజులుంగారి వష్ట్యభిపూర్తియొక్క ప్రశంసకై సభవారు పద్మావతీ తీర్థమునందుండు తమ కార్యాలయమును బాగుగా నలంకరించి మందిరంబున దేవాలయంబునందు శ్రీ వేద వ్యాసస్వామికి పంచామృతాభిషేక మొనరించిరి. చాలమంది బిదలకు అన్నంబు పెట్టించిరి. మృష్టాన్న పదార్థములతో బ్రాహ్మణ భోజనంబును సలిపించిరి. మృగంగ వాద్యములతో శ్రీవేదవ్యాసస్వామికి కర్పూరహారతులు నొనరించిరి. శ్రీ పద్మావతీదేవికి, గజారోహణ మహోత్సవము నతి మహానగరముగా వారింపిరి. శ్రీతిరుమలతీర్థమందు అనేక బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ జరిపించిరి. (మన్మధస్విధాంతోన్నాహినిసభ కార్యదర్శి)

అమృతాంజనము డిపోవారి దివ్యోషధములు.

ఉ.అ.	ఉ.అ.
దంతచూర్ణము పండ్లతోముట్టకు ... 0-2	మోహిని తైలము కెల్లంకలు పెరుగుటకు 0-12
నీర్లసాయనము మాత్రలు అజీర్ణమునకు 1-4	లోమహరి కెల్లంకలు ఊడుటకు ... 0-0
దంతగులహరి పండ్లతోముట్టకు ... 0-8	ఉబ్బసమునకు మందు సీసా 1-కి ... 1-8
వజ్రగుళికలు ధానుపుష్టికి ... 1-0	కస్తూరిమాత్రలు పెద్దవి, మంచివి 50-కి 0-10
జ్వరహరి జ్వరములకు సీసా 1-కి ... 0-12	నుభిభోగి మాత్రలు ... 1-0
మూలశిశికు తైలము డబ్బి 1-కి ... 0-12	నుభిభోగి తైలము పుండ్లకు ... 1-0
తేలుచిందు తేలుకాటుకు సీసా 1-కి ... 0-3	విశేషములకు మాత్రలు డబ్బి 1-కి ... 0-8
శ్రీతాంజనము కంటివ్యాధులకు ... 0-4	గ్రహణి మాత్రలు డబ్బి 1-కి ... 0-8
కలరామాత్రలు వాంతివ్యాధులకు ... 0-6	కొండేదన మాత్రలు తలనొప్పిలకు ... 0-12
గజ్జీలైలము గజ్జీలైలకు డబ్బి 1-కి ... 0-8	కాలినపుండ్లకు నూనె సీసా 1-కి ... 0-8
వామరహర్షము సీసా 1-కి ... 0-8	శిశువు ద్రావకము సీసా 1-కి ... 1-0
శేలకు మందు సీసా 1-కి ... 0-4	కుసుమరి మాత్రలు, కుసుమవ్యాధులకు 1-0
తామర తైలము; తామర, పీటకు ... 0-8	చుండుకు నూనె సీసా 1-కి ... 0-6
కుప్పకు తైలము డబ్బి 1-కి ... 0-4	నుందరితైలము, ముఖకాంతికి ... 0-8
నువ్విద్రావకము సీసా 1-కి ... 1-0	పగుళ్లకు తైలము శిశువులకు ... 0-6
కవహరి శిశువులకు దగ్గులకు ... 1-4	కర్ణకూలహరి చెవిపోటుకు ... 0-6
కవహరిమాత్రం శిశువులకు డబ్బి 1-కి 0-8	జూలూరి మాత్రలు మలబద్ధమునకు ... 0-8
వాయువుపోటుకు మందు ... 1-0	జంతువాతహరి ఎమిడికలకు ... 0-8

అమృతాంజనము డిపో, మద్రాసు అందు బొంబాయి.

శ్రీకృష్ణలైన్ గోపాలకృష్ణ గోకలేగారి చక్కని

రంగుల చిత్ర పటము

ప్రతి 1-కి 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0

వి. పి. ఖమ్మం ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము

పోస్టు బాక్సు 212, మద్రాసు.

శారదాంబ

ఇది శ్రీ భర్తృబోధిని యగు నాటకము.

సంఘము రాచార సంస్కరణమునకు మార్గ

మించుజూపబడినది. అందరును జదివి తీర

వలయును. వెల 4 అణాలు. పోస్టేజీ వేరు.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము,

7, తంబుశెట్టి పీఠి, మద్రాసు.

చాధానీడితులకు వరము: ఐవోడి నహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోషధిసారసపరిల్లా

అపరిమితపు రక్తమువలన జనించు జాడ్యములకు కిరీటమువంటి మందు. కురుపులను, మచ్చలను, గండమాలలను పుండ్లను, ప్రాంతోష్ణలను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన ౪ క్రతుభ్రకారిణి (28)

వనోషధిసారసపరిల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము, సహజమైనను వ్యధ్యవచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను పోగొట్టును. కిరీటమునందలి సాదరసదోషములను, మలబద్ధకమును శాస్త్రసంబంధమును నొప్పిలను పోగొట్టి రక్తమును శుభ్రపరచును. కిరీటారోగ్యమును గలగజేయును. 16 రోజులవర కంటకుటకు 4 ఔన్సుల బుడ్డిలో అమృతము.

ప్రాప్తిరులు:— పి. డి. సావంత్. 144, ఫనసవాడి. నెం 2 బొంబాయి.

Proprietor P. D. SAVANT, Fanaswadi. No. 144, No. 2. BOMBAY.

ఏకభాషాలిపి ప్రశంస

ఇది తెలుగులోనే అపూర్వాయ విరచితము.

వెల 0-4-0 పోస్టేజీ అధికము.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, 7 తంబుశెట్టి పీఠి, మద్రాసు.

ఆంధ్ర నర్వకశాళాల-విద్యా ప్రవృత్తి.

ఇది ప్రయుక్త కట్టకుంచి రామలింగారెడ్డి గారిచే

రచబడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజీ ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, 7 తంబుశెట్టి పీఠి, మద్రాసు.

శ్రీమదాంధ్ర బహుండ పురాణము

(శతద్య కావ్యము.)

వ్యాసముని విరచితములగు పురాణముల పురాణము లలో నిదియొకటి. ప్రపంచమెట్లు పుట్టిందో? పులకము లేల కలిగి? ఆచార్యులహాసము లెట్లెట్లుమాత్రో? ఈ మొదలగు విషయము లెన్నియో యందు సుప్రముగ వివరింపబడియున్నవి. గొప్పవాక్యగ్రంథమునై మంచి యభిప్రాయమునిచ్చియున్నది. శ్రీమిగుల నులభము. 300 పుటలు ఆమృతమ ప్రతిమాత్ర మున్నవి. వెల 5-0-0. కచ్చులు కేరే.

శ్రీమదాంధ్ర లలితోపాఖ్యానము

తైలి:— గులభము, చూడుచుడురము, భావగర్భితము 2000 పద్యములకులపు. మంచియభిప్రాయమునై అచ్చు. కాళిగో లెంకు భరతు 1-కి-0. పోస్టుభరము వెలు.

(52) బసవమంచి శేషాచార్య

తెలుగుపండితుడు, ముద్దాపేటలో పై నాగ్గూలు, రచకు.

నిర్మలమైన

మలబారుసారాయి

(కొబ్బరికల్లునుండి బట్టిదొందబడినది)

కొలంబో అరకవలెనె, ఇది మలబారులో

నిర్మముచేయబడినది.

బహు నిర్మలమయినది. ఆరోగ్యకరమయినది.

జను కాలుగాలను బుట్టుగల పెట్టెలుగ

అమృతమును.

విడి సీసాలు అమృతము.

యస్. పి. సారథి, అందుకో,

(826) మద్రాసు.

మంచుగుణము గల శాస్త్రీయాషధములు

బృహత్ మంజుష్టాదికావ్య

రక్తమును శుభ్రపరచుటలో ప్రత్యేకమైనది.

1/2 పౌను సీసా రు 0-12-0.

చంద్రప్రభ గుటి

మూత్రవ్యాధుల యందు అమోఘముగ

పనిచేయును. తులం 1-కి రు 1-0-0.

వాసవలేహము

దగ్గునకు మంచిమందు.

1/2 పౌను సీసా రు 0-10-0.

వ్యవహారములన్నియు వాంగ్మయభాషలో

జరుపవలయును.

జాండూ ఫార్మస్యూటికల్

వర్కుస్

ఆయుర్వేద యాషధముల జేయువారు

బొంబాయి నెం 13.

The Zandu Pharmaceutical Works

388 The Ayurvedic Pharmacists.

Elphinstone Road, Bombay, 13.

శాకభక్షణము

భరతఖండవాసుల మను మన మార్గములను

బంశజాలము; "అహింసా పరమోధర్మ" అను నీతి

నెలగినవారము గావున మేము ఈ పుస్తకము యినా

ముగా పోష్టచార్జియు మేమేధరించి పంపుచున్నాము.

వెంటనే వ్రాయుడు.

219 వైద్యశాస్త్ర మణిశంకర్ గోవిందజీ,

అలంకరితము, వధాలయం 156, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

ఆర్. సి. ఎచ్. హైస్కూలు ప్రధానోపా

ధ్యాయు డగు కూచి నరిసింహముచే రచింపబడిన

యీక్రింది గ్రంథములు, పితాపురములో గ్రంథ

కర్తయొద్ద దొరకును.

(882)

పోస్టేజీకాక వెల

1. శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంసచరిత్రయు బోధ

ములు - పద్యకావ్యము - మొదటికూర్పు (12 ప్ర

తులు మాత్ర మున్నవి) 0-8-0

2. " " రెండవకూర్పు 0-10-0

3. శ్రీ గౌరాంగ (వైతన్యస్వామి) చరిత్రము -

పద్యకావ్యము - మొదటిభాగము 1-4-0

4. " " రెండవభాగము 1-4-0

5. రూపలత-నాటకము (క్రొత్తకథ) 0-14-0

గోరోజనము తులం ౧కి 2-౦-౦

ఆదిపచ్చికాన లేక జున్ను

తులం 1 కి రు. 3-8-0

కస్తూరి తులం 1 కి రు. 30-0-0

కుంకుమపువ్వు తులం 1-కి 2-0-0

రసభస్మము తులం 1-కి 0-10-0

పచ్చకర్పూరం " " " 2-0-0

చాలామృతము సీసా 1-కి " " 0-12-0

తాంబూలమాత్రలు, సువాసనగా నుండును 50-కి 0-8-0

తామర తైలము

దీనిని రాచిని చర్మము నలు పెక్కడు. మంట యుండును.

డబ్బా 1-కి 0-6-0 (ఆరు అణాలు)

అమృతాంజనము డిపో, 6 తంబుశెట్టిపీఠి,

మద్రాసు, లేక 109 ఫ్రేరిరోడ్డు ఫోర్టు బొంబాయి